

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

BEHİÇ AK uyku şehir

BEHİÇ AK 1956 yılında Samsun'da doğdu. Yıldız Üniversitesi ve İTÜ'de mimarlık okudu. 1982 yılından beri Cumhuriyet gazetesinde "Kim Kime Dum Duma" adlı çizgi banı karikatürü çiziyor. Behiç Ak'ın 1986'dan bu yana yazdığı ve yayına hazırladığı birçok çocuk kitabı Japonya, Kore, Almanya ve Türkiye'de yayımlandı. Ayrıca yazdığı tiyatro oyunları Devlet ve Şehir Tiyatroları, Ak sanat Prodüksiyon Tiyatrosu'nda, ayrıca Ankara, Adana, Gaziantep, İzmir, Sivas, Konya, Stuttgart, New York, Münih, Güney Kıbrıs, Atina, Zürih, Anvers, Montowun, Amsterdam ve Berlin'de sahnelendi. 1993'te "Bina" adlı oyunuyla Kültür Bakanlığı Özel Ödülü'nü, 1996'da Şehir Tiyatrosu'nda sahnelenen "Aynılık" adlı oyunuyla ise aynı yıl Cevat Fehmi Başkut Ödülü'nü kazandı. 1994 yılında Türk Sinemasında Sansürün Tarihi - Siyahperde adlı bir belgesel filmin yönetmenliğini yaptı. Bu filmle 1994 yılında Ankara Film Festivali'nde "En İyi Belgesel Film Ödülü"nü kazandı. Kitaplarından bazıları: Bina (Mitos Boyut, 1993), Aynılık (Mitos Boyut, 1997), Hastahane (Mitos Boyut, 1999), Was Kummert's mich (Migro, Almanya, 1987), Kimkime Dumduma (Metis, 1986), Ben Yapmadım Öğretmenim (Afa, 1990), Galiba Seni Seviyorum (Afa, 1991), Korkma Ben Humanist Değilim (Afa, 1992), Ne Biçim Kurbagasın Sen (İletişim, 1998), Dikkat Su! (ISKİ, çocuklar için öğretici ekoloji kitabı, 1992), İstanbul'un Suyu Nereden Geliyor? (ISKİ, çocuklar için öğretici kitap, 1992), Dikkat Dünya! (Borçelik, 1999), Yüksek Tansiyonlu Çınar Ağacı (Kagyuşa, Japonya; Yapı Kredi, 1993), Gökdelene Giren Bulut (Gakken, Japonya; Yapı Kredi, 1994); Uyurgezer Bir Fil (Gakken, Japonya, 1997), Kedi Adası (Gakken, Japonya, 1997), Büyükanem ve Miyop Ejderha (Fukuinkan Shoten, Japonya, 1995), Rüzgârın Üzerindeki Kent (Gakken, Japonya), Doğum Günü Hediyesi (Yapı Kredi, 1993), Karadeniz'deki Yunus (Yapı Kredi, 1997), Ben Ne Zaman Doğdum? (Yapı Kredi, 1997), Bizim Tombiş Taştan Hiç Anlamıyor (Yapı Kredi, 1997), Bilyalar (Yapı Kredi, 1997).

İletişim Yayınları 1300 • Çağdaş Türkçe Edebiyat 173

ISBN-13: 978-975-05-0579-9

© 2008 İletişim Yayıncılık A. Ş.

1. BASKI 2008, İstanbul

EDITÖR Belce Öztuna

KAPAK Suat Aysu

UYGULAMA Hüsnu Abbas

DÜZELTİ Bahri Özcan

BASKI ve CILT Sena Ofset

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi B Blok 6. Kat No. 4NB 7-9-11

Topkapı 34010 İstanbul Tel: 212.613 03 21

İletişim Yayınları

Binbirdirek Meydanı Sokak İletişim Han No. 7 Cağaloğlu 34122 İstanbul

Tel: 212.516 22-60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

BEHİÇ AK ·

Uyku Şehir

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

i l e t i ş i m

İÇİNDEKİLER

Merkezdeki Banliyö.....7

Kurtarılmış Bölge47

Uyku Şehir89

Evine giren her şey yavaşlar. Bir domates ya da bir oyuncak araba, bir elbise faturası, bir çift çorap ya da bir çalar saat ne olursa olsun sonuç fark etmez. Bütün nesnelere yavaş yavaş bir durgunluk çöker, ağırlaşırlar, bambaşka bir yö-rüngede seyreden bir gezegende, farklı bir ritim içinde yaşamalarını sürdürmeye başlarlar.

İnsanlar için de aynı şey geçerlidir. Evinin kapısından adım atmaya görsünler, bir anda huzur ve miskinlik karışımı bir duyguyla ağırlaşırlar, vücutlarını tuhaf bir itaatsizlik ve isteksizlik sarar, bir türlü yerlerinden kıpırdatılamayan kayalara dönüşürler. Yıllar önce, “Zaman durmuş burada, her şey hep aynı,” demiştir sevgililerinden birisi ona. “Dün-yada her şeyin hep aynı olduğu başka bir yer yok.”

O da “Bu kötü bir şey mi?” diye sormuş, çilli, uzun saçlı, rugan ceketli kız ise “Kötü denemez,” diye cevap vermiştir. “Burası güvenli, kararsızlığın istikrar oluşturduğu anlamsız bir koridor, büyük bir şaka gibi, koca bir hayal kırıklığı ya da yüzleşmenin en tembel hali.”

Hiç kimse kapıyı çarpıp gidememiştir. Orası öyle kolay

kolay terk edilemez. Bir karadelik gibi kendisine çeker onları. En hızlı koşucu, en kestirmeci bile, durgunluğun labirentlerinde yolunu kaybeder. Orası, bir ana rahmi, bir huzur evi, koskocaman bir amaçsızlık mağarası, duraklama çağı, ileriye ertelenmiş projelerin şehvetiyle sulanan bir miskinlik vahasıdır.

Soğuk bir kış günü içeri girebilen kişi, dışarıdakinden çok daha ağırkanlı bir zaman nehrinin bu odada hapis kaldığını hissederek, bu mahkûmla aynı hücreyi paylaşmanın hayatın tek gerçeği olduğuna inanır. Hapishanenin penceresinden baktığında, her şey yavaşlar. Artık yolda yürüyen insanların tek tek adım atışlarını kaydedebilir, tek tek kar tanelerinin cama değişimini seyredebilir, hatta ilk defa, inanılmaz derecede hızlı uçmalarıyla meşhur ebabil kuşlarının yüzünü görmeyi başarabilir.

Kırk yıl önceden kalmış şarkıların hareli camlarda yaptığı titreşimler hemen oradadır. Güneşin batışı, çok uzaklardaki bir çitlembik ağacının dallarından yansıyan kırmızı yuvarlakların duvarlarda dans etmesinden anlaşılır. Bakımsızlık ve toz bir kültürdür. En güçlü şey alışkanlıktır. Jaluzilerden kayan bulutlar, vapurlar, unutulmuş renkler, otomobil teyplerinin bile taşıyamadığı geçmişte kalmış ağır şarkılar, artık arkadaş toplantılarına alınmayan hüznün, ancak uzun uzun düşünülünce gülünebilen komiklikler hep oradadır. Hatta hayatın ritmini düşürdüğü için yasaklanan hikâyeler bile... Hemen yanı başındadır. Kafayı bulur. Hipnotize olur.

Pencereler konulduğundan beri değiştirilmemiş hareli camlar arkasından Süleymaniye Camisi'ni ve Ayasofya'yı ilk defa hisseder. Durup da bakmaya vakit bulamadığı ne varsa, o an önünden geçsin ister. Hayatın tartışılmaz her durumuna uygun sadece tek bir ritmi olduğunu düşünür. Bir yere yetişmek meşruiyetini kaybeder. Dışarısa sahtedir. Ne geçmişin ne de geleceğin, hiç akmayan bir zamanın

bağnazı olur. Kendisini uzun uzun seyredecek vakti vardır burada. Bütün odayı bir nefeste içine alacak kadar güçlü, derinden bir “ah” çeker. İşte o an asıl özlediği yerin, başka her yeri özgürce özleyebildiği bir yer olduğunu anlar. Ya yavaş yavaş burayı terk etmeli ya da ömür boyu burada mahkûm olmalıdır. İkisi de o kadar kolaydır ki. Kader dramatik bir zorunluluklar yığını değildir burada. Hayata teyellenmiş gibidir.

Çekip gitse bile, bilir ki yıllar sonra tekrar geldiğinde o oradadır. Hiçbir şey değişmemiştir. Bin yıl önce yarım bırakıp gittiği kahvesini ceviz masanın üzerinde bulabilir, üstelik hâlâ sıcaktır, bin yıl önce yarım bıraktığı cümleyi tamamlayarak konuşmasına devam edebilir. Merak eskimiştir ama hâlâ tazedir. Eskidiği için yargılanmaz. Hatta yok olmadan eskiyebildiği için onurlandırılır.

Yatak odasının duvarları on üç yaşından beri boyanmamıştır. Artık yaşlıdır, ama kendisini tam on altı yaşında hissetmektedir. Hep bülüğ çağındadır. Burada takılıp kalmıştır. Bin yıldır aynı odada yatıp aynı odada uyanır. Allahtan duvarların rengi ilk boyandığı gibi pembe kalmamış, yavaş yavaş solmuş, yerini kül pembeden turkuvaza dönüşen alacalı bulacalı bir hatıra bulutuna bırakmıştır. Bülüğ çağında renksiz bir seks dergisinden kopardığı beyaz külotlu, yarı çıplak, esmer kadının resmi, kâğıdı sararmış ve pörsümüş olsa da, dipdiri popoları ve taş gibi göğüsleriyle hâlâ duvarında asılıdır. Oysa resimdeki kadın, yirmi sene önce anneanne olmuş, iki üç torun sahibi olduktan sonra da geçen sene ölmüştür. Bunun hiç önemi yoktur. Onun için hâlâ erişilmesi çok güç bir tazedir o. Hâlâ onun göğüslerini hayranlıkla seyreder, ıslak beyaz külodundaki küçük karartının içindeki hazineleri hayal ederek yastıkları buruşturmaya devam eder. Bülüğ çağından beri peşini hiç bırakmayan merak ve haz karışımı duygularla, esmer kadın vücudunun

milyonlarca bilinmeyenden oluşan erotik denklemini çözmeye çalışır. Bilgisizliğin verdiği açlık ve şehveti hiçbir şeye değişmez. Bir kadın vücudunun her santimetrekaresini fetişleştirme iznini, deneyimsizliğin sunduğu bir armağan olarak görür.

Sıkılıyor mudur? Evet. Hem de çok sıkılıyordur. Her günün birbirinin aynı olduğu bir zaman dilimi içinde hap solmuş biri nasıl sıkılmasın ki? Kendi ağında hapis kalmış bir örümcektir. Kurtulmak isteğiyle yanıp tutuşur. Ama yapamaz.

Bunun nedeni "kurtulma isteğinden" kurtulmak istemesidir. O istek, hayatta sahip olduğu tek güçlü şeydir. Kurtulduğu anlar olmaz mı? Elbette ki olur. Ama hemen o andan da kurtulmak ister.

Uzun süre ulaşmak için deli divane olduğu bir durum içinde kendini bulduğu anlarda bile özleme yer vardır. Bir şeyi yaşamaya başlarken, yaşadığı şeyi özlemeye başlar o.

Çok güzel bir kadınla tanışır tanışmaz, o çok güzel kadınla tanışabilmeyi hayal etmeye başlar bile. Onunla sevişirken bile o kadınla sevişmeyi ve elleri kadının vücudunda dolaşırken bile ellerinin o kadının vücudunda dolaştığını hayal eder. Özlem, onun susuz çöllerinin sevgi ve merakla sığınılan vahasıdır. Bu vahadan çıkarsa yaşlanmış, gelecekte umudunu, merak etme yeteneğini kaybetmiş bir moruğa dönüşeceğinden korkar. Artık çok geçmişte kalan eski sevgililerini hiç unutmamıştır. Sevgiyle yoğrulan kırıksık bir yastık, bazen lisedeki, bazen üniversite yıllarındaki, bazen öğle yemeklerinde buluşup sevişilen, bazen uzak bir deniz seyahati sırasında tanışılan bir sevgilidir. Sevgiyi özlediği zaman, bir dağ yürüyüşü sırasında tanışıp âşık olduğu, çenesinin dibinde bir türlü tedavi olmayan sulu sivilceleri olan, nefis vücutlu, yumuşak karakterli sarışın sevgilisini hatırlar. Kimse o sarışın gibi sevmeyi bilmez ve kendisini

sevdiremez. Kimse onun gibi küçük kırmızı burnunu kol-tuğunun altına sokup, uzun kirpiklerini yavaşça kapatarak dakikalarca hiç kıpırdamadan durma becerisine sahip değildir. Kimse onun gibi kızmadan, neden olduğunu bile söylemeden, sitem bile etmeden terk edip gitmez.

Kızdığı zamanlar ise, basketbol hocalığı yapan uzun boylu, Rus sevgilisini hayal eder. Onunla iyi kapışılır. En uyumlu insanın bile sinir uçlarını gagalayacak lafları ardı ardına söyleyebilme becerisi vardır onda. “Sevgi”, “aşk”, “tatlım”, “sen nasıl istersen”, “elbette”, “peki olur” gibi sözler lügatinde yok. İtiraz etmek doğal refleksidir. Her cevabı manasızlaştıracak bir sorusu, her soruyu aptal bir soru haline getirebilecek bir cevabı vardır. Kavga etmeyi özlediğinde, saatlerce onunla çatışabilir insan! Nasıl da sinir eder insanı, üstelik kavganın en sıcak anında bile buz gibi kalmayı becererek! Kötü niyetli değildir o! Kavgalarında kin, intikam, hınç, “sen görürsün o zaman”, “gidiyorum işte, ne halin varsa gör” gibi şeyler yoktur. Bütün yaralayıcı vuruşlarını kavganın asıl amaçlarının içinde yapar. Ringin dışına çıkmaz. Belden aşağı vurmaz. Deli gibi onu özler. Halis kavganın tadını özler.

Moda’nın çay bahçelerinden birinde oturup Ayasofya’nın arkalarından bir yerden batan güneşi seyrederken, lisedeyken aynı bahçede matematik çalıştırdığı kızın kızıl saçlarının yüzüne değişimini özler. Kareli eteğinin gizlediği bacaklarına tükenmez kalemle, birlikte kopya yazışlarını özler. Eteğini sıyrarak yavaş yavaş yukarı çıkmayı özler. Hiçbir sevişmeden alınmayacak bir tat vardır bu çıkışta.

Kendisini özleyen bir adamdır.

Bu durumdan kurtulmak ister, ama kurtulma isteğini hiç terk edemez. O hep kurtulmak istemelidir. O hep terk etmek istemelidir. Ya bir gün gelir kurtulmak istemezse? Ya bir gün gelir özlem duymazsa? Hayır, hayır bu güçlü istek-

ler olmadan asla yaşayamaz. Kendisini en mutlu hissettiği anda bile mutlu olmayı özler o. İlk karısını da bu yüzden terk etmiştir zaten. Onda birşeyler hep eksiktir. Çünkü her şeyiyle tastamam bir kadındır o! İyi sevişir, iyi yemek yapar, doğru kararlar alır, terzilikte üstüne yoktur, gelecekte iyi şeyler olması için bugün ne tür şeyler yapılması gerektiğini iyi bilir. Hiçbir şeyi özlemez insan onun yanında, ondan kurtulmak bile istemez. “Hayat bu işte. Mutluyum,” demekten başka çaresi yoktur. Hayatı genişletmekteki tek yolu özlem değil, bir çocuk doğurmaktır. Nitekim öyle de olmuştur, bir erkek çocukları olmuştur. Onu büyümeye zorlayan bir çocuk. Oysa o hep on altı yaşında kalmak ister. Özlemlerin zirveye çıktığı o yaşta. Oğlu on beşlerindeyken, hayatı iyice çekilmez bir hal almıştır. Ya büyüyecek, ya on altı yaşını bir başkasıyla paylaşacak ya da çekip gidecektir. Çekip gitmeyi tercih etmiştir o! Daha doğrusu karısı çocuğunu alıp babasının evine taşınmıştır. Kendisini Kumbaracı Yokuşu’ndaki 19. yüzyıldan kalma apartman dairesinde yapayalnız ve on altı yaşında bırakarak. Bu terk ediliş, ona Beyoğlu’nda daha özgürce yürüeyebilme, geçmişi çok daha rahat bir şekilde özleyebilme şansı tanımıştır.

On altı yaş, öyle tatlı heyecanlarla, yürek çarpıntılarıyla, özlem ve yaşanmamışlıklarla, gelecekle ilgili öyle büyük beklenti ve kandırılmışlıklarla doludur ki, terk edilebilecek gibi bir şey değildir. “Bu yaşını tam yaşayamamış, o yüzden böyledir,” gibi dışarıdan yorumlar yapmak mümkündür, ama özlemler taşır bizi ileriye. Taşı uzağa atarken bedenimizi gerilere savurmamız gibi bir şeydir bu. Hep on altı yaşına kadar geriler ve taşını oradan fırlatır.

Evindeki bozulan şeyler kolay kolay tamir edilmez. Ayağı kırılan bir sandalye, artık ayağı kırılmış bir sandalye olarak hayatına devam eder. Bozuk bir tuvalet sifonu, iç aksamı değiştirilerek tekrar hayata döndürülemez. Sanki iyice yaş-

lanmış, geri dönülmez bir hastalığa yakalanmış bir dostu tıbbi bir müdahalenin insafsızlığından korur gibi davranır onlara. Onları öyle olduğu gibi kabul eder. Avizeler, gardiropolar, ayakkabılar, lambalar, çatal, kaşık ve bıçaklar, kalemler, silgiler, sandalye ve masalar, yavaş yavaş veya birdenbire yaşlanıvermişler, neredeyse onun yaşına gelmişlerdir. Ya da kendilerini öyle hissetmektedirler. Kırık dökük ayaklı sandalyeler, kapağı düşük dolaplar, yayları atmış koltuklar, yıllardır yanmayan tepe lambaları, çalışmayan elektrikli bir fırın, bir gözü gaz kaçırdığı için kullanılmayan ocak, zamanın kendisi gibidir. Geriye döndürülemez.

Kaderin kendiliğinden jakobenliğini bile reddeder. Kaderden bile daha kadercidir o. Zaten kaderci olmak zorunda kalmak, yaşadığı şehrin de kaderidir.

Sapına kadar bir 19. yüzyıl adamıdır. 19. yüzyıl, hep on altı yaşındadır. Tıpkı Beyoğlu gibi gerçekleşmemiş bir projedir. Kurşunkaleminden tükenmez kaleme geçmeyi reddeder. Bırakın iyi bir bilgisayar almayı, “Mürekkepli kalemle yazmayı terk edip daktilo alsam mı acaba?” diye düşünürken bilgisayarın çıkıp daktiloların birdenbire ortadan kalkması, onu sevindirmiştir. En azından böyle bir karar almaktan onu koruduğu için bu gelişmeye minnettardır. Bir gün gelecek bilgisayarlar da kalkacaktır. Şüphe yoktur. Bunu bildiğinden “Acaba bilgisayar alsam mı almasam mı?” diye düşünmemiştir bile. Değişimlerin olması normaldir. Ama birey, onlardan kendini koruyabildiği ölçüde hakiki bir birey olmayı başarabilir. Yoksa aptallık çayırında beslenen sürüye katılmaktan başka çaresi kalmaz.

Ağır suçluluk duygusu, onu yavaş yavaş esir alarak Tanrı fikrinin eteklerine sürükler. Ne mutlu ki onun Tanrısı etekleri olan, ama kendisi olmayan bir dağdır.

Tanrısı ondan daha üstün bir güç değildir. Hatta bir güçsüzlük, bir sıradanlık hissi, samimi bir paylaşım, sır küpü,

güzel bir gün, yaz sıcaklarında onu terk etmeyen bol oksijenli poyraz rüzgârı, iyi bir sabah kahvaltısı, sağlam bir arkadaşlık hissidir. Onun Tanrısı kusursuz değildir. Hatta kusurludur. Tanrısının kusurlarını görür, ama ileride Tanrısını cezalandırmak için onları bir kenara yazmaz, bir daha kötü şeyler yapmaması için onu sürekli tehditkâr bir ifadeyle uyarıp durmaz. Cehenneminde cayır cayır yakmaz. Tanrısını olduğu gibi kabul etmeye hazırdır o. Zaten değişmesini talep etmeden olduğu gibi kabul edebileceği her şey onun Tanrısıdır. O, Tanrısına bir *bodyguard*'a davranır gibi davranmaz, ondan gücünün yetmediği kötü insanları ikide bir pataklamasını istemez. Tanrısının elmayı ne kadar çok sevdiğini bilir. Eğer Tanrısı ondan ısrarla bahçesindeki ağaçlardan elma yememesini rica ettiyse onu kırmaz, gizlice ağaçlarına tırmanıp elmalarını araklayıp yemez. İkide bir Tanrısından onun için birşeyler yapmasını, onu hiç beğenmeyen bir kızı kendisine âşık etmesini, hiç hazırlanmadan girdiği matematik sınavında öğretmenin en yüksek notu ona vermesini, milli piyangodan büyük ikramiyenin kendisine çıkması için birşeyler yapmasını, son derece lüks bir villaya sahip olmak için yardımcı olmasını falan istemez. Hastalanınca ona antibiyotik gibi davranmaz. Yalvararak ayaklarına kapanıp, ikide bir ismini zikredip ağlak bir tonda yağ çekerek bencillikle sürekli birşeyler istediği bir varlık değildir onun Tanrısı. Tam tersi, arada bir o Tanrısının mütevazı isteklerini kırmaz, sıkıntılarına ortak olur, boş zamanlarının önemli bir kısmını onunla geçirir. Elinde avcunda ne varsa onunla paylaşmaya hazırdır. Alabilmeyi değil verebilmeyi öğrettiği ve bundan dolayı da kendisini her zaman zengin hissetmesine neden olduğu için Tanrısına minnettardır o. Veremeyen insanın Tanrısı da olmaz zaten. Onun Tanrısı çok yaratıcıdır; ama yarattığı her şey çok mükemmel olduğu için değil, sadece caba gösterdiği için. Hatta yarattığı

şeyler kusurludur. Ova olması gereken düzlükleri dağlarla, dağ olması gereken yerleri ovalarla doldurmuştur. Kadın olması gereken insanları erkek, erkek olması gerekenleri kadın, müdür olması gerekenleri işçi, pilot olması gerekenleri doktor, kaplumbağa olması gerekenleri *fast food* servis elemanı yapmıştır. Doğduğundan beri Tanrısının bu hatalarını gidermeye çalışmaktan başka bir iş yapmamış da olsa, kusurlarını yüzüne vurmaz, onu herkesin içinde küçük düşürmez. Sadece bazen manalı manalı bakıp güler. Kendi trajedisini oluşturabilmesine imkân tanıdığı için minnettardır ona. Sürekli özlemle dolu olsa da, yaptığı hiçbir şey onu tam olarak mutlu etmese de, mutluluğu yaşarken bile mutluluğu özlese de, kendi yaptığı bir resmin içinde yürüme şansı verilmiştir ona. Sırf bunun için bile Tanrısına ne kadar şükretse azdır.

Yaşamın kölesi olmadığı için ölümün de kölesi olmayacaktır. Birleşebilme, terk edebilme, hatta terk ettiklerini yıllar sonra arayıp onsuz yaşamının nasıl bir şey olduğunu merak edebilme meziyetleri verilmiştir ona.

Onsuzluğun nasıl bir şey olduğunu ölümü merak eder gibi merak eder. O zaten genellikle terk edilir.

En azında on kadın tarafından terk edilmiştir. Beş altı kadını da kendisi terk etmeyi başarabilmiştir. Öyle terk edilmeyi kolayca kabullenebilen insanlardan değildir. Onu terk eden insanı bir daha görmeyeceği yeni bir hayata zorlamaz kendisini, ama tekrar görüşmek için de ısrar etmez. Yaraya tuz basmak gibi de olsa ne yapıp eder, terk eden kadının nasıl vakit geçirdiğini öğrenmeye çalışır.

Ondan yoksun bırakılmış bir insan ne yapar? Daha mı çok içki içer? Daha mı fazla kitap okur? Kilo mu alır, zayıflar mı? Yoksa başka bir insanı "o" haline getirip bu acıyı ortadan kaldırmış mıdır? Yoksa İstanbul'un sezgiyle dolu, dalgın bir sarhosluk hissiyle yıkanmış olan sokaklarını daha

çok arşınlamak zorunda mı kalır? Onunlayken nefret ettiği bankacılık işini artık çok mu sever? Mavi giyenler, bu rengi terk edip kahverengiye mi döner? Şehri iki parçaya ayırıp onunla gittiği lokantalara, kitapçılara, sinemalara, kahvele-re, Köprüaltı'na, Tahtakale'ye, Süleymaniye'ye, Hisar'a artık gitmez mi? Yoksa her gün oralara gidip onu mu beklemektedir? Yoksa ayrıldıkları an, bütün şehir halkının aniden bir sokağın ismini unutması gibi onu unutmuş mudur? Ancak iki yıl sonra karşılaştıklarında mı onu hatırlayacaktır? On-dan ayrılmak kendisi için bir ölüm müdür? Hatırlayanlara deli gözüyle mi bakmaktadır artık? Sarhoşluk ve yorgunlu-ğun kol gezdiği meyhane masalarında ançüez, çiroz, topik, deniz börülcesi, közde patlıcan ezmesi gibi bir meze mi yapmıştır onu? Rakıyla iyi mi gitmektedir? Yoksa zaten kendisine bile duygu ve düşüncelerini ifade etmeyi başara-mamış bir insan olduğundan, her zamanki gibi bu ifadesiz-liğe sığınıp paçayı kurtarmış mıdır? "Valla bilmem. Bitti iş-te." Bu mudur yani?

"Başka birşeyler daha söylemelisin lütfen. Bütün yaşadık-larımızı bu kadar basit nasıl ifade edebilirsin?" deyip sırf "Bu kadar basit değil tabii," cümlesini kurabilmesini sağla-mak için ayaklarına kapanmalı mıdır? "Evet bu kadar basit değilse ne?" "Ne ne?" "Bu kadar basit değilse basit olmayan şeyi anlat bana!" "Boşuna uğraşma!" Yaşarken unutmuştur zaten o. Bu şehirdeki bütün dikiş makineleri, dikerken sök-mektedir, çamaşır makineleri yıkarken kirletmektedir, mi-marlar yaparken yıkmaktadır, arabalar yolun sonuna gel-diklerinde yolu da bitirirler ve geriye dönmek imkânsızla-şır, kadınlar ve erkekler beraber oldukları anda bütün geç-mişlerini yitirirler. Sadece o an vardır. Ne geçmiş ne de ge-lecek. Bin yıldır evli olan çiftler, eğer ilişkilerinden bahse-deceklerse sadece o ilk andan, o ilk intibadan bahsederler. Çocuklar "Baba, annemi seviyor musun?" diye sordukların-

da cevabın “Annenizle nasıl tanıştığınızı anlatayım o zaman size,” diye başlayacağını bildiklerinden, baştan “Bize annemle nasıl tanıştığınızı anlatır mısınız?” diye sormayı uygun bulurlar. Her defasında babanın büyük bir heyecanla başladığı hikâyeyi mutfaktan gelen anne “Hayır öyle değil. Yanlış hatırlıyorsun,” diyerek kesecek, yıllardır anlatıla anlatıla şekerlenmiş hikâyenin içine hiç de romantik olmayan gün, saat, yıl, “ödenen hesabın miktarı şu kadar lira” gibi sayılar yerleştirecek, ama asla ertesi gün ne olduğunu anlatmayacaktır.

Ah, bu kendilerini bir türlü ifade edemeyen, tutuk, kısa cümleli, ketum insanlar, atalarına milli ya da dinî nedenlerden çok, kendilerini ifade edebilen cümleler kurabildikleri ve mekânlar oluşturabildikleri için saygı duyabilmeliler. Ne yazık ki bugünün insanları, ne doğru dürüst bir mimari yapıt üretmeyi ne güzel bir cümle kurmayı ne de hangi resmi nasıl yapmaları gerektiğini bilirler. İlk söyledikleri sözün esiri olarak yıllarını geçirebilirler. Bütün fırça darbelerini, ilk fırça darbesinde yaptıkları hatadan dönmek için harcayan zavallı ressamı benzerler. Bütün bunlar yetmiyor-muş gibi bol bol düşünür ismi zikrederek düşünce üretilebileceğini zanneder, mecaza, teşbihe, ironiye, “tırnak içinde”lere sığınarak yeni birşeyler söylemeye kalkarlar. Her şeyin hesabını soruyormuş gibi yapıp mutlak adalet duygusuna inanç tazelemekten öteye gitmeyen bir gevezelikle bir öncekilerin yaptığı gibi, hesabı hep öbür dünyadaki yüce divana bırakırlar... Kızdıkları insanların bir an önce ölmesini bekleyen ölümseverlerdir onlar.

Evi, Beyoğlu'nun Galata'ya yakın yerinde, Kumbaracı Yokuşu'ndadır. Galata, şehrin giriş kapılarından biridir. Hep de öyle kalacaktır. Şehrin bazı semtlerinin belli bir süre konaklanan bir giriş kapısı, hatta bir eşik olarak görülmesi, bir süre orada oturup, para yapıp sonra şehrin içindeki da-

ha rahat yerlere taşınması, yaşanan mekânlarla ilişkileri geçicileştirir. Bu onun anlayabildiği bir şey değildir işte. Ona göre bir insan hangi evde doğduysa orada ölmelidir. İstanbul sanki başka bir şehre gidilmesi için para yapılan geçici bir bekleme yeridir. Geçicilik hissi, her türlü tecrübeyi imkânsızlaştırır. Tecrübeyi biriktiren ya da kerhen de olsa biriktirmek zorunda kalan kurumlara karşı nefreti kıskırtır. Entelektüeller aşağılanır, tarihçilere kötü gözle bakılır, romanlar sevilmez, kerhanelere “okul” denir, tarihî eserleri korumakla yükümlü anıtlar kurulundan nefret edilir. Taksi şoföründen öğretmene, sokak satıcısından bakkala, badana-cıdan sıhhi tesisatçıya, herkes işe yeni girmiştir. “Kusura bakma, işe yeni girdim abi,” lafından geçilmez. Yine de eşikleri sever o.

Çünkü kapıları sever. Şehrin etrafında olan bitenin şehrin yapısında yaptığı ya da biraz sonra yapacağı değişiklikler, ilk önce böyle yerlerde fark edilir.

Bağdat'ın bombalanmasının, Ermenistan'daki işsizliğin, İran'daki rejim karşıtlarına yapılan baskıların, Sri Lanka'daki Tamillere uygulanan terörün, Güneydoğu'daki köylerin boşaltılması ve savaşın İstanbul'a etkilerinin anlaşıldığı yerlerdir buraları. Komşusunun evini boyamaya gelen badana-cı, Ermenistan'dan gelmiş bir Ermeni'dir; alt kattaki kızın gomalak cilası yaptırmak için cilacıya verdiği Thonet sandalyelerini taşıyan, Kırım Kilisesi'nde ikâmet eden siyahi bir Tamil kaplanıdır; apartmanın elektrik düğmelerini tamir eden, tıp eğitimini yarım bırakmış bir Romen; sıva tamirlerini yapan, bir daha asla geri dönmek istemeyen Batmanlı bir Kürt'tür.

İnsanın yürüme isteğini kıskırtır bu şehir. İnsanların çehrelerine bakarak okunacak bir kitap gibidir.

Galata'dan Süleymaniye'ye, oradan Zeyrek'e, oradan da Saraçhane'ye yürür.

Galata Erzincanlı; Zeyrek, Saraçhane Siirtli, Vanlı, Bitlisli, Batmanlı; Süleymaniye Pakistanlı'dır. Herkes birbiriyle akrab gibidir. Semtlerin sınırları, bir şehir plancısının kalemiyle değil, sanki kan bağlarıyla çizilir. Zeyrek'in yukarısında, Kadınlar Pazarı'nda her daim, Siirt'ten gelmiş birşeyler bulunur. Biraz Pervari'nin karakovan balından alır. Sumak, menengiç ve bittim sabununu kendisinden daha genç olmasına rağmen nedense "teyze" dediği Hatice Teyze'ye itinayla paket yaptırır. Valens Kemerî'nin dibinde tezgâh açmış Topal'dan ise eşkinar denilen nar ekşisi, severkitel, kesme fıstık, muska, badem, makaşa denilen kırık nohut ve reyhan otu alır. Bunları nerede nasıl kullanacağını hiç bilmez. Yalnız Reyhan otunu, torunu için ayrı sardırır. İki de bir "Kafam kazan," diye yakınan torununu bu ot iyileştirebilir. Her karşılaşmasında bir paket kuru reyhanı torunun cebine kor. "Bunu iç," der, "bu senin bağırsak gazlarını geçirecek, baş dönmeni 'şıp' diye kesecek."

Torunu ise, sanki isminin reyhan ya da fesleğen olması bir şey fark ediyormuş gibi "Yapma dede. Bu bizim bildiğimiz fesleğen değil mi?" diye itiraz eder. Çoğunlukla sokaklarda çingenelerin dilenir gibi sattığı kuru fesleğenin hayatını kurtaracağına inanmaz.

İrkçilik insanın kendisine zarar. Küçümsediğin insanların yarattığı nimetlerden seni mahrum bırakır.

"İçinde estragol, cineol, linalol ve pinen var," diye cevap verir o zaman ve oğlan "Hadi ya," deyip otlara manalı manalı bakar. Söylediklerinin ne olduğunu kendisi de bilmez, ama bu dört şeyin reyhan yağında olduğunu bir yerde okuyup not etmiştir. Bir şeyin Latince ismini söylersen haklı çıkmaman neredeyse imkânsızdır. İnsanlığın gelişimi için herkesin bildiği ve çok iyi konuştuğu dillerin yanı sıra, kimse bilmediği ya da çok az insanın konuşabildiği dillere de ihtiyaç vardır. Mecazlarla, teşbihlerle, metaforlarla kirletil-

memiş, asıl anlamının dışındayeni anlamlar yüklenmemiş, arkasına “gibi”ler eklenerek yakıştırmalara konu olmamış kelimelere ihtiyaç vardır. Yoksa halk işi hemen sulandırır. “Fesleğen gibi kafasını okşadığı zaman koku verir, okşanmadığı zaman da öylece durur gariban,” gibi bir cümle kurup bu bitkinin bütün özelliğini, sevgisizlikten kavrulan bir insanı anlatmakta kullanır ki, işte o zaman fesleğenin aynı anda bağırsak gazlarına iyi geldiğini anlatmak pek bir zor olur. “Ah Galile ah!” diye yakınır. “Dünyanın yuvarlak olduğunu İtalyanca değil Latince yazsaydı, kimse onu yargılamazdı,” diyorlar. Doğrudur. Geniş bir halk kitlesine hitap etmeyip kilisedeki papazları korkutmayacaktı o zaman. Ama mesele bu kadar basit mi? Halk, dünyanın yuvarlak olduğunu bilim adamları sayesinde öğrendi, ama herkes hâlâ dünya düzmüş gibi davranıyor, çünkü gündelik dildeki yuvarlakla bilimsel dildeki yuvarlak aynı şey değil ki kardeşim. Gel de bunu anlat! Hele gündelik dildeki “dünya” ile bilimsel dildeki “dünya”... Geçiniz. Boşa kürek çekiyoruz.

Devlet her yeri boşaltma yeteneğine sahip olsa da, birilerinin boşalttığı yeri diğerlerinin doldurmasını engelleyemez. Bütün boşluklar anında doldurulur. Binayı depremden korumak için Üçüncü Mustafa Camisi’nin altındaki kemerli mekâna doldurulmuş toprak boşaltıldığı gün, birileri orada kumaş satmaya başlamıştır bile. Sonra Afgan dericiler gelir, onları kovar, daha sonra ise Diyarbakirli bebek kıyafeti satıcıları “Melunlar, bunlar bizim halifemizi de tanımamıştı zaten,” deyip onları kovalar. Zemin hep kaygandır. Toprağa kök salmak çok zordur. Gerçek anlamda kök salabilmek için sert toprağa ulaşmak ve oralara temel atmayı becerebilmek lazımdır. Bu tabakaya ulaşabilen İstanbullu olur. Ama o tabaka sanıldığından çok daha derindedir. Şehir hep ara katmanlarda oluşan stratejilerle, tekrarın oluşturduğu aşinalık ve alışkanlıklarla yönetilir. Bu yüzden İstanbul bir

çağrışım lar yumağıdır. İstanbul'un bu kararsız ve sürekli değişen halini, modern binaların her şeyi ezen ve tüm çağrışım ları yok eden haline tercih etse de, şehrin semtlerini akrabaları gibi gören insanlardan hiç haz etmez.

İstanbul, içinde trenlerin, vapurların, martıların, mavi bulutların, denizlerin ve derelerin, faytoncuların, dolmuşların, simitçilerin, kadın, erkek, çocuk ve dedelerin, ninelerin olduğu bir oyun odası gibidir. Şehri o kadar kendine ait kılmıştır ki, üzerinde yürüdüğü asfaltın altındaki zeminin kayalık mı, kumluk mu, dolgu mu olduğunu bilir. Bindığı vapurların kaptanlarını, çarkçıbaşılarını, satıcılarını, trenlerin makinistlerini, simit aldığı simitçileri ya ismen tanır ya da göz aşinalığı vardır.

Bahşedilmiş bu güzelliklerin, onu el üzerinde tutmasına izin vermiştir. Şehre sokakta kalmış bir gariban muamelesi yapmaz. Evinin kapısını açarak İstanbul'u odalarına doldurur. Ya da şehri evi gibi kullanır. Sultanahmet Camisi'nin kuzeydoğusundaki küçük parkı oturma odası gibi kullanır, kırık bir bankın üzerine uzanıp iyi bir öğle uykusu çekebilir. Nuruosmaniye Camisi'nin tuvaletleri evinin tuvaletidir. Kılıç Ali Paşa Camisi'nin hamamı banyosudur. Jüstinyen surları salonunun duvarları, Kapalıçarşı oyuncak odasıdır.

Dünyada yüzyıllar boyunca üretilmiş nadide eşyaları elinden geçirebileceğin tek bir yer varsa, orası Kapalıçarşı'dır. Çarşının çıkışında Bakırcı İsmayil Usta'ya uğrar. ¹⁴“Gözle gördüğün her şey yanıltıcıdır” der İsmayil Usta. Bakırlarını, çanak çömleğini, Van'dan, Suriye'den, Antep'ten, Bağdat'tan, Herat'tan gelme ziynetlerini uzun uzun elleyip sohbet konusu yapmayan kimseye mal satmaz. “İstedığın kadar oku, okuyarak anlayabileceğin şey sınırlıdır. Tarih, ellemeden anlaşılmaz. Sen hiç 19. yüzyılı elinde tuttun mu? Ya da 16. yüzyılı? 11. yüzyılı bir hafta elimde tuttum ben. İnan dokununca, bugünle çok az farkı vardır. Ya, öyle ger-

çek bir şeydir tarih,” der ve sonra bakır sininin içinde elini gezdirerek kırmızı, gri ve morun pervasızca birbirine do-landığı gümüş-mercan karışımı bir kolye çıkarır. “Bak bu 19. yüzyıldır,” der, “inan satmaktan daha çok vitrinden çı-karıp müşterinin önüne koymak ve onun eliyle dokunuşu-nu seyretmek zevklidir. Bunu yapmadan bir mal almaya ça-lışan müşteriden nefret ederim. Zaten böyle tipler alacakları takıya uzaktan bakıp parmaklarıyla işaret eder ve ‘Bu kaç?’ diye sorarlar. Öyle bir fiyat söylerim ki, felekleri şaşar. İşte o zaman ‘Vay be! Bu kadar para eden bu mal da neymiş?’ diye meraklanıp dokunmaya kalkarlar, ama iş işten geçmiş olur. Bir kuruş bile aşağıya inmem.”

O da takıları eller, ama alıcı değildir.

Bunu İsmayil Usta da bilir ama hiç önemi yoktur. Onun takılar üzerine konuşması yeter.

“Geçmişten geleceğe mesajlar taşıyan iyi yazılmış roman-lar ve şiirler gibidir bunlar. Dolaştır ellerinde uzun uzun, bu mesajların ne olduğunu anlarsın. Berberler bile öyle de-ğil midir? Başımızı elledikleri için bizi çok iyi tanırlar. Kel-leyi tutar tutmaz o adamın hangi partiye oy verdiğini, hangi takımı tuttuğunu, evli mi bekâr mı olduğunu, kaçınıcı sınıfa kadar okuduğunu, babasının annesinin kim olduğunu, kaç yılında doğduğunu, hangi yemekleri sevip hangilerini sev-medliğini, kayınvalidesinin en çok nelere bozulduğunu an-larlar. Nasıl mı? Büyücü oldukları için falan değil. Kafası el-len adam çenesi düşüp anlatmaya başlar da ondan. Bütün hayatını beş dakika içinde saçları gibi önüne düşürür.

Yüzükleri ellersen onlar da konuşur. Dokunun konuşsun yüzükler, kolyeler, bilezikler, bakır çanaklar, mangallar, far-kında değil misiniz, onlar da bize birşeyler anlatmak isti-yorlar. O yüzden ta yüzyıllardır ayakta durup bekliyorlar. Cengiz Han'ın öldürdüğü bir genç kızın umutlarını, Büyü-kada'daki Niki Fotaki adlı terzinin platonik aşkını, Gala-

ta'daki Selahaddin Efendi'nin hazinesini hangi ağacın altına sakladığını bize anlatmak istiyorlar. Onlar bizim kölelerimiz ve Tanrılarımızdır. Onlar ölümü gördü. Yaşamı gördü. Haksızlığı dibine kadar yaşadı. Geçmiş öyle ihmal ettik ki, tarihi öyle yalnız bıraktık ki, üzerini bitkiler, yosunlar sardı. Farkında değil misiniz? Dokun korkma dokun... Dokun ki geçmiş de biraz konuşsun... Dokunmak, görmek gibi duymak gibi öyle paylaşılabilen bir his değildir. Koku gibidir. Teybe alınmaz. Fotoğrafı çekilemez. Ama kokudan büyük bir farkı vardır. Ancak istediğin için dokunursun. Özelidir. Körler çok dokunur, neden biliyor musun? Sadece görmedikleri için değil. Dokunmayı sevdikleri ve önemse-dikleri için. Dokunmak resmî tatile girdi. Herkes şekil peşinde şimdi! Bir kıyafet balosudur gidiyor. Pencere camlarımızı temizledikçe, bütün şehri temizlediğimizi zannediyoruz. Şehir bir anda pırıl pırıl çatılarla, bacalarla, tertemiz duvarlarla, ay ışığında yıkanmış beyaz vapurlarla, sandallar ve ipek martılarla doluveriyor. Dışarı çıktığımızda dokunduğumuz her şey pis de olsa ne gam! Ama dokun, yine de dokun! Pek azımız geriye dokunulacak birşeyler bırakacağız. Neden biliyor musun? İnsanlar kalıcı olma peşinde de ondan. Görüntülerin ışığına binip uzayın sonsuzluklarına doğru yol aldıklarını zannediyorlar. Yok öyle şey. Olmaktır kalıcı olan tek şey. Kalıcılık insanı yokluğa götürür. Olmamanın peşinde bu kadar koştuktansa, sadece bir gün yaşayan bir kelebek olmayı tercih ederim.”

Ismayil Usta, iyice derinlere dalıp çıkma yeteneğine sahiptir. Zaten aynı zamanda amatör midyecidir. Dalıp midye çıkarmada üzerine yoktur. Hafta sonları Sarıyer’de ya da Kaşık Adası açıklarında dalar. İnsanı kendisiyle yüzleştirir. Filozof yapar.

“Gerçeklerden neden bu kadar uzaklaştık? Gerçeği o kadar kirlettik ki, o yüzden gerçekten korkuyoruz. Ya boş

inançlara ya da inançsızlığa sığınıyoruz. İnançsızlık da inanç gibi oldu artık. İnançsızlık bizi gerçeğe yaklaştırmıyor artık. Hem dinden hem de gerçekten uzak bir yere götürüyor!”

Böyle bir yer olduğunu kendisi de yeni fark etmiştir. Öyle büyüktür ki orası, sonsuz kere sonsuz kilometrekare çarpı sonsuz büyüklüğünde bir alandır. İnsanların bu kadar ben-cil, aynı zamanda da bu kadar tarafsız olduğu başka bir bölge yoktur. Bu, kişinin yok olmasıdır. Olmayan mekânlar, olmayan zamanlarla dolu, mesafeli olmanın bir meslek, gülmenin bir pazarlama tekniği haline geldiği, öfkenin bile kibarlıkla ifade edildiği bir bölgedir burası. Şair ya öldürülmüştür, ya hapistedir ya da çok ayıplanır. Şiir yazmak yerine daha faydalı bir şey yapmalı, mesela şarkı söylemeli ya da şehre turist çekmek için iyi bir tanıtım filmi metni falan yazmalıdır. Yoksa aç kalır. Hiçbir şey yapmıyorsa iletişim kurmalıdır. Niye, kiminle? Hiç önemi yok. Sadece iletişim kurmalıdır işte o kadar! İletişim şirketlerine para kazandırmak için iletişim kursun ve böylece bir işe yarasın!

İnternete girmek, faks çekmek, işi değildir onun.

Evindeki telefon çevirmelidir ve yılda birkaç kere çalar. Onlar da genellikle yanlış numaradır. Eğer onu arayan birisi varsa, o da Büyükkada'dan Yorgo'dur. Yorgo'nun ne zaman telefon edeceğini bildiği için, telefonu açmaz. Aralarındaki anlaşma böyledir. Yorgo çaldırdığı zaman, “Önümüzdeki hafta geliyor musun?” demektir. O da Yorgo'yu çaldırırsa “Evet geliyorum,” anlamına gelir. Yorgo da bunu bildiğinden telefonu açmaz. Yorgo telefon edip o açmazsa, akabinde o edip Yorgo açmazsa, işler yolunda demektir.

Zamanın çabuk geçmesi için kendisini hızlandıran man-yaklardan değildir. Tarihin buyurduğu hızda değil, dünyanın güneşin etrafında döndüğü hızda zamanın akışını hissetmek ister. Gençlik goygoycusu değildir o. Deli gibi genç-

lik özelemlerinin esiri olmuşsa da, yaşlanmayı kendisine yasaklamaz. Hayatın her geçen ęün biraz daha hızlanmasına karşın, “zamana ayak uydurmaliyız” modasına kapılıp yaşlanmanın getirdiği yavaşlamaktan vazgeçmez. Hatta yavaşlamanın tiryakisidir o. Bir yaşlının korunması gereken şey hızdır. Sırf ęenlerden geri kalmamak için yavaşlamayı kendisine yasaklayan, bedenini bir ceset gibi oradan oraya taşıyan insanlardan değildir.

evresindeki insanlar, hep 19. yüzyılın önemini anlamış insanlardır. İngiliz, Japon, Fransız, Türk, hangi milletten olursa olsun 19. yüzyıla ilgili araştırma yapan birileri varsa, gelir mutlaka onu bulur. Bu konuda çok bilgili olduğu için mi? Hayır. Çok meraklı olduğu için mi? Hayır. Gerçek bir 19. yüzyıl adamı olduğu için.

İtalyan mimarisiyle ilgili araştırmalar yapan bir Fransız ona gelip İtalyan işçiler derneğinin yönetim kurulu zabıtlarının arasında bulduğu bir tiyatro eserinden pasajlar okur, Beyoğlu’nda ayakkabısını boyattığı lostra salonundaki ingene, rklk mahallesinin hemen yanındaki Kadiri tekkesinin yüzyıl önceki şeyhinin dedikodusunu yapar, Abdülhamid’in terzisi Mösyö Botter’in akrabalarını tanıyan kapı komşusu Nurten Hanım, kızıl erik likörü eşliğinde sultanın terzisinin aşk hayatıyla ilgili etraflı malumatlar verir. Bu hikâyeleri, kendisini 19. yüzyılda tuttukları için şehvetle dinler. Hikyelerin içinden kimsenin bilmediği ipuçları yakalar ve bunların sonunda belki de kimsenin işine yaramayacak olan bir sorunun cevabını dehşetle merak etmeye başlar. Örneğin Botter Apartmanı’nı yapan mimar D’aronco ile ortağı arasındaki anlaşmazlığın nedenlerini öğrenmeye çalışır ya da Esvabcıbaş İsmet Bey’in Sultan Abdülhamid’e gecele-ri rahat uyuması için okuduğu macera romanlarını merak eder. Değil 21. yüzyıla, 20. yüzyıla bile geçmemiştir o. 20. yüzyıl inandırıcı değildir.

Hele 21. yüzyıl. Bencil bir haylaz çocuk, ısrarla sürdürülen bir eşek şakası, dibi tutmuş bir erik marmeladı, devşirme malzeme, sürekli çalan bir çalar saat... Akrep, yelkovan-dan daha hızlı döner. Yıllar bir saniyede devrilirken, saniyeler bir türlü geçmek bilmez. Her şey sahtedir. 21. yüzyılın tek bir saniyesine bile inanılmaz. Yalan, iftira, riya, nedensiz ihanet, nedensiz şiddet ve hasetlikler, nedensiz barışlar, inançlı ateistler, inançsız dindarlar, ispiyoncu muhalifler, sadece refleks haline geldiği için sürdürülen savaşlar, endüstri haline getirildiği için sürdürülen iletişim, amaçsız komplolar, skandalsız aşk cinayetleri, sahte bağımsızlık fer-yatları ile dolu bir yüzyıl!

Televizyonu yoktur. Lübnan'da çocukların öldürülmesini bir eğlence programı gibi sunan, şiddeti acıdan arındırmak-la yükümlü bu çamaşır makinesini ne yapsın? Hele vaaz verir gibi konuşan futbol yazarından devşirilmiş, şehir, edebiyat, politika hatta tıp üzerine konuşmaya kalkan ya da aslında politika, yazıp da sonradan futbol konuşan simsarlara hiç gelemmez. Aynı tarzda viyviylayarak her konuda ahkâm kesip kendilerini haklı çıkarmayı becerebilen bu cahil hacı hocalar, televizyonun topluma hediyesidir. Öyle çokyönlüdürler ki, bazen vicdan narhçısına benzeyen hukukçulara, bazen büyücü doktorlara, bazen lezzet patentlerini ellerine geçirmiş aşçılara, bazen de dizi film oyuncularına dönüşürler. Bu viyviylama, sonunda din ile hukuk, hukuk ile tıp, tıp ile demokrasi, demokrasi ile edebiyat, edebiyat ile spor arasındaki duvarları kaldırıp hepsini aynı üsluba getirir ki, din hukuk olur, hukuk tıp olur, tıp edebiyat olur, edebiyat futbol olur, futbol din olur... Bir anlamda şeriat gerçekleşmiş olur. Televizyon izleyicisi, kırk gün kırk gece evinin kapısından dışarıya adımını atmayan bir Halveti'ye dönüştüğünü kendisi bile fark etmez. O böyle numaralara gelemmez. Muhafazakârdır. Kendisini ölene kadar muhafaza edecektir.

Hangi nedenle camiye vaaz dinlemeye gitmiyorsa, aynı nedenle televizyon da seyretmez.

Otomobile de pek binmez. Hatta nefret eder. Kraliçe Victoria'nın Kırım Kilisesi'ni yaptırdığı için hediye ettiği otomobili, padişahın Sarayburnu'ndan "gâvur icadı" diyerek denize attırması ne kadar isabetli bir davranıştır! Ne yazık ki ileriye gören bir padişah bile olsa, tarihi değiştirmeye gücü yetmez. Otomobil, bu şehrin nazik hanımefendilerini ve kibar beylerini, birbirini sollamaktan başka amacı olmayan, küfürbaz, dört tekerlekli katillere dönüştürmüştür. Bir yerden bir yere ulaşmayı kolaylaştıran değil, tamamen imkânsızlaştıran bu bencil taşıt, evinde ve işinde bir türlü kafasını dinleyemeyen beylerin yürüyen özel odası olmaktan başka bir işe yaramaz. Bu kadar sınırlı bir özel hayatı olan biçareler, ne kadar "bireyci" ne kadar "özgürlükçü" olabilir? Yeniçerilerin nakkare ve borularının gürültüsünün yerini korna sesinin alması mıdır özgürlük?

Taksim-Levent arasında yeni yapılan metroya işi hiç düşmemiştir.

Ama Tünel'den Karaköy'e 19. yüzyılda yapılmış bir metroyla inebilmek, insanlığın yaptığı en büyük buluştur. Bu konularda yüzyıllar boyunca kitaplar yazılabilir, üniversitelerde tezler hazırlanabilir, paneller düzenlenebilir, farklı görüşlerde olanlar birbirlerine yıllarca küs kalabilir, metroyu yapan Hanry Gavand'ın yedi göbek sülalesi didik didik araştırılabilir. Ama İstanbul için, evet koca İstanbul için iki üç dinazor kuyruğu uzunluğundaki bu metro yeterlidir ve yeni bir metro yapmanın hiçbir anlamı yoktur. İnsanlar neden sürekli yeni şeyler üretmek ihtiyacındadır? İnsanların ürettiği şeyler ile kullandıkları arasındaki oransızlık her geçen gün artmaktadır. İnsanın yaptığı üretim, kullanma kapasitesinin çok üzerindedir. Birbirinden güzel, birbirinden kullanışlı şeyler üreterek, insanların kullanmak isteyip de kulla-

namadığı şeylerin sayısını artırmak, tuhaf bir tatminsizlik duygusu yaratmaktan başka bir işe yaramaz. Bu durum, günümüz insanını her şeye gıpta eden biri haline dönüştürmektedir. Her şeyin yeni diye sunulup duygularının kaba bir tatminsizlik duygusuyla kastre edilmesine izin veremez.

Hele o yeni metrodaki yürüyen merdivenlere ifrit olur. Yürüyen merdivenleri, hatta yürüyen yolu “bir ilerleme” olarak görenlere acır. Yürümek sadece bir yere ulaşmak için yapılan bir şey değildir, ey faniler! “Yürüyen merdiven” insanı yürütmeyerek depoladığı enerjisini, bir başkasının hizmetinde kullandırtmayı amaçlayan bencil bir köylü kurnazlığıdır. Amele şehirlerine yakışan bir ucubedir. Söğütlüçeşme tren istasyonundaki İstanbul’un ilk yürüyen merdiveninin tepesindeki tabelayı hatırlar.

“Yürüyen merdivenin üzerinde yürümek yasaktır!” Komedi!

Hani ağzından ne çıksa gülünç duruma düşenler var ya, “yürüyen merdiven” işte öyle bir şeydir. Hem bir merdivenin ismi niye “yürüyen” olsun ki? Üstelik yürüme eylemini ortadan kaldırdığı için bir merdivenin isminin “yürüyen” olması ne acı. Mimosaları kesip yerine “Mimoza Apartmanı” dikmek gibi bir şey değil mi bu?

Ama yine de Sultanahmet’te bir zamanlar cezaevi olarak kullanılıp sonra otele döndürülmüş binanın girişinde yer alan ve eski harflerle yazılmış “Bu kapıdan giren cehenne girer” yazısı kadar saçma bir yazı olamaz. Otelde kalan bir İranlı turist, orasının eskiden bir hapisane olduğunu bilmiyorsa, ürpermez mi? Müşteriye bu yapılır mı? Yoksa İstanbul’da “cehennem” bile “beş yıldızlı bir cennet” diye mi düşünür?

Taksim’de belediyenin sağa sola astığı “Onlar ki çöplerini çöp tenekesine atmayı bilirler ve şehri temiz tutarlar” gibisinden, bir ayetten alınma gibi duran yazılara ne demeli?

Bahsedilen çöp tenekelerini bir türlü bulamamak ise “terör korkusu” yaşayan bir şehir olduğunun işareti değil mi? O yazıyı yazanla, çöp tenekesini koyanların ve güvenlik nedeniyle çöp tenekesini kaldıranların birbirlerinden asla haberi olmayan kişiler olduğunu düşünüp bunu normal karşılayan halka ne demeli?

“Çok yazık,” diye düşünür. “Akıl ve sevgi artık buraya uğramıyor.”

İnsanın kendisini çok iyi hissettiği bir anı muhafaza etmesi anlamına gelen “muhafazakârlık” bile muhafaza edilemedi. Ne yazık! Muhafazakârlar bile değişim istiyor! Blucinli bir kız, türban takmaya başlayınca “muhafazakâr” olduğunu zannediyor. Oysa o kendisini muhafaza edebilmeli, lise bitirme törenine bile blucinle gitmeyi başarabilmeliydi.

O bir yürüyüşçüdür. Her yere yürüyerek ulaşır. Ona göre bir şehrin en önemli özelliği, her yerinin yürüme mesafesinde olması gerekliliğidir. Yanlış anlaşılmasın, öyle küçücük bir şehirde yaşamak istemez. Tam tersi sabah çıkılsın, akşam istenilen yere varılsın, ama nereye gidilmek isteniyorsa oraya yürüyerek ulaşılabilsin. İsteddiği budur. Şehrin her tarafında yürümenin zevk haline getirilebileceği yollar olsun. Sıra sıra ağaçlarla çevrelenmiş, temiz mola yerleri, kahvehaneler ile dolu yollar. Kahvehanelerde güzel sohbetler yapılsın, daha önceki gelişlerde tanışılan keyifli dostlar orada eliyle konulmuş gibi bulunabilsin ve “Mutlaka görüşelim,” diyerek vedalaşılan yeni dostlar edinilebilsin. Lokantalarında, bir daha oraya uğrama isteği uyandıran lezzetli yemekler yenilebilsin, yaz günleri çayhane ke-revetlerinde en büyük gürültü, sadece kuşların kanat çırp-maları olsun. ki; gül, karanfil, yasemin kokuları içinde rahat rahat uyunabilsin. Söyler misiniz bana neden artık kimsenin öğlen uykusuna vakti yok? Öğle uykusunu kim suçlu ilan etti kuzum? Ev yapımı sıcak kurabiye ve pandis-

panyaların her daim bir kol mesafesinde olmasını, insanın kendisini şehrin her köşesinde evinde gibi hissedebilmesini kim yasakladı?

Ayaklarında, insanlığın büyük buluşu olarak adlandırdığı bir maddeden imal edilmiş, ayağın havalanmasını sağlayan, ama dışarıdan su girmesini de engelleyen ayakkabılarıyla hiçbir şeye aldırış etmeden yürür. Kafasında binlerce soru taşıyarak, şehrin her metrekaresine sorular sorarak yürür. Her adım atışında, kaldırımlara muhalefet şerhi düşerek yürür. Yürür, yürür...

“Tanpınar’ın, Haliç’teki sadece iki çirkin binanın, Feshane ve Mezbaha’nın yıkılmasını öğütleyen yazısını okumuş birisi, Haliç’te dolaşırken, bütün binaların yıkılıp sadece Feshane ve Mezbaha’nın korunduğunu görürse ne düşünür acaba?” gibi sorular sorarak eğlenir. Simkeşhane’nin yıkılmasında Tanpınar’ın imzası var mıdır sahiden? Uzun Boğaz yürüyüşlerinde, denizin hemen kenarına yapılan havuzlar onu pek eğlendirir. “Şehri fiskiyeli havuzlarla donatma derneği” başkanı, İstanbul havuzlarının aynı zamanda çöp tenekesi olarak kullanılmasının şehre sağladığı faydalardan bahsetmiş midir?

Cenevizlerden kalan son kapı olan Yanıkkapı üzerindeki St. George’un haçını, İGDAŞ kepçesinin kırmasıyla, Süleymaniye Camisi avlusundaki haçın, Galata’daki gâvur gemisinden topa tutulup yok edilmek istenmesi arasında bir benzerlik kurulabilir mi?

Saraçhane’den Sultanahmet’e yürürken, mutlaka 2. Mahmut Türbesi’ne uğrar.

Bu türbeyi sever. Çünkü bir 19. yüzyıl eseridir ve Abdülhamid burada yatmaktadır. Abdülhamid’i de bu yüzden sever zaten. Burada yattığı ve 19. yüzyılda yaşadığı için. İdeolojik veya politik olarak değil. Bir de koyun külbastısı, peksimet ununda kızarmış pirzola, gelincik balığı ve mezzit

sevdiği ve şehre elektriği geç getirdiği için sever. Gelincik balığı neredeyse unutulmuştur. Bu balığı sadece Büyüka-
da'da yaz günleri Yahudiler erikle yemektir ve elektrik bu
şehrin insanlarını gereksiz yere elektriklendirmekten başka
bir işe yaramamıştır. İnsanlar günde ne kadar enerji harcar-
larsa kendilerini o kadar önemli hissetmektedirler, ama bu
yüzden bir o kadar da hareketsizleşmekte, yavaş yavaş he-
nüz canlanmamış bir Pygmalion heykeline dönüşmektedir-
ler. Damarlarındaki kanı hızlandırarak çok daha hızlı ve
çok daha az şey yaşar duruma düşürmüşlerdir kendilerini.
Ahalinin telaşlı yavaşlıkları, zekâ dolu esprilerle süslenmiş
aptallıkları, hafıza kaybıyla birlikte seyreden uyanıklıkları...
Şişman diyetisyenleri, zengin komünistleri, para kazan-
maktan bunalıma düşmüş psikologları... Hep hızlı hızlı bir
yere yetişmek zorunda olduklarından binaların üst katında
ne var ne yok bir türlü bilemezler. Bilmeye çalışanlar da,
yukarı bakarken yerlerdeki çukurları görmedikleri için telef
olmuşlardır.

2. Mahmut Türbesi'nin içindeki mezarların arasında do-
laşmak ona haz verir. "Acaba Abdülaziz, Mithat Paşa tara-
fından öldürtülmüş müdür, yoksa intihar mı etmiştir?" di-
ye soran biri hâlâ varsa odur. Rodosizade Ahmet Fehim Pa-
şa'nın mezarı buradadır! Hani şu Cemile Sultan'ın kocası
Mahmut Celalettin Paşa'nın babası olan Tophane müşiri,
Taif'te Mithat Paşa ile birlikte boğdurulan Ahmet Fehim
Paşa! Acaba Abdülhamid onunla birlikte aynı türbede yat-
maktan mutlu mudur? Yoksa bu mezarlık, gezenlere "İster
katil ol ister maktul aynı yolun yolcularısınız," dedirtmek
için mi inşa edilmiştir? Peki Ermeniler tarafından Roma'da
öldürülen Sadrazam Sait Halim Paşa, Ermeni Mimar Ohan-
nes Usta'nın yaptığı bu türbede yatmaktan şikâyetçi midir?
Biraz ileride Türkçü şair Ziya Gökalp! İslâmcı Halim Paşa
ile aynı mezarlığı paylaşmaktan sıkılıyor mudur? Ya İttihat-

çılar tarafından öldürülen *Serbesti* gazetesinin yazarı Hasan Fehmi, İttihatçılarla birlikte yatmaktan hoşnut mudur? İşte Hanım Sultan Fatma Gevheri! Hani Abdülaziz'in torunu olan! İnanmıyorum, Seyyid Bey de burada! O müthiş "Hilafetin Mahiyet-i Şahsiyesi" adlı konuşmayı yapan İzmir mebusu hukukçu, Malta sürgünü! Hilafeti kaldıranlarla halifeler bir arada! Gerçekten gözden düştüğü için mi akademisyenliğe dönmüştür acaba? Mahmut Paşa da burada yatıyor! Türk musikisi repertuvarını toplayarak notaya dönüştüren, Kaptan-ı Derya Mehmet Ali Paşa'nın oğlu Köprülü Yalısı sahiplerinden, Abdülmecid'in kızı Reşa Sultan'la evlenen Mahmut Paşa! Serez eşrafından Şeyh Bedreddin'in sonunda buraya gömülmesine ne demeli? Ünlü komünist şair Nazım Hikmet'in destanını yazdığı, kemikleri oradan oraya taşınarak bir türlü gömülecek bir yer bulamayan Şeyh Bedreddin. Bir isyankâr ile Osmanlı padişahlarının bir arada yatması tuhaf değil mi? Destanını yazan şairin kemikleri de bir gün Moskova'dan getirilip uygun bir çınar ağacı dibi bulunamadığından oradan oraya dolaştırılıp sonunda buraya gömülmesin sakın? Nazım Hikmet burada sıkılmaz. Belki de biraz ileride yatan şair Muallim Naci'yle uzun uzun şiir kavgaları yapar. Muallim Naci, isminin verildiği caddede Reinalar, Zihniler, Lailalar gibi İstanbul'un en sosyetik barlarının olduğunu bilseydi ne düşünürdü acaba?

Ah Sadullah Paşa ah! Sen de mi buradasın? Gerçekten oda hizmetçisi Anna Hanım'ın senden hamile kaldığını öğrendiğin için mi intihar ettin? "Bir çocuğun doğması korkusu", "ölüm korkusu"ndan bile daha büyük olabiliyor demek.

Sanki hepsi birdenbire oracıkta ölmüş ve başka yere kaldırma imkânı olmadığından bulundukları yerlere gömülmüş gibi duran bu garip karışımı kim yaratmıştır? Mezarlığın duvarındaki çeşmenin üzerine küreselleşmeyi simgele-

diğini düşündüğü küreyi kim koymuştur? Yoksa asıl amaç küreyi mi koymaktır? Çeşme sonradan mı gelmiştir? Kürenin uzun zaman ortalıkta görünmemesini kime borçluyuz acaba? Sonra tekrar yerine konduğunda kırıktır! Tophane Parkı'ndaki sağı solu vicdansızca parçalanmış, tuttuğu bal-yoz kollarıyla birlikte koparılmış, bir bacağı yok edilmiş ve sonunda soyut bir torsoya dönüşmüş işçi heykeli, bu haliyle nasıl işçi sınıfının gerçek halini anlatıyorsa, bu küre de iki parçalı, yaralı, kırık haliyle İstanbul'un dünyayla ilişkisini o kadar gerçekçi bir şekilde anlatıyor, diye düşünür. İstanbul'un kırık küresi, gecikmişliğin, erkenden fark etmenin, kıramadan sevememenin acısını, dünyanın bu şehri bir türlü elde edememesinin ya da bu şehrin bir türlü dünyalı olamamasının kırıklığını taşır.

Bu müşterek unutkanlığın, bu bir an önce onlardan kurtulma hissinin, bu hayatla intiharın sınırlarında dolaşan ruhların "tarih" denen halının altına süpürülmüş olmasını kimlere borçluyuz? Her şey nereye konursa konsun, neden yeni yerine bir süre sonra kök salmaktadır? Sanki oradan başka bir yere gitmek onların becerebileceği bir şeymiş de, saygıdan kendilerine dokunulmuyormuş gibi bir hava neden yaratılır? Bunları diyene bak! Kendisi de evindeki eşyalara öyle davranmıyor mudur? O anki yerlerini kaderleri gibi kabul edip, değil başka bir yere taşımak, tozlarını bile almaktan çekinen kendisi değil midir?

Ama o tozlarını halı altına filan süpürmez. Nedir bu küzum, halı altına süpürüp pislikten kurtulacağını zannetmeler? Haliç'in kirli sularının Boğaz'ın alt akıntısına bağlanıp Karadeniz'in dibindeki hidrojen sülfür tabakasına ulaşacağını, böylelikle Haliç'in temizleneceğini zannetmeler, Şeyh Bedreddin'i en bulunmayacak yere gömmeler...

Divanyolu'ndan aşağılara iner, Sahaf'lara ulaşır, eski kitapları karıştırır.

Beyazıt Meydanı'ndaki tarihî çınarın altında Semerkant'tan yeni gelmiş mavi porselen demliklerle oylanır.

Zaman zaman daha uzun seyahatlere çıktığı da olur.

Yolculuk hazırlıkları, bir ordunun savaş kararı vermesi gibidir. Haftalar öncesinden ince ince düşünerek karar verilir. Yalova'ya gidilecektir. Yolda tüketilecek erzakın alınması için çarşamba günü Sultanahmet pazarının kurulması beklenir. Pazardan kurabiye, meyve ve peynir çeşitleri alınır. Peynirin bir kısmı yolda yenecek, bir kısmı ise Büyüka'dan Yorgo'ya götürülecektir. Pantolon ütülenir, sırt çantası hazırlanır, çantanın içine işlemeli beyaz mendiller, boş kavanozlar konur. Hacıbekir'den Yorgo için bir paket kaymaklı lokum yaptırılır. İstanbul'un en iyi hardalının yapıldığı yer olan Galata'daki Saint Piyer Hanı'na uğrar. Toz ve pislik içindeki merdivenlerden çıkıp, üç yüz gram hardal alır. Yorgo hardal hastasıdır.

Beyoğlu'ndan Karaköy'e inerek vapura biner, ya burna doğru oturarak, kıpır kıpır bir heyecanla Haydarpaşa binasının yavaş yavaş büyümesini ya da kıça doğru oturarak bütün hayatı sorgulayan bir hüznle Sultanahmet ve Ayasofya'nın yavaş yavaş küçülmesini izler.

Bu şehirde yaşayan birinin lodosun ne olduğunu anlayabileceği tek yer vapurdur. Vapura binmeyen lodosla poyrazın farkını anlayamaz. "Bu şehrin yazı kışı yoktur, lodosu poyrazı vardır" lafının anlamını da... Lodoslu bir vapurda insanları gözlemeye bayılır. Konuşmalar yavaşlar, ruh bedenden kopar ve yavaş yavaş derinlere çekilir, bıraktığı boşluğu tarifsiz bir belirsizlik ve kabullenme duygusu doldurur. Ufuk çizgisinin aynı anda hem aşağıda hem de yukarıda olabileceğini görmek, sanki hayat bir kuş olacak da, içinizden uçup gidecekmiş gibi bir his yaratır. Şimdiye kadar herhangi bir konuyla ilgili ulaştığımız tüm sonuçlara, ufuk çizgisi sabit tutularak varılmıştır. Lodos bütün teorileri alt

üst eder. Her şey yeniden düşünölmelidir. Kuvvetli bir lodos “Ruhumuzu bedenimizde tutan şey meğerse poyrazmış,” dedirtir insana.

Tren yolunun denizde bittiğı yerde, Haydarpaşa’da vapurdan iner. Evet, burası şehrin kapılarından biridir.

Bu binayı şimdilerde, birileri “otel yapacağız” diye tutturmuştur. Bina otel yapılmakla kalınmayacak, tren yolu denizin dibinden geçirilecektir. Bu düpedüz şehrin doğu kapısının kapatılmasıdır. Hem insan temiz deniz havası alarak güzel bir çay eşliğinde kâh gazetesini okuyarak, kâh karşı sırada oturan bir yolcuyla sohbet ederek, martı sesleri eşliğinde karşıya geçmek yerine, morarmış bir suratla yanına oturan herkesi düşman zannederek “Acaba bu tünel yıkılır mı?” “Havasız kalır mıyım?” korkuları içinde neden suyun altından karşı yakaya geçsin ki? Hem kapısı penceresi olmayan bir şehirde yaşamak, klostrofobik bir saçmalık değil midir? Resmî dairelerdeki ana girişlerin kapatılıp insanların cümle kapılarından değil de hırsız gibi arka kapılardan kabul edilmesi, vapur inişlerindeki çift kanatlı kapıların bir tanesinin mutlaka kapatılması, üst kat inişlerinin iptal edilmesi, haylaz çocukların aklını çelmesin diye sınıfların deniz gören camlarının beyaz badanayla boyanması, lokantaların pencere kenarındaki manzaralı masaların üzerine ısrarla “rezerve” yazılarının olması gibi bir şeydir bu! Nedir bu insanların “İhtiyacım var yetişmeliyim,” diye bir takım mazeretler uydurarak kendilerini hücrelere kapatması? Nedir bu konaklar yapıp “İhtiyaç bunu gerektiriyor,” deyip müştemilatlarda yaşamalar? Güzellikleri görmeyi günah ilan etmeler? O bu tür sevgisizliklere gelemes.

Onun İstanbul’u açık, iyiliksever, sevgi dolu, yardımsever ve dayanışmacıdır. O, şehrin hâlâ kendisini koruyan; hatıra, muhabbet, mutluluk ve lezzet dolu küçük adacıklarının üzerine basarak, sevgi ve arkadaşlık kokan, vapurlarından

kahvehanelerine, canlı müzik yapılan, ud ve piyano çalınan odalarına, kadriller, valsler, polonez, kotilyon ve mazurkaların izlerini taşıyan salonlarına geçerek yaşar. Pisliğe buluşmadan... Sirkeci Gari'nin da ortadan kaldırılacağı söz konusu edilmektedir ki, Rachmund'un, bu, içinde hangi üslubu ararsanız bulabileceğiniz, Memlûk kemerli, eklektik yapısını çok sever. "1870 yılında yaşasaydım eğer, bu istasyonun yapımına kesinlikle karşı çıkar, demiryolunun Sirkeci'ye kadar getirilmesi esnasında, Topkapı Sarayı'nın bahçelerinin, köşklerinin yıkılmasını, katledilmesini protesto ederdim," diye düşünür. Ama şimdi de, "Bari bu yapılmış bunu bozmayın o zaman," diye şikâyet eder. Siz bir cinayet işlediniz. "Bizim de bu katili öldürme hakkımız var," deyip; Abdülhamid'in, amcası Abdülaziz'in katili bellediği Mithat Paşa'yı Taif zindanlarında boğdurması gibi Rachmund'un binası da boğazlanacak mı yani? Bu sevgi dolu şehre bu sevgisizliği yapmayınız!

Bu şehir öyle sevgi doludur ki... İnsanları öyle iyidir ki... Ama onlarla konuşacaksın, hiçbir şey vermiyorsan, "Nerelisin hemşerim?" ya da "Saat kaç?" diye soracaksın. "Hava çok sıcak, değil mi?" diyeceksin ya da "Çok soğuk, değil mi?" önyargılı olmadan, bir yere yetişirken yapılan ya da iki cep telefonu konuşması arasına sıkıştırılan yasak savma türünden konuşma değil, onunla konuşmanın o sırada hayatın tek amacı olduğunu hissettirerek ve daha da önemlisi hissederek konuşacaksın. Hava atmadan, küçümsemeden. Zamanı çok bol, parası çok az yoksulların birbirine davrandığı gibi. Zamanın bolsa, İstanbullu olabilirsin, bir yere yetişmeye çalışıyorsan, acelen varsa, geçmiş olsun; bu şehri yaşayamazsın. Ya bir semtte tıklıp kalırsın ya da oradan oraya koşuşturan, dili bir karış dışarıda, telaş ve endişe bağımlısı, her an kavgaya hazır, yolunun üzerine çıkan canlıları bir an önce sollamaya koşullanmış bir canavar haline

gelirsin. Yeteri kadar vakti olmayan insanın burada milyon doları bile olsa, yeteri kadar parası yoktur. Yeryüzündeki en mutsuz insan, İstanbullu olup da “Vaktim yok,” falan diyerek İstanbul’u yaşayamayandır. O zaman göreceksin ki, bu şehri en iyi yaşayanlar, Boğaz’dan gürül gürül gelen bol oksijenli akıntıların kırıldığı Sarayburnu’ndan denize girmeyi başarabilen yoksullardır. Onlar, çocukluktaki gibi bir zaman bolluğuna sahiptirler. Her daim çocukturlar ve kendi kendilerinden daha tecrübelidirler. Şehrin coğrafyasının kuşaklardan kuşaklara aktarılan bilgisine sahiptirler bir ke-re. Onlar, şehri olduğu gibi kabul ettiklerinden şehir de on-ları oldukları gibi kabul eder, ne surlarının dibindeki tünellerini, ne Belgrat Ormanı’nın gizli köşelerini, ne Sarayburnu’ndaki batık sandallarını, ne Rumelikavağı’nın en etli midyelerinin olduğu kayalarını, ne kerhanelerinin en güzel orospularını, ne de polisin bile bilmediği, mezenin ve yaprak sarmasının en kralının yapıldığı tek tekçi meyhanelerini, Süleymaniye’deki Pakistanlılarının esrarlı, Aksaray’daki Afganlı dericilerinin afyonlu muhabbetlerini, Moldovyalı bakıcılarının haftasonu sevişmelerini, en faydalı tesadüflerinin geçtiği sokak aralarını; kısacası, hiçbir yerini, hiçbir anını esirgemez. En gizli şapellerinde dolaştırır, en mahrem sırlarını paylaşır. Bu şehrin fakirleri, farklı kültürlerin kaleydoskopu içinde turlama becerisine sahiptirler. Her yere giren çıkan şifrekırandır onlar. Her bir halattan haberleri vardır. Onların fakirlikleri sıradan, garibanlıkla eş tutulan bir fakirlik değildir. Malumatfuruşturlar. Erivan’daki Madam Anna’nın tonoz kapaklı çeyiz sandığının içindeki opsi-diyen İsa heykelinden, Sofya’daki yoğurtçu İsmayil Efendi’nin salonundaki Thonet takıma kadar çok geniş bir coğrafyadaki, bütün fakirlerin para yapma ihtimali olan mallarının envanterini çıkarmışlardır. Bunu da genci yaşlısı, bütün gün konuşarak, diğer fakirlerle paylaşmaktan çekin-

mezler. Ahırkapı'da denize giren fukara, zor durumda kaldığında Bulgaristan'daki Thonet sandalyeyi ya da Gabrova'daki mineli enfiye kutusunu ve abanoz tespihi iyi bir fiyata okutacağını bildiğinden kendisini güvencede hisseder. Bu yüzden kıyıda güneşlenirken ikide bir saatine bakıp durmaz. Zaten saati de yoktur. İyi ki de yoktur. Saati olmayan insanın can sıkıntısı da olmaz. İnançlarının sınırını bilirler. Derviş bile olsalar bir felaket anında, zaviyenin duvarında asılı duran baninin tarihi hırkasını kime, kaç okutmaları gerektiğinden haberdardırlar.

Şehir kimsenin onu ele geçirmesine, sokaklarında burnu Kaf Dağı'nda dolaşmasına izin vermez. Liyakatle sulanan sokaklarını ne kadar çok adımlarsan, dükkânlarına ne kadar çok girip alışveriş edersen, sokakta yürüyen, kahvede oturan, köşe başında ayakta duran insanlarla ne kadar çok konuşursan, o kadar çok kapı açılır önünde. Hiç ummadığın perdeler aralanır, ketum suratlar gülücüklerle dolar, fiyatlar düşer, tedavülden kalkmış ya da henüz gelmiş mallara kolayca ulaşılabilir. Fikirden, etnik kimlikten, dinnden, politik görüşlerden çok, aşinalığın önemli olduğu bölgelere ulaşırsan, yabancı da olsan korkma. Bir sokaktan binlerce kere geçersen, kim olursan ol, sokak köpekleri, pencereden çarşaf silkeleyen kadınlar, futbolcu olmayı kafaya koymuş ilkokuldan terk veletler, satıcılar, şiir ve şarkı satıcıları ve dilenciler seni kabullenir. İster istemez sen de onları kabullenirsin.

Ama aşinalık bitince, hayat da biter. Kimse gidenin arkasından hiçbir şey hatırlamaz.

Bir ev yıkıldığında, öyle sadece bina olarak değil, tüm geçmişle birlikte yıkılır. Yani hemen unutulur. "Ne vardı bunun yerinde?" "Neydi yahu o bina?" "Yok canım, şey binası değil miydi o?" soruları havalarda uçuşur. "Hatırlama", inatçı ihtiyarlara bırakılmış iç sıkıcı bir görevdir. Bu şehir o kadar güzeldir ki, ütopyacı falan çıkmaz bu yüzden buradan.

“Kafaları sorumsuzca uçuran despot padişahlar ve پدرشahi düzenleri olmadan, onların yaptığı binaları yapmak mümkün müydü acaba? Padişahlar olmadan, din olmadan yine o camilere benzeyen binalar, yine o sebiller, meydan çeşmeleri falan yapılabilir miydi?” diye düşünür. Camilerin minareleri, hani o Barselonalı Mimar Gaudi’nin minareleri gibi, her açısından şehrin başka bir güzelliğinin görülebildiği gezinti minareleri haline dönüşebilir mi? “Gezelim görelim kâm alalım dünyadan”, bir duanın ilk mısrası olabilir mi?

Bunları yapmak şimdi mümkün değilse, hiçbir zaman mümkün olmaz.

Haydarpaşa’dan trene binip, Bostancı’da inip karşıya Büyükağa’ya geçer. “Neden ada vapuruyla doğrudan adaya gitmiyorsun da yolu dolandırıyorsun?” diye soranlara “Benim amacım sadece ulaşmak değil ki, aynı zamanda gezinmek,” diye cevap verir. Gece Yorgo’nun işlettiği bir pansiyonda kalır. Yorgo’nun ailesi 1820’lerde Sakız Adası’ndaki isyandan kaçıp Galata’ya, daha sonra da Büyükağa’ya yerleşmiştir. Osmanlı’dan kaçıp Osmanlı’ya sığınmıştır. Perukludur. Kel Yorgo lakabından kurtulmak için peruk taktığını söyler, ama yaşı ilerleyince başındaki siyah peruk, peruk olduğunu çok belli etmeye başlamıştır. Bu yüzden perüğünü beyazlatmıştır. Dünya üzerindeki, perüğü beyazlayan tek Yorgo odur. Şişman, rakıcı, öfkeli, küfürbaz, şakacı!

Kurumuş mimozaların, ağaçlarda kalmış kokusunu arkasına alır, arsız begonvillerin, zakkumların, eriklerin ve hurma ağaçlarının gölgesinde güdük kalmış ada zeytininden yer. Buz gibi gelincik şurubu içer. İskorpit buğulamayı meze yapıp Yorgo’yla rakılar. Düziko takılmazlar, Sakız’dan gelmiş mastika rakısı içerler! Bir tek rakıyı yaklaşık bir saatte içer. Az konuşur, genelde dinler... Öğrenme aşamasında olduğundan içine henüz film koymaya cesaret edemediği,

otuz yıl önce aldığı Zenith marka fotoğraf makinesiyle Yorgo'nun fotoğraflarını çeker. Yorgo da ona "Nerde daha önce çektiğin fotoğraflar?" diye sormaz. Yorgo çok sigara içer. Sarı, Bitlis tütününden sarma sigaraya bayılır. "İçmesen iyi olur," derse, hemen Müslüman kılığına girer. "Bu faydalı bir şey olmasa, Şeyhülislam Mehmed Efendi fetva verir miydi hiç?" der. Onunla baş edilmez. Dubaracı, Ortodoks bir atedir o! Tütüncülerle hiç baş edilmez. Beyazıt Camisi'nin gül bahçesinden gelen, "güllük" isimli mekânı "küllük" olarak değiştiren onlar değil midir? Sigarayı son damlasına kadar istifade etmek için öyle bir sömürerek içerler ki, öldürücü zehir ziyan olmasın isterler.

Yorgo, ona sanki yaşamış gibi bin yıl öncesinden kalma hikâyeler anlatırken, bir yandan da ançüezli ekmekler hazırlar. Sabuncakis'ten, Arap İzzet Paşa'nın köşkünden bahseder. Troçki'nin neden Büyükada'ya geldiğiyle ilgili hiç kimsenin bilmediği bir sırrı ilk defa onunla paylaşır. Troçki, bir Rum kıza sırlıslıkla âşıktır. Eleni. Yorgo'nun dedesinin uzaktan akrabasıdır. Ama Eleni, Troçki'nin aşkına karşılık vermez. Çünkü büyük amcalarından, balıkçı kör Petros'a âşıktır ve onunla evlenir. Troçki bu acıya dayanamayıp Türkiye'yi terk eder. Türkiye'yi terk edince, Stalin'in onu öldüreceğini biliyordur. Ama ne yapsın? Her gün Eleni'yle kör Petros'u kol kola, yanak yanağa görmek dayanılır bir şey değildir. Meksika'ya gider. Orada da öldürülür zaten. Hem de buz baltasıyla. Eleni, Troçki'ye yüz verse, dünyanın kaderi değişir. Ama yapmaz. Bütün dünyayı komünist olmaktan kurtarır Eleni. Çünkü Troçki yaşarsa ne yapıp edip Stalin'i devirecek ve tek ülkede devrim olamayacağına inandığından, Rusya'da doğru dürüst bir devrimin olabilmesi için dünyadaki bütün ülkeleri komünist yapacaktır. Eleni böyle bir insandır işte. İsimsiz kahramandır. Yorgoların akrabasıdır.

Hep Yorgo konuşmaz. O da konuşur. Ama o teki içtikten sonra. Genellikle ya kendi şiirlerinden ya da Yahya Kemal'den bir şiir, özellikle

*Ne beyaz bakire zambak, ne ateşten lale.
Her sabah başka bahar olsa da ben uslandım.
Uğramam bahçelerin semtine, gülden yandım.*

şiirini okuyarak sohbete katılır. Sıra Yorgo'nun asmasından, sıkınca kan damlayan üzümlere gelince, kerevetten İstanbul'a bakarak Nabi'nin methiyesinden

*Olmağa meyve-hor-i bağ-i hüner
Olmaya şehir-i Stambul kadar*

beytini söyler.

Ama Yorgo çok eftaminokoftiden giderse, Yunus'un "Çıktım erik dalına onda yedim üzümü" şiirini okur. Muhabbet bazen şahikasına varır. İşte o zaman kendi şiirlerinden birini, sanki bir başkasının şiiriymiş gibi okur. Yorgo okuduğu şiirin bal gibi onun şiiri olduğunu bilir. Ama bozuntuya vermez. Ama nedense kendisinden bir şiir okuyunca muhabbeti kesilir, öyle bir havaya girer, öyle bir utanır sıkılır ki, derin nefeslerle konuşurmuş gibi çarpan kalbini sakinleştirmeye çalışır. Yüzü pembeleşir. Çenesi kasılır. Rakısından koca bir fırt alır.

Ertesi gün, Yorgo ile müthiş bir kahvaltı eder, Karadeniz tereyağının üzerine kızıl erik marmeladı sürer, demli çay içer. Saat on kırkta Yalova'ya giden Fenerbahçe Vapuru'na biner. Vapurun her yerinde zamanın farklı aktığının farkındadır. Çay ocağının önündeki masalar, uzun uzun oturup düşünmeye fırsat tanıyan, samimi bir yavaşlığa imkân tanıyor gibi görülseler de, bu yanıltıcıdır. Büfenin önünde sü-

rekli çay, poaa, gofret, tost almak için oluşan kalabalık ritmi bozar. Vapurun en az kullanılan yeri olan burun kısmında kimi zaman ayakkabılarını çıkarıp bank boyu yatarak uyuyan insan kalabalığının miskinliğinden de sıkılır. Burada zaman yavaş akmaktan çok yavaş yavaş durmaktadır. En sevdiği yer, merdivenlerle arka güverte arasındaki orta kısmın pencere kenarıdır. Burada bol bol düşünür. Her şeyi düşünür.

Hiçbir konuya bilimsel yaklaşmayı beceremeyeceğini bilir. Bilmediği şeyleri tahminlerle anlamaya çalışır o. Bilimin bile ne olduğunu bilmez. Evet bilmez. Aıkyüreklilikle kendine itiraf eder bunu. Sadece bilimin ne olduğunu tahmin eder. Bir tahmin, bazen en batıl inancın bile çok gerisine düşebilir. Neden yaşlanmıştır? Bu sorunun cevabını tahmin bile edemez. Kaç dakikalığına buradadır? Bu yaşta olması doğal mıdır?

Doğaya mı, İstanbul'a mı aittir? İstanbul ona doğadan daha gerçek gibi görünür. Doğayla karşılaşınca etekleri tutuşur, üşür, avuçları terler, iini tarifsiz bir korku kaplar... Doğa İstanbul'a hiç benzemez, ona aşına değildir. Doğa da ona değildir. Onu bir gören zeytin ağacı, bir daha kolay kolay hatırlamaz.

Yalova'da şöyle bir dolaşır. Buraya niye gelmiştir? Belli bir amacı yoktur aslında. Belki de sadece Fenerbahçe Vapuru'na binmeyi sevdiği için. Bu vapur nereye giderse oraya gider. Amerika'ya gitse bile gider. Ama gitmiyordur. O halde Amerika'ya gidilmeyecektir.. Ama illa ki bir neden gerekiyorsa, koyun yoğurdu ve tabii ki domates almak için oradadır. Pazardan pek beğendiği Boyalıca domatesleri, Bursa şeftalileri, kızılıcık, İznik sele zeytinleri ve Mahmudiye ilekleri alır ve İznik minibüsüne biner. Gece, göl kıyısındaki bir pansiyonda konaklayıp, kerevit ve yayın şiş yer. Bu pansiyonu intemani desenli çinilerle kaplı banyosundan

dolayı sevmektedir. Gece yarısı küvete yatılırsa, bir eşkıya kolu gibi hoyratça suya uzanan Samanyolu'nu, hem de sudaki aksiyle birlikte görmek ve sürekli havaya sıkılan kurşunların seslerini duymak imkânı vardır. Yaz mevsiminde, gölün çevresine birer gerdanlık gibi sıralanmış köylerde, sürekli düğünler yapılır. Tanrı'ya bir mesaj göndermek, belki de Tanrı'yı öldürmek için göğe kurşunlar sıkılır. Keşiş Dağı dedikleri Uludağ'dan gelen rüzgârı, zurnanın davula akışını, bahçedeki filbahrinin çıldırışını, gül ibrişimin kokusunun göle yeşil çalışını hissetmeye çalışır. 'Ne kadar yalnız olduğunu düşünür. Acaba Tanrı'yı öldürmek için kurşun sıkımlar arasında evlenen kıza âşık bir delikanlı da var mıdır?

Ertesi sabah Yalova'ya geri döner.

Bir gün önce alışveriş yaptığı köylü pazarının, ikinci el oto pazarı haline dönüşmüş olması onu şaşırtır. Otomobiller arasında, pazar tatilinin oluşturduğu belirsizlik hevesini hissederek boş boş dolaşır. Hiç otomobili olmamıştır. Neden olsun ki? Bir uzay gemisinin özelliklerini sorar gibi merakla otomobillerin özelliklerini sorar. Beşinci vites ne işe yarar? İyi hız yapıyor mu? Çok yakıyor mu? Arka koltukları da rahat mı? Çekişi iyi mi? Yerden yüksekliği kaç santim? Amortisörleri sağlam mı? Kaportasının içinde çelik barlar var mı? İç sigara kokuyor mu?

Bütün sorularına "Tabii, elbette ki, harikadır. Çok iyidir," diye cevap verişlerini ilgiyle izleyip, dünyanın en pozitif insanların otomobil satıcıları olduğuna karar verir. İki vapurunu yakalar. Büyükada'da tekrar vapurdan iner. Yorgo'nun pansiyonunda kızılıclıklardan marmelat ve çileklerden reçel yapar, bir kısmını Yorgo'ya bırakır, diğerini cam kavanozlara doldurup muslin bohçasına sararak haki sırt çantasının içine itina ile yerleştirir. Ertesi sabah ilk vapurla Sirkeci'ye gider. Onun için sabah, vapurun güvertesindeki

banklara düşen çigin kurumamış ve salonun üzerindeki sacın henüz ısınmamış olması, fırından yeni çıkmış sıcak, beyaz bir ekmeğin ağızda dağılışıdır. Ekmek, zeytin ve beyaz peynir eşliğinde, güvertede çay içerek, zamanın nasıl geçtiğine aldırmadan, bir yere ulaşma kaygısı taşımadan Sirkeci'ye gelir, Beyoğlu'ndaki evine sırtındaki çantasıyla elindeki ağır yüklerle yavaş yavaş yürüyerek ulaşmaya çalışır. Arada köprü altında bir çay ocağında mola verir, zamansız bir meltem rüzgârını yakalayarak veya poyrazın terini kurutmasına izin vererek sert bir Türk kahvesi içer.

Karaköy'de, Mabel çikolatacısına birkaç likörlü çikolata sardırır. Öğlene doğru, Kumbaracı Yokuşu'ndaki evine varır. Ta Yalova'ya gidip gelmiştir, dile kolay! Akşamüzeri salonun şahnişine kurulup Kumbaracı Yokuşu'nun denize doğru akışını seyrederek, kendi elceğizleriyle yaptığı kızıl-cık likörünü içer ve üzerine bir tane de likörlü Mabel çikolatası yiyip kafayı bulur. Hiç bilmediği bir yerlerden, bir sevişmenin seslerini, bir operacının şan egzersizlerini, bir pağanın her defasında ayrı bir tonda çıkarmayı becerebildiği ıslığını duyduğunu ancak fark eder. Çok uzun zamandır burada olmalıdır. Kıpkırmızı bir ışık Süleymaniye Camisi'ne rastık sürmekte, Valens Kemer'i'ne sürme çekmekte, araba camlarına kına yakmakta, ebabil kuşları Galata Kulesi'nin etrafında dolanmaktadır, jaluzilerinden kayıp giden dalgın vapurlar akşam ışıklarını yakmaya başlar. Belli ki ileride bir yerlerden güneş batmaktadır. Ah bu günbatımları! Dilsiz cellatları bile konuşturur, geveze imamları bile susturur. Martılar, vakti kerahatin geldiğini haber vererek avaz avaz bağırken, cızırtılı radyosundan Türk sanat musikisi yayını yapan bir kanal yakalamaya çalışırken, zamanın nasıl da hissettirmeden geçtiğini düşünür. 19. yüzyılda Haliç'te demirlemiş, Kırım Harbi'nden kalma, köhne fırkateynler gibi bir ağırlık çöker üzerine. Bir gün gelecek, artık bu şehirde

olmayacaktır. Ne bu şehirde ne de bu dünyada... Zaten bu şehirde yaşamadıktan sonra dünyada yaşamanın da ne anlamı vardır ki? Şu kısacık ömründe tarihe geçebilecek türden birçoğu çok acı bir sürü olay olup bitmiştir. O birçoğuna katılmamayı ustalıkla becermiştir. Tarihi sadece bir suikast girişimi olarak gören tarih yapımcılarından hep uzak durmuştur. Kendi imkânlarının sınırlarını bilerek, mutluluğu gelecekte aramadan, üretilen her şeye sahip olma isteğinde olmadan yavaş yavaş yavaşlamayı becererek, şehrin merkezinde kendi banliyösüne çekilerek yaşamıştır işte. Bu şehirde yaşlandığı için çok mutludur. Şu an ölse üzülmez!

Hangi konu konuşulursa konuşulsun, aklına gelen ilk fikri hemen söylemez. Herhangi bir konuda ağzını açmak için herkesin görüşlerini binlerce kere tekrarlayıp cümlelerini çikletleştirmesini bekler. Kuzu kapmak için, sürünün yorulmasını bekleyen kurdunki gibi bir bekleyiştir onunkisi. Diğer konuşanlardan farkı, ortaya attığı “görüşü haklı çıkarmak” için değil, “kendisini haklı çıkarmak” için konuşmasıdır. “Haklı çıkmanın” savunulan fikirlerle uzaktan yakından ilgisi olmadığını, sadece “güçlü bir haklı çıkma isteğiyle” gerçekleştirebileceğini çok iyi bilir. Ya karşısındakini perişan etmek için elinden geleni yaparak ya da perişan, acıklı bir görüntü sergileyip kendisini acındırarak fikirlerini kabul ettirmeye çalışır. Ortaya insanları ikna etmek için gerçek fikirler atmak, kendisini sandalyeye bağlayıp hedef tahtası haline dönüştürmekten zevk alanlara ait bir şeydir. O tür enayilikleri gençliğinde çok yapmıştır. Artık böyle davranmaz.

Uzun gecelerin bitmek tükenmek bilmeyen, barlarda başlayıp içki masalarında devam eden ve kimin olduğu hatırlanmayan evlerdeki içkileri bitirerek süren ateşli tartışmalar

rında, “Acaba ne düşünüyor?” diye herkesi kıvrım kıvrım kıvrandırır, ama o fitne ve tahriklere kapılıp tek bir kelime bile etmez. Bu tavrı onu, hamaset, riya, küfür ve kinaye dolu tartışmaların yıldızı yapar. Herhangi bir tartışmada, iler tutar yanı olmayan ucube fikirlerin ne kadar saçma olduğu, bu fikrin sahibine değil de, ona anlatılmaya çalışılır. Kimin neyi savunduğunun belli olmadığı düğüm olmuş bir tartışmanın sonu, tartışmacıların bu hiç konuşmayan adamı ikna etme çabasıyla sonlanır.

“Haksız mıyım, bana bir şey söyle.” “Pes valla, şuna bir şey söyler misin?” “Bak ne diyor?” “Öyle değil mi kardeşim?” “Bir Allahın kulu çıksın da itiraz etsin şu adama.” “Yalvarıyorum yahu, haksızsam söyleyin, ömür boyu susayım,” gibi dilenci yakarışlarına maruz kalır, ama o asla merhamet göstermez, ağzını açmaz.

Damarlar şişer, tükürükler havada uçar, suratlar pancar gibi kıpkırmızı olur, masalara yumruklar atılır, yerlerde sürünülür, bütün soylu geçmişler pokerde rest çekiliyormuşçasına ortaya sürülür, tartışmanın kahramanları etrafında pervane olur, yüzlerini en acıklı hallere sokarak, yalvararak ona bakarlar, ama nafil! O konuşmaz. Kendisini devlet gibi hissederek, statüsünü yitireceği korkusuyla kimseyle ortak olmayı göze almadan bekler. Onu hep ümitvar yapan, hep savaşın içinde tutan, hayatını tek bir amaçla sınırlandırarak başarıdan başarıya koşmasına neden olan kaybetme korkusunu diri tutmayı becererek bekler.

Havada uçuşan fikirler iyice düğüm olup kimsede gevezelik yapacak hal, sıkacak palavra kalmayınca, sıranın kendisine geldiğini hisseder ve tartışmaya umulmadık bir yerinden girip, ortalığa kimsenin itiraz edemeyeceği cümleler atar. Kendi kendini açıklayan cümlelerdir bunlar.

Mavi, mavidir. Kırmızı da kırmızı. Mavi neden kırmızı olmak istesin ki? Kırmızı olsaydı, zaten kırmızı olurdu.

Sonuçsuz ağız dalaşından bitkin düşmüş olan insanlar, “denize düşen yılanı sarılır” misali, hemen bu müphem cümlelere sarılırlar. Tezlerinin güçlülüğünü anlatmak için şiddetle ona hak verme ihtiyacı içinde yanıp tutuşurlar. Hiç beklenmedik bir anda ortalığa saçılmış bu renkli bilyeleri, bir savaş silahı olarak kullanarak kendi tezlerini kanıtlamaya çalışırlar.

Ağızından çıkan her sözcüğü kanonlaştırır, “Çok doğru. Mavi mavidir. Kırmızı da kırmızıdır. O halde ben haklıyım!” gibi bir sonuca ulaşırlar.

“Zaten ben de onu demek istemiştim”ler, “Of be! Laf ancak bu kadar gediğine oturtulabilir!”ler, “Tam benim söylediğim gibi!”ler, “Kesinlikle haklısın!”lar ardı ardına sıralanır. O ise, palasını kaldırıp herkesin kellesini tek tek uçurabilecekken, yüce ruhunu dizginleyen bir cellata dönüşür. Keremperver havalara girip, sigara ve bağırma yorgunu çatlamış sesli insanlara ulufe dağıtır gibi sözler verip ortamı rahatlatır ve tartışmayı kazasız belasız bitirir.

Mutlu değildir.

Babası “Başarıyla gelen tatmin, insanın hep bir yanını eksik bırakır,” der. “Ben başarılı ya da başarısız bulmuyorum kendimi. Çünkü kendimi iyi ya da kötü hissetmek için böyle şeylere ihtiyacım yok. Ama sizi çok örselediler yavrum. Sizler korku içindesiniz. Başarılı olmak zorundasınız. O kadar güvensizsiniz ki, başarılı olmadığınız zaman kendinizi başarısız hissediyorsunuz... Çok para kazanmak, çok seks yapmak, çok güzel arabalara sahip olmak, en iyi evlerde oturmak, çok doğru düşündüğünüzü çevrenize kanıtlamak, çok hızlı bir bilgisayara sahip olmak, çok fazla seyahat etmek zorundasınız. Aksi halde kendinizi dünyanın en başarısız insanı ilan ediveriyorsunuz.”

Başarı kazanma mecburiyetinin, yaşlandıkça yavaşlaması gereken hayatını, tam tersine her geçen gün biraz daha hız-

landırdığının farkındadır. Birşeyler kaçırıyormuş, birşeyler yapmak zorundaymış da yapmıyormuş duygusu bir türlü peşini bırakmamaktadır. Oysa bedeninin sesini bir dinlese! Onu susturmayı tercih eder.

Bunu, ancak bedenini bir koşu bandına koşulmuş bir at haline getirip kontrol altına alarak başarabilir. Onu yorar, sıkar, ter içinde bırakır, enerjisini tüketir. Bedeninin kendisine çelme takmasına, başarılarını kirletmesine, ona müthiş bir itki sağlayan korkusunun sahnesini çalıp şahane hayatını gişe yapmayan bir vodvile dönüştürmesine izin veremez.

Oysa zavallı, ihmal edilmiş, oradan oraya bir çanta gibi taşınan bedeni, her geçen gün daha yavaş hareket edip entropisini iyice düşürerek savunmaya çekilmek ister. Ama o, bedeniyle aynı fikirde değildir. Modası geçmiş bir dinazor damgası yememek için gençlere yetişmek, hatta onları geçmek zorundadır. Hem her şey bu kadar hızlanmışken yavaşlamak, diri diri mezara gömülmek değildir de nedir? Devletçi, ithal ikâmecî sistemleri savunan, uluslararası sermayeyi eleştiren insanları milliyetçilikle suçlamaya her an hazır bir liberal olarak, eski tecrübelerini çöpe atmıştır. Eski bilgileriyle bakkaldan sigara bile alamayacağını düşünmektedir. Geçmiş, seksenlerden sonra gelecek idealinin çürümesiyle çöpe atılınca, tecrübenin cahilliğin ifadesinden başka bir şey olmadığı ortaya çıkmıştır. Bilgisayarı en son öğrenen, en yeni ve en gelişmiş programları öğrenme şansına sahiptir. Daha yeni öğrenmeye başlayan bir velet, yıllarca aynı bilgisayarı kullanan deneyimli insanları bir anda geride bırakır... İşe yeni giren, yıllardır aynı işte çalışandan çok daha fazla maaş alır. Liyakati savunanlar, tarihin osuruk kokulu tutkalına yapışmış, ölümü bekleyen ölüseverlerdir. Geçmişî sevdikleri için değil, bugünü yaşamaktan korktukları için küflü anılarının içine kendilerini hapsetmişlerdir. O yüzden artık “geçmiş” iki kere yoktur. Gelecek de yok-

tur. Sadece bugün vardır. Ne bugünü, sadece bu an. İnsan hep anı yaşar.

Kendisini insan neslinin son kuşağının bir üyesi olarak göstermeyi çok sever. Bugün yaşanan kötülükleri, insanın biyolojik özelliklerinden kaynaklanan aşılması imkânsız zorunluluklar gibi göstermeye çalıştığında, “Küresel ısınma” tezi imdadına yetişir.

İnsanları yarın asla baş edemeyecekleri bir felaketle baş başa bırakmak çok işine yarar. Ama “bugün tükettiğimiz şeylere çok dikkat etmeliyiz” sonucuna ulaşmak için değil. “Günümüzü gün etmeliyiz” fikrini militanca savunmayı kolaylaştırdığı için. Bu yüzden katıldığı bütün toplantılarda çözümlü çözümsüz bütün sorunları, sonunda “küresel ısınma” ile ilişkilendirir. İштиha ile sonucu değiştirmenin imkânsızlığını gözler önüne sererek önce Amerikalılara, sonra Türklere, daha sonra dindarlara, demokratlara ve cumhuriyetçilere saldırır.

Geçmişte kendisinin de yaptığı ufak tefek kötülükleri, zavallı bir çocuğun çaresizlikleri olarak göstermeye bayılır. Bütün insanlığın sorumluluğunu omuzlarında hissettiği gençlik günlerinde çektiği acıları sergilemesinin ise, tek bir amacı vardır: “Ben gerekeni bir zamanlar yaptım, ama artık sorumsuzum. Benden bir şey beklemeyin,” mesajını vermek. “Gelecekte güzel günler olacak” umudunun yerini “gelecekte çok büyük bir kötülük bizi bekliyor” umutsuzluğunun almasının verdiği özgürlüğü terk edemez artık. Sorumlu, bugünü yaşayamayan, bütün güzellikleri geleceğe erteleyen, hareket kabiliyeti olmayan, takıntılı ve her an kabahatli biri olmaya kimse onu geri döndüremez. “Yarın her şey çok kötü olacak” tezi onu hizmetkârlıktan kurtarıırken, diğer insanları da dünyadan sorumlu memurlar haline getirmiştir. Ne güzel işte! Diğer insanlar dünyayı kurtarmakla uğraşırken, o da hayatını özgürce yaşayacaktır. İdeal durum

budur. Kendisi, binbir fedakârlıktan kaçınmayarak, dünyayı kurtarmaya çalışırken, diğer insanların yan gelip yattığı gençlik yılları geride kalmıştır artık.

Artık her şey boştur. Özgürce yaşamaktan başka yapacak bir şey yoktur. Özgürce yaşayabilmek için her şeyin boş olduğuna inanmak zorunda kalmanın tarifsiz hüznü bütün hücrelerini sarmışsa da, gerçek budur.

Bu harika fikir ne kadar gerçekdışı olursa olsun onu rahatlatmakta, duygularına kene gibi yapışan sorumluluk duygusundan kurtulmasını sağlamaktadır. Ama tuhaftır ki, böyle davranmasına rağmen kendisini hiç de özgür hissedemez.

Her şeyi bir anda yapıp bitirivermek isteyen telaşlı halinden, bir yerdeyken başka bir yerde de olma isteğinden, hiçbir şey yapmadığında üzerine sağanak gibi boşanan suçluluk duygusundan kurtulamadığı sürece de özgür ve mutlu birisi olmayacağının farkındadır.

Kurtulmak için bildiği tek şey başarıdır. Başarının ise asla özgürlük olmadığının farkındadır, ama ne yazık ki kendisi için başka bir yol yoktur.

Sürekli başarı kazanma zorunluluğu, sorumluluk duygusundan bile berbat bir şeydir. Sorumluluk duygusu canını sıkarak da olsa, hiç olmasa insanı bir yerlerde tutmayı becermektedir.

Sürekli başarı isteği ise, başarısızlık hissini kalıcılaştırmaktan başka bir boka yaramaz!

Çabucak yapılıp bitiriverilen yemekler, çabucak yapılan seks, çabucak bitirilen işler, çarçabuk yazılan yalapaşap yazılar, çabucak halledilmeye çalışılan büyük sorunlar, çabucak yaşanan hayat...

Ne zaman evlenip ne zaman boşandığını, ne zaman bir çocuk sahibi olduğunu bile hatırlamamaktadır. Hatırlamak için girişilen her türlü çaba ise ürkütücü, karanlık ve dalgalı bir okyanusta debelenmek gibi bir şeydir. Hatıraların

kendisini bir anda mülksüzleştireceğinden korkmaktadır. Oğlunun, eski karısının ve gelecekle ilgili masum hayallerinin olmadığı bir odada, bir türlü benimseyemediği geçmişiyle baş başa kalmaktan korkmaktadır. Hep bugünü yaşama kararı, mutlu olmaktan başka bir seçenek bırakmadığına göre hiçbir şeyi yarına erteleyememenin getirdiği boğuculuğa da “mutluluk” demekten başka çaresi yoktur.

Oysa “ertelemeye”, ayaklarını sorumsuzca uzatıp birşeyleri kaçırmayı göze almaya o kadar çok ihtiyacı vardır ki.

Bütün mallarını da beraberinde götürerek iktidardan kaçmış bir kabile şefi gibi görür kendisini. Oysa götürdüğü malların ve kendisinin kabilenin dışında hiçbir değeri yoktur. Mülkiyet ve özgürlük hırsı yüzünden iktidardan düştüğünün farkındadır. Kimse onu, artık geride bıraktığı ailesi kadar sevemez, suçlayamaz, isteyemez ve reddedemez.

Ama onları özleyemez. Özgürlüğün o bencil ve aptal rüzgârı, özleme hakkını pencerelerinden dışarıya uçurmuştur.

Nostalji baş düşmanıdır. Nostalji saplantısı olanlar, başarisiz insanlardır. Tuttukları her şey ellerine yapışır. Kuyruklarına binlerce kabak bağlanmış bu fareler hiçbir delikten geçemedikleri için onurlu bir şekilde aç kalıp geberirler.

Oğlunu ve eski karısını bile özlemiyordur artık.

Ama görevlerini unutmamıştır. Oğluna şehir dışında bir daire almış ve çok fazla çalışmadan para kazanabileceği bir iş ayarlamıştır. Ona el altından düzenli olarak iyi de para vermektedir. Eski karısı ve oğlunun birlikte gittiği resim kursunun parasını öder. Neden böyle bir şey yaptıklarını bir türlü anlamasa da... Bir keresinde oğluna “Neden böyle bir şey yapıyorsun ki?” diye sormuştur.

“Her perşembe, ölmüşlerinin gazellerini dinleyerek ve rasathanelerinden geberik yıldızları seyrederek mutlu olan moruklarla tuval boyamak hoşuma gidiyor,” cevabını almıştır. “Yaptığın resimleri görmek isterim,” diyerek onu

zorlamış, ama bir türlü başaramamıştır. Oğlu her defasında gülerek “Onları göremezsın,” demiştir. “Neden ki?” diye sorduğunda da, “Çünkü yapıldıklarında ölmüş oluyorlar,” cevabını almıştır. Ne demekse? Ne karısıyla ne oğluyla fazla uğraşmaya niyeti yoktur. Ulaşılması imkânsız kişiliklerdir onlar.

Oğluna gereken sevgiyi verememiştir, ama en önemlisi ona kimseye bağlanmamayı öğretmiştir. Babasına bile. Bunun ne büyük bir özgürlük duygusu olduğunu sonraları anlayacaktır. Emindir bundan.

Oysa kendi babası ona böyle davranmamıştır. Hayatına giren hiçbir nesneyi, mekânı, kadını, çocuğu, şiiri, hikâyeyi, hatta kullandığı bir otobüs biletini bile terk edemeyen babası, ona, adına “sevgi” dediği ısrarlı bir yapışkanlık ve tembellikten başka bir şey vermemiştir. İnsanın “Öyle sevgi olmaz olsun!” diye bağırısı gelir. Babasının tutkalından kurtulabilmek için (evet bugün rahatlıkla ifade edebiliyor-
dur bunu, sırf o yüzden) radikal solcu örgütlere katılmak zorunda kalmış, hatta hapiste bile yatmıştır. Şaşılacak şey ama babası onun her halini kabul etmiş, ama kendi bakış açısını değiştirmeden yaşamını sürdürmeye devam etmiştir.

O çocuğuna böyle davranmamıştır. Kendisinden kopması için çok güçlü ve sorumluluk isteyen bir adım atmak zorunda bırakmamıştır onu.

“Ne tuhaftır ki, hem babamdan hem oğlumdan kopabilmek için hep ben çaba göstermek zorunda kaldım. İkisinden de hiç destek almadım,” diye yakınır. Sonunda sevgi ile birbirlerini köleleştiren yapışkan insanları, tıpkı kavga eden insanları birbirinden ayırır gibi ayırmayı başarmıştır.

Çocuğuna bir ev, bir iş, iyi bir araba ve iyi bir eğitim imkânı vermiş, ama bunları verirken onu suçluluk bağlarıyla sıkıca bağlamamıştır. Ona hiçbir kurumun, hiçbir insanın, hiçbir iklimin vermediği bir şeyi vermiştir: “Özgürlüğünü”.

O hüzünlü, yeşil gözlü yaratık da bu durumu fazla laf etmeden, babasıyla aralarındaki hukuku sevgi dilenciliği yaparak bozmaya yeltenmeyerek, daha da önemlisi verilenlere şükredip duacı da olmadan, kuyruğu dik tutarak kabullenmiştir. İkide bir babayı aramayıp, sorunlarını onunla paylaşma yüzsüzlüğünü göstermeyerek, verilenden daha fazlasını istemeyerek başarmıştır bunu. Onu ayrı bir insan olarak kabul edip kendi haline bırakabilme olgunluğunu göstermiştir. Özgür bir insanın yapması gerektiği gibi.

Babasına da aynı şekilde davranmıştır. O şahane ihtiyarla arasında olması gereken özgürlük duvarını, sokaklarda bağırarak, yürüyüşlere katılarak örmesinin imkânsız olduğunu, ancak otuzlarından sonra anlamıştır. O duvarı parayla örmüştür. Maddi imkânlarının sınırlarını genişleterek, kendine bağımsız bir hayat kurmayı becererek, babasından birşeyler beklemeyerek, hatta zaman zaman babasının banka hesabına yüklüce paralar yatırarak sağlamıştır bunu. Zavallı babası hayatta o kadar az para harcamaya alışmıştır ki, hesabında biraz fazla para görünce hep paniğe kapılmıştır.

“Aman evladım, yazık günah. Ben o paraları harcayamam. Lütfen bana bir daha para yatırma!” diyerek onu uyarmıştır.

Ama bunu yapmak zorundadır. Babası ya da oğlu için değil. Kendisinin kabul edilmesini sağlamak için.

Aralarındaki sohbet artık bir ceset haline dönüşse de, oğluya olan ilişkisinden memnundur. Oğlu onu kabullenmiştir. Tıpkı babasının da sonunda onu kabullenmesi gibi. Babası bu başarı bağımlısı, iktidar saplantılı, kırılgan ve öfkeli kuşağın zaman ayarlı saatli bombasını, mutluluk, kültür, toz ve küf dolu evine bile almamaktadır artık. Ama öfkeyle değil. Yine sevgiyle başarmaktadır bunu.

Ya eski karısı? Beklentisizliği erdem haline getirmiş o beyaz tenli, onurlu, bir zamanlar hayatının tek anlamı

olan kadın, şimdi hayatının en mesafeli, en saygıdeğer, en güvenilir ve en cinsiyetsiz ilişkisidir. Birbirlerini sonuna kadar desteklemekten yok etmeye, birbirlerinin en hassas noktalarını bularak yaralamaktan gönüllü hemşireliğini kabullenmeye kadar her çeşit duygunun yaşandığı bu ilişki şimdi bir cenazedir. Sevginin yerini saygı, nefretin yerini yenişememenin verdiği vazgeçmişlik, ısrarın yerini teklifsizlik, seksin yerini cinsiyetsizlik almıştır. Birbirlerini eleştirmeleri artık ikisini de özgürleştiremez. "Ortak anı" denen sermayeye sahip iki iş ortağı gibidirler. Serinkanlı ve çıkarlarının bilincinde olarak, birbirlerini yaralamadan, buluşup yemek yiyen, çocuklarının geleceğini konuşan iki olgun insandırırlar şimdi. Beklentisizlik her şeyi dondurmıştır.

Artık çokeşlidir.

Hoşlandığı kadınlar tıpkı fikirleri gibi olmalıdır. Şartlara göre değişmelidir. Kendisini özgür hissettiğinde özgür bir kadın, bağımlı ve yorgun hissettiğinde anaç ve sevimli bir kadın, yaratıcı hissettiğinde entelektüel bir kadın, aç hissettiğinde iyi yemek yapan bir kadın bulmalıdır. Artık tek bir fikre bağlanarak yaşayamayacağı gibi tek bir kadına da bağlanarak yaşayamaz.

Eskiden bir gençlik hatası olarak, kendisini bir fikir adamı gibi hissettiği zamanlar olmuştur. Fikirlerini ulu orta söylediği de... Ama bir fikri savunmak için onu geliştirmek, sorgulamak, mahirce yeni durumlara uyarlamak gerekir. Bu da onun gibi risk almaktan hoşlanmayan biri için gerçekten uzun ve göze alınmayacak kadar çetrefilli bir iş tir. Bunun acısını gençlik yıllarında çekmiş, gençlik fikirleri, yıllarca ne yapsa çıkmayan bir leke gibi üzerine yapışıp kalmıştır. Hem bir fikri yeni durumlara uyarlamaya çalışmak, bir kadını yeni durumlara uyarlamaya çalışmak kadar zor bir şeydir.

Çok gençken, 1960'taki askerî darbenin ateşli savunucularına hayran kalmıştır. Gençlik ateşiyle Menderes ve arkadaşlarının idam edilmesini övenleri desteklemiş, idam karşıtlarını toplum düşmanı ilan etmekten çekinmemiş, 68'li yıllarda ise arkadaşlarından geri kalmamak için bıyık uzatıp devrimci olmuş, 80'den sonra bıyıklarını aniden kesip Özalcı bir liberal olarak yoluna devam etmiştir. Tabii yeni kimliğini eskisine uydurmak için, Menderes ve arkadaşlarının idamını tasvip etmeyen bir demokrat ve darbe karşıtı olarak geçmişini yeniden düzenlemiştir. Hem-meşrepleri de “geçmişini yeniden düzenleme” işini büyük bir başarıyla gerçekleştirdiğinden, ona “A, sen eskiden böyle değildin,” deme hakkını kendilerinde bulamamıştır. Hatıralarının arasına “Ben o zaman demiştim.” “Kesinlikle ben onlar gibi düşünmüyordum tabii.” “Gülümseyerek onun öyle olamayacağını söyledim. Ama beni dinleyen kim?” gibi kurnaz cümleler sokarak, geçmişlerini ıslah etmişlerdir. Toplu bir hafıza yitimi gerçekleştirmiş, aynı kuşaktakiler birbirinin unutkanlığını hoş gören bir yürek ferahlığına ulaşmıştır. Bir ara çaktırmadan liberal Müslüman olmuştur, ama masum bir lafın ileride bir borç senedi gibi karşısına dikileceğini bildiğinden, tedbiri elden bırakmayıp görüşlerini açıklamaktan kaçınmış, oy verdiği sağ partileri en yakın çevresindeki insanlara bile söylememeyi ilke haline getirmiştir. Yine de çevresindekileri, özgün görüşleri olduğuna ikna etmeyi başarmıştır.

“Özgün görüşlere” sahip olmak için “özgün görüşlere” sahip olmak gerekmediğini biliyordur artık. “Özgün görüşlere” sahipmiş gibi davranmak yeterlidir. Bunun da ilk koşulu, karşısındaki ne derse desin kesinlikle kabul etmemektir. “Kabul etmemek” için “kabul etmemek” gerekmediğini de biliyordur. “Kabul etmemek” için kabul etmiyormuş gibi davranmak yeterlidir.

Altmışlarına yaklaştığında, hayatın sırlarını çözmüş bir

taktisyendir artık. Kendini kanıtlamak için ya da kabul görmek için birşeyler yapması gerekmiyordur. “Kabul görmek” için “kabul görölmenin” yeterli olduğunu, bunun için büyük sanat eserleri üretmesi, iyi bir koşucu olup dünya rekorları kırması ya da herkesin takdir ettiği faydalı işler yapması gerekmediğini çok iyi kavramıştır. Mucizelere sevinmek, felaketlere üzülmek gibi çok basit davranışlar yeterlidir. Üzülmek için de üzülmek gerekmiyordur tabii... Yoksa o kadar üzülecek olay vardır ki, bunların binde birine dahi yetişmek mümkün değildir. Üzülüyormuş gibi yapmak yeterlidir. Aynı şey “sevinç” için de geçerlidir. Örneğin samimi bir arkadaşının çocuğu, nihayet istediği üniversiteye girmeyi başarmışsa, illa ki sevinmesi gerekmez. Arkadaşının gördüğü bir açıda durup seviniyormuş gibi yapması yeterlidir. “Liberal” olmak için “liberal” olmak, “komünist” olmak için “komünist” olmak, “demokrat” olmak için “demokrat” olmak gerekmez. “Darbeleri” savunmak için “darbeleri savunmak”, “darbelere karşı çıkmak” için “darbelere karşı çıkmak”, “devrimci” olmak için “devrimci” olmak, “tutucu” olmak için “tutucu” olmak gerekmiyordur. Öyleymiş gibi davranmak yeterlidir.

Her zaman her insanın sandalını bağladığı bir şamandıra olmayı becerebilmektir önemli olan. İnsan bunu ancak güç sahibi olarak becerebilir.

Hisar’ın sırtlarındaki son derece güvenli sitedeki, Boğaz’a hâkim geniş pencereci villasında yapayalnızdır. Kimsenin kimseye pek selâm vermediği, herkesin “Bizim memleketteki zenginler çok kültürsüz,” diyerek birbirini aşağıladığı bu kurtarılmış bölgede yalnız olmaktan mutludur. Yalnızlık onun için en güvenli yoldur. Gençliğinin, yoksul gecekonduculardan oluşmuş devrimci kurtarılmış bölgelerinde halkla birlikte yaptığı tiyatro çalışmaları, artık çok geride kalmıştır. Zaten o gecekonducuların birçoğu yıkılmış, yerlerine tıpkı

kendi yaşadığı site gibi, zenginler için yüksek duvarlı, güvenli, yeni siteler inşa edilmiştir. Yıkılmayan gecekondu- lar ise, üzerlerine kat üzerine kat çıkılarak birer apartmana; solcullaşarak toprağa tutunmaya çalışan gecekondu halkı ise sağ partilere oy veren liberallere dönüşmüştür. Şimdi gecekondu- ların enkazları üzerinde yükselen zengin kurtarılmış bölgesinde kendisini halka, özellikle gecekondu- larını apartmanlaşmayı başarmış halkına daha yakın hissediyor- dur. Onlar gibi dinin yükselmesinden ve hiç kimsenin ön- görmediği bir sürpriz olarak liberalizmle ittifak yapmasın- dan hoşnuttur. İflah olmaz bir ate olarak türbanlı insanların özgürlüğünü savunmakta, artık devrimci günlerindeki gibi türbanı “saç açma yasağı” olarak görmemekte, tam tersi “örtünme hakkını” bireysel bir özgürlük sorunu olarak ele almaktadır.

Baktığı açıdan, kendisini Boğaz'ın ve tüm vapurların yö- neticisi gibi hisseder. Evinin pencereleri, içinden geçen gö- rüntüleri dekorun bir parçası haline getirir. İhtiyar vapur- lar, şımarık deniz motorları, yeni boyanmış hücumbotlar, çilekeş çatanalar, sır ve petrol dolu karanlık tankerler; salo- nundaki koltuklara, kül tablalarına, avizelere, duvar resim- lerine, CD kapakları ya da yastık desenlerine dönüşürler. Ne kadar fazla şeyi görebiliyorsan, o kadar güç sahibisin demektir bu şehirde! Gör ve ele geçir! O güçlüdür. Ama o yine de insanlığını kaybetmez. Fakirleri sever, liberaller gibi fakirliği bireysel bir tercihmiş gibi görme aptallığına düş- mez. Gerçeğin işlevlerinden arınarak sanat eseri gibi görün- düğü, mavi fonlu pencere önünde uçuşan martılara ekmek vermeyi ihmal etmez. Soğuk kış günlerinde kulislerine çe- kilip sahneyi beyaz kâğıt parçaları gibi uçuşan martılara terk eden karabataklara nedensiz bir şekilde acır.

Bazen bu manzara onu kötü yakalar, hiç ummadığı bir anda, tam uyumak üzere yatak odasına çekilecekken ya da

sabah kalkar kalkmaz tam bir yere yetişmeye çalışırken. Manzara, içinde heyecan, öfke, umut, aşk, dünyayı bir yumrukta değiştirme isteğini barındıran bir hatıra sağanağına dönüşür. Sadece bir yere ait olduğu, sadece kendisinin değil etrafındaki herkesin sadece bir yere ait olduğu, hatta şivesini henüz kaybetmediği günleri bile hatırlar. Orada o an öylece duruvermek, annesinin memesi gibi bir nargilenin marpucunu saatlerce sömürüp Boğaz'ın dalgın sularına bakmak ister. Yok yok! Kendini bırakmamalıdır. Hareket alanını terk etmemelidir. Hüzünle müzünle uğraşamaz! Onu öldükten sonra kendisini hatırlayanlar düşünsün!

Tarih denen zorunluluklar silsilesinin yavaş yavaş doku-
nan bir halı değil, kalitesiz bir muşamba parçası olduğunun bilincindedir artık. Geçmişte sırf yaşamak zorunda kaldığı için yaşadığı olayları, kendi bireysel tercihiymiş de ondan yaşamış gibi anlatamaz. İmkânsızlıkları estetik tercihler gibi sunan mazoşistler ordusuna katılamaz. Artık sosyalist değildir. Çünkü başkalarının mallarını paylaşmak zorunda hissetmez kendisini. Yeteri kadar malı vardır. Onları da en azından ölene kadar kimseyle paylaşmamaya kararlıdır. Sağa sola çul çaput bağlayan cenazesever toplumun övgülerine ihtiyacı yoktur.

Hayat yeni başlamıştır onun için. Kırılacağı besbelli hayallerle işe başlamaya hiç niyeti yoktur. Gelecek spekülâ-
törlerinin, geçmiş goygoycularının meşruiyet hezeyanlarıyla kirletilmemiş, saf fikirleri vardır. Kendini meşru hissetmek, en az kendini gayri meşru hissetmek kadar sapıkçadır. Umudun kendisine yüklediği zorunlulukların, ne kendisine ne de topluma bir fayda getirmeyeceğini öğrenmiştir. Sadece kendine umut besleyen, yaşadığı topluma ise asla beslemeyen, kendine iyimser, diğerlerine karamsar bireyler topluluğu, toplum falan oluşturmamıştır zaten. Herkes birbirinin savcısı olmuştur o kadar. Sadece kendine umutla

bağlanmaktansa, insanlığın düştüğü en berbat durumlardan biri olan sadece toplumdan umutlu olmak bile daha sağlıklıdır. Ama yine de tercihini, koyu bir umutsuzluğun verdiği özgürlüğe sapına kadar sadık kalmakta kullanır.

Uzun zamandır herhangi bir tarihî dönemin ve herhangi bir mekânın parçası değildir. Ne bu şehre ne de başkasına aittir. Ayasofya denen karizmatik binanın etrafında kümele-nerek, büyüdüğü büyüyen, yalan, riya, trafik sıkışıklığı, bencillik ve gereğinden fazla insan dolu tımarhaneden, fizik olarak değil ama ruh olarak firar etmiştir. Kendisini Boğaz vapurları, Ayasofya, selatin camileri ve Tekfur sarayıyla aynı hizaya koymaktan vazgeçmiştir. Bir Asar-Âtika ya da acınacak bir harikzede rolünü kimse ona benimsetemez. Sırf tembelliklerinden, kendilerini olduklarından daha yaşlı hissetmeye meraklı arkadaşlarıyla, küf kokan meyhanelerde “Bu son fasıldır ey ömrüm, nasıl geçersen geç” şarkısını söylemekle görevli bir gramofon memuru değildir o. Böyle bir rezilliği yaşamaktansa, gecenin saat üçünde yeni tanıştığı bir yirmi beşlik kız ile Bambi Kafe’de bol kolesterolü, dilli kaşarlı tost yemeyi tercih eder. İlla Yahya Kemal’den bahsetmek gerekiyorsa, onun herhangi bir şiirini okumak yerine, şairin dönemin devlet büyüklerine nasıl övgüler düzdüğünden, Park Otel’in odasında oturup viski içip manzara seyretmelerinden, hatta basurundan bahsetmeyi tercih eder. Gençlik bunlarla ilgilenmektedir. Şiirleri çöpe atmıştır. Artık şair yoktur. Şiir dediğin, reklam metin yazarlarının boş zamanlarında yazdıkları abuklamalardır. Şairsiz şiirler ortalıkta dolaşmaktadır. Gençlik, Park Otel nostaljisiyle geçmişe üzölmek yerine, “Park Otel yıkıldı, otopark otel oldu,” esprisine gülmek istemektedir. İhtiyarlama korkusuyla, “ıştahı” suçlu ilan edip iyi kolesterol, sağlıklı yaşam gibi ilahlara kanarak, kendi yarattıkları cezaevlerinde ölüm orucuna yatan bunaklardan biri olmaya da hiç niyeti yok-

tur. "Ben buralıyım," deyip kendisini şehrin tarihinin uzantısı olarak görme budalalığına düşeceğine, bir hafızasız olmayı tercih eder o. Ölür ölmez, evinde kendine göre değerli bulduğu her şeyin çöp olacağını, hatta bu güzel şehrin de öleceğinin bilincindedir. O yüzden mülkiyet meraklısı değildir. Masasının üzerindeki şirin kül tablasıyla ya da camlarına yansıyan vapur görüntüleriyle arasındaki mesafeyi hep korur. Bütün eşyalarının dağıtılması için ölmeyi beklemeden, masasını, sandalyesini, pılını pırtısını, hatta şehrin hatıra yüklü bütün sokaklarını, meydanlarını ve parklarını dağıtmıştır. Bu yüzden tıpkı kalbi gibi salonu da neredeyse boştur. Ama doldurulmayı bekleyen bir boşluk değildir bu. Kararlı bir şekilde bırakılmış, onu daha hayata yeni başlayan bir taze gibi gösteren bir boşluktur bu. Kimse o boşluğu öyle kolay kolay doldurmaya teşebbüs edemez. O yaşadıkça tabii... Ölür ölmez onun itina ile koruduğu bu boşluğu birilerinin gelip abuk sabuk eşyalar ve anı parçalarıyla dolduracağına emindir.

Genel af ilan etmiştir. Tarih sevgisiyle dolu, sevecen babasını, haset arkadaşlarını, hayatını zehir eden kadınları, kendisinden daha bilgili, entelektüel arkadaşlarını, kinayecilerini, oğlunu, onurlu karısını, hırsızlarını ve şehrini yakan Neronlarını, hapishanelerinin kapılarını sonuna kadar açarak tahliye etmiştir. Büyük devletler gibi düşünmektedir. Artık onlara ihtiyacı olmadığından, onları hapishanesinde tutmaya da ihtiyacı yoktur.

Popüler bir insandır.

Birçok insan onu bir yerlerden tanıyor ya da en azından gözü onu bir yerden ısıırıyordur ya da ismi bir yerlerden kulağına çalınmıştır. "Durun bakayım. Bu isim bana hiç yabancı gelmedi. Özal'ın danışmanlarından mı, yoksa 12 Mart'ta öldürülen devrimcilerden biri miydi? Sakın Venedik Bienali'ne kabul edilen ünlü Türk ressamı olmasın? Ah,

evet şimdi hatırladım, ünlü pop şarkıcısıyla çıkan ‘felsefe profesörü’, yok yok o da değil, şu bizim apartmanda on bir numarada oturan komşu. Hani şu Alfa Romeo’su olan.”

Komünistler onu eski, sadık bir komünist olarak tanımlar, liberaller onu kapitalizmin üstünlüğünü kavrayan, “komünist dönme” olarak nitelendirir, demokratlar “özgürlükçü” bulur, faşistler bütün kusurlarına rağmen yine de milliyetçilikten ödün vermemiş dürüst bir “aydın” olarak nitelendirir, İslâmcılar laik olmasına rağmen “şeriat fobisi” olmayan bir münevver olarak baş tacı yapar, laikler ise kendi cephelerinin tartışılmaz bir müttefiki olduğunu itiraf ederler. Tabii ki, apolitikler de onun hayatının hiçbir döneminde politika denen pislige bulaşmamış, sütten çıkmış bir ak kaşık olduğuna inanırlar.

İşin gerçeği, artık, aşırı olan her şeye karşı olduğudur. Bunu bazen itidal telkin eden bir yumuşaklıkla, bazen her şeyin yakılıp yıkılması gerektiğini düşünen bir köktenci gerginliğiyle ifade eder. Ama hep “normal” olmayı savunur. Allahtan, yaşadığı topraklarda normal ve sıradan bir insan olmayı savunmak bile aşırı bir çaba gerektirdiğinden, girdiği her çevrede “aykırılıkları olan büyük bir düşünür” olarak görülür. Böyle bir çizgiyi kimseye çaktırmadan tutturmak kolay değildir. Çok ince taktikler gerekir.

Ama ana kural bellidir.

Asla sorulan sorulara cevap vermeyecek, sadece sorulmasını istediğin sorulara cevap vereceksin. Bu soruların ne olması gerektiğiyle ilgili uzun uzun çalışacaksın. Sana hangi soru yöneltilirse yöneltilsin, sadece sorulması gereken soruların cevaplarını ardı ardına sıralayacaksın.

Eğer kimse soru sormuyorsa, tuhaf ve beklenmedik çıkışlarıyla karşısındakini anasından doğduğuna pişman eder, “Acaba böyle düşünürsem onu kızdırır mıyım?” “Kızarsam alay konusu mu olurum?” “Ağlarsam gülmesine mi neden

olurum?” “Gülersem alay etmiş gibi olur muyum?” türünden vehimler içinde kıvrınmasına neden olur. İnsanları olaylar karşısında bir türlü tepkisini dile getiremeyen, her dediğini kabul eden vesveseli sürüngenler haline dönüştürür. Onlara “Haklısın hocam,” “Elbette ki!” “Ben de aynen senin dediğin gibi düşünüyorum!” “O kadar iyi söyledin ki!” gibi şeyler söylemekten başka şans bırakmaz.

Ama o bununla yetinmez, biraz önce savunduğu fikrin, iddialı bir şekilde tam tersini savunur, daha beş dakika önce sırf kırmamak için onu desteklemiş olan insanı aniden “yanlış fikriyle” baş başa bırakır. Bunu da öyle bir tavırla yapar ki, karşısındakinde “Ama hocam siz de biraz önce bu fikri savunmamış mıydınız?” diyecek hal bırakmaz.

Herkesle nasıl konuşulacağını bilir, köylüyle konuşurken “bir süt pişimi sonra”, “bir cigara içimlik yolda”, bir fizik profesörüyle konuşurken “bir ışık yılı ötede”, “bin lümen şiddetinde”, “yüz bin kilovat gücünde” gibi ölçüler kullanır. Doktorla doktor, modacıyla modacı, yazarla yazar, ressamla ressam, sinemacıyla sinemacı olan bir belagat ustasıdır. O tarihe geçeceği daha yaşarken belli olmuş, müstesna bir kişiliktir. Nerede nasıl davranması gerektiğini bilen saygın bir otorite, bir stratejist, bir düşünür, çağdaş bir filozof, yürüyen bir risaledir.

Kulaktan dolma fikirlerle yetinir. Artık hiçbir konuda fikir üretmesi gerekmeyen bir ermiştir. O her şeyi biliyordur zaten. Çok fazla okumak insana kendisini cahil hissettirmekten başka ne işe yarar ki?

En kalın kitapları bile okumanın yolu basittir. Kitabı eline almak, herhangi bir sayfasını açmak, göze takılan ilk cümleyi okumak, daha sonra başka bir sayfa açıp, başka bir cümle okumak ya da kıssadan hisse “Ne diyor bakalım?” deyip, sadece son cümlesini okuyup, büyük bir gürültüyle kitabı kapatmak, başlangıç ve giriş bölümlerine ise katiyen göz atma-

mak! Sonra kitabı nereye yerleştireceği ile ilgili uzun uzun düşünmek, kitaplığında daracık bir yere zorlukla sığdırmak ve artık görevini tamamlamış olan bu kitabı bir daha katiyen yerinden kıpırdatmamak! Her defasında bir kitabın kalın olmaması gerektiğini düşünmek. Kalın kitapların kitaplığında çok fazla yer işgal ettiğinden şikâyet etmek, ister roman olsun, ister araştırma olsun, yazarın böyle kalın bir kitap yazarken masa başında harcadığı anlamsız süreyi düşünmek, bu gereksiz çabayı, zavallılığın, “yaşamdan kaçışın” bir işareti olarak yorumlamak ve bir kitabı daha tüketmenin, adeta fotosentez yoluyla bütün bilgilerini edinmenin ve anlamının mutluluğuna ulaşmak. Kitaptan aklında kalan birkaç cümleyi birleştirip kitabın anlatmadığı, ama çıkarılması gereken en eğlenceli sonucu çıkarmak.

Tarih kitaplarının derin bilgilerine takılmaz. O yeni bir cümlelerin peşindedir. Yeri geldiğinde söylenecek ve herkesi etkisiz bırakabilecek tek bir cümle. Dünü, bugünü hatta yarını açıklayan tek bir cümle. O cümleyi bulduğu anda kitap onun için biter zaten. Üç yüz sayfa kitabın bütün satırlarını çize çize okusa, yine de aklında kalacak olan tek bir cümledir. O halde bir kitabı baştan sona okuyup beynini yormanın anlamı yoktur. Bu öyle bir cümle olmalıdır ki, Oscar Wilde’inkiler gibi vurucu olsun. Yeter ki, bilgi falan vermede, derin analizler falan yapmaya kalkmasın. Günümüz insanının aşırı bilgilenme isteği yoktur. “Empati önemli” lafını dilinden düşürmese de, karşısındakileri anlamak istemez. Günümüz insanı, izlediği her filmde, okuduğu her romanda, seyrettiği her oyunda, başkasını değil, kendisini arar.

Çünkü kaybolmuştur.

Onun kendisiyle özdeşleştireceği kişilere, kendi başından geçmiş hikâyelere benzeyen hikâyelere, “Sinemaya mı gitsen yoksa ömür boyu Muhittin’le evli mi kalsam?” sorusunun cevabını bulmaya ihtiyacı vardır.

Alingandır günümüz insanı. Özgürlüğüne düşkündür. Fazla derinleşmek özgürlüğünü zedeler. Didaktik olmak onun için bir küfürdür. Ona, kendisine ulaşacağı adresi çaktırmadan, hatta eğlendirerek tarif etmek gerekir.

Bu işin ustasıdır.

Eğlendirici anekdotlarla girer. Karşısındakinin en çok ihtiyacı olan iri lafları “Ben de böyle bir şey var, çöpe atıyorum. Sana vereyim mi?” der gibi ikram eder. Nedense hiç güvenmediği insanların güvenini kazanma çabası içindedir hep.

Onu yenen insanların, köşeye sıkıştıranların, bileğini bükkenlerin söylemlerini benimsemekten çekinmez. Bir kavgada galip gelmenin, kendini yenmek anlamına geldiğini idrak ederek, rakiplerine, tıpkı eski galiplerin kendisine saldırdığı gibi saldırır. Onu yenenler gibi giyinir, onların yemek yeme tarzını benimser, onların tiklerini mimikleştirir ve onların sustukları noktalarda ağzını açmamayı ilkeleştirir. Rakiplerinin çıktığı kadınlara garip bir saygı duyar, onlarla tanışıp arkadaşlık etmeyi marifet sayar. Düşmanlarının çocukluk arkadaşlarının en samimi dostu haline gelmeye çalışır. Çok sık görüşmedikleri aile fertlerinin yakın dostu olur, fikirlerini ele geçiremediği galibinin geçmişini ele geçirmek için ne lazım geliyorsa yapar. Düşmanının mazisindeki fotoğraf karelerinin içine kendini monte ederek, onu haset içinde bırakıp arkaya bakmasını engeller. Bu yararsız ve tuhaf çabalar, bütün hayatını doldurur.

Kendisine mutlaka yeneceği ya da yenileceği birilerini arar.

Bu yolla zenginleştiğine inanır. Hasımları, onun kendilerine rakip olduğundan bile habersizken, o, düşmanının küçücük hareketlerini karşılamak için büyük planlar yapar. Ettiği her lafı düşünür, attığı her adımı düşünerek atar, sonunda düşmanı yenildiğinden habersiz de olsa, onu yenmeyi başarır. Ya da tam tersi olur, yine karşısındakinden habersiz, kendisini büyük bir mağlubiyete uğramış gibi hisseder.

Genellikle karşısındaki, bütün bu oyunların, kendini oradan oraya atmaların, tuhaf ısrar ve ani kabullerin, hiç umulmadık bir zamanda masalara vurulan yumrukların, kâr ya da zarar hanesine yazılan tahsilatların ne anlama geldiğini fark etmez. Sadece bu sıkıcı ve ilişki kurulması imkânsız insanı bir daha aramamaya karar verir.

Hayat onun için bir savaştır. Bitkilerle, bulutlarla, topraklarla, arabalarla, insanlarla, karıncalarla, kedi ve köpeklerle yapılan bir savaş. Hep bir stratejist gibi düşünür, yaptığı bir hareketin ileride kendisine ne tür faydalar sağlayacağını, beş on adım sonrasını düşünerek hesap eder.

Arkadaşlarıyla meyhaneye kafayı çekmeye gidiyorsa, hem çekilecek fotoğrafta onu en ortada gösterecek hem de hesap ödeneceği zaman sona kalıp da bahşişi vermek zorunda bırakmayacak hem de en güzel kızın yanı olan yere oturmaya çalışır.

Herkes hangi lokantaya gidileceğini tartışırken, o kafasında lokantanın hangisi olduğuna karar vermiştir bile. Hatta okunması gereken şarkıların güftelerini hatırlamaya bile başlar. Ama doğrudan “Bence şu lokantaya gidelim,” gibi şeyler söylemez. Asla ağzını açmaz. Ustalığını konuşturur. Sessiz sedasız, havada uçuşan önerileri dinler, hatta dinlemiyormuş gibi yapar. Sonunda bir punduna getirir ve istediği olur. Her şeyi önceden planladığından, arabasını önce park edip masaya ilk oturan o olur. Ama bazen işler planlandığı gibi gitmez. Ekipten biri çıkıntılık eder, illa onları kendi istediği bir yere götürür. İsteddiği kızın yanına oturma isteğiyle peşlerinden sürüklenir, ama gittikleri yerde bunu başaramaz. Bunu kabullenemez. Hiç olmadık bir konuda tartışma yaratıp kavga çıkmasına neden olur. Daha sonra da sanki kavgayı çıkaran kendisi değilmiş gibi taraflar arasında arabuluculuk yapmaya soyunur, gergin sinirlerin yumuşaması için, serinkanlı ideal dost havalarında onları

evine içmeye çağırır. Yanına oturmak isteyip de başaramadığı güzel kıza, yeni aldığı bilgisayarın özelliklerini anlatmaya girişir. Kız yarın yamalak bilgisayara bakıp tekrar guruptaki genç ve yakışıklı delikanlıyla ilgilenmeyi sürdürürse iyice hırslanır, yakışıklının içip saçmalaması için elinden geleni yapar, onu kimsenin nasıl başladığını anlamadığı tartışmaların içine çekmek için bildiği bütün taktikleri kullanır. Kızla oğlanın arasını açmak için ortaya provokatif fikirler atar, en küçük ayrılıkların üstüne gider. Karşısında oturan küçük dudaklı, iri gözlü şeytanın aslında hiç de itibar etmediği fikirlerini “İşte bu nokta çok önemli!” “Harika, biliyor musunuz tıpa tıp aynı düşünüyoruz,” diyerek yüceltir, oğlanı ise dinlemeyerek aşağılar. Aslanlar gibi savaşırsa sonunda genellikle yenik düşer.

Galipler böyle bir savaşın içinde olduklarını, söyledikleri her lafın, yaptıkları her hareketin büyük yenilgi, öfke, mağlubiyet ve intikam dalgaları yarattığını fark etmezler. O ise, bu yenilgiyi yıllarca unutmaz, rakibine gizli bir hayranlık duyar, kendine barbarca, mazoşist işkenceler yapıp sık sık bu yenilgiyi hatırlar, tıpatıp aynı şekilde bir başkasını yenmek için fırsatlar kollar.

Bir yaz akşamı, küçük bir çay bahçesinde güneşi batırırken, aniden bu güzel kıızı elinden alan yakışıklı genci hatırlar ve hışımla kalkıp yakışıklının giydiği tarz gömleklerden üç, ayakkabılardan iki, ceketlerden bir adet satın alır. Tıpatıp onun gibi giyinir, mustarip bir şekilde ondan teklif bekleyen bir kadını ayartıp olayın geçtiği lokantaya götürür. Hava üzerine hava basar, kıızı tahrik eder, ama geceyi onunla geçirmeyip öylece bırakır. Adeta kıızı o kadar güzel olmadı için cezalandırır. Kendisinin düştüğü durumdan daha beter bir duruma sokar.

Ya da bir gün, öğrencilik yıllarında kendisi hak ettiği halde bir başkasına verilen bursu hatırlar ve öfkeyle dolar. O

alçak sahtekârın kullandığı Opel Kadet marka bir otomobil kiralar, düşmanın sık sık giydiği beyaz üzerine turuncu çizgili Arınani gömleğe benzer bir gömlek bularak giyer, eski sevgililerinden birinin ilk kocasının pek bayıldığı Puccini'nin *La Bohème* operasını Caruso'nun sesinden dinleyerek, çocukluğunda imrendiği zengin semtlerin geniş sokaklarında sağa sola nispet yaparak saatlerce gezinir.

Başkalarının yapmasını doğru bulmadığı şeyleri kendisine izin vermediği hastalıklı gençlik günleri artık çok gerilerde kalmıştır. Nispetçi olmaya izin veriyordur artık. Yaşadığı topraklarda, kısa görüşlülüğün, fırsatçılık, hatta bir tür ahlaksızlık olduğunu el yordamıyla da olsa anlamıştır. Ama yaşlandıkça da “uzun görüşlülüğünün” yerini “kısa görüşlülüğün” almasına itiraz etmemiştir. Hatta bunu, önünde az zamanı olan insanlara özgü bir tabiat kanunu olarak kabul etmiştir. O artık tek başına hareket eden, düşüncelerinin yerini taktiklerin aldığı, pragmatik bir insandır. “Ne bir kilimi paylaşabilen on dervişten biri ne de bir iklimi paylaşamayan iki padişahdan biri olma” niyetindedir. Başkalarını iplemeden, kendisine sunulan imkânları sonuna kadar, hiç kimseyle tartışmadan ve paylaşmadan kullanmak ister.

Yaka bağır açık, naralar atan bir genç irisi gibi geleceğe meydan okuyarak yaşıyor görünmeli, “yenisever” bir “konformist” olmalıdır.

Demiryolcu babasının işyerinin arka bahçesindeki dargın trenlerle arkadaşlık ettiği, her yerini sarmaşıklar sarmış çocuk parklarının paslı salıncaklarında yalnız başına geçirdiği günler gerilerde kalmıştır.

Zaman geçtikçe her şeyin kötüye gittiğini düşünen ihtiyarlara tepki olarak her şeyin “iyiye ve doğruya” gittiğini söyleyen, hatta bu fikrin militanlığını yapan bir gençlik goygoycusuna dönüşmüştür. Gençlerden bile daha genç olduğunu savunur. Onların bugüne dair hoşnutsuzluklarını

yerden yere vurur. Otuz yıl içinde, gelecekte herkesin eşit olacağını bayraktarlığını yapan bir erteleyiciden, bugünün harika olduğunu savunan bir amigoya dönüşmüştür. Ama geleceğin berbat olacağı fikrini kaybetmeden...

“Yeniseverliği” toplumun “ölüsevenliğine” karşı bir tepkidir. Ölen insana sadakat beslemez, anında unuttur, sağda solda herhangi bir fotoğrafını bulundurmaz. Biraz geç olmuştur, ama “sistem” denen şeyin en önemli becerisini kavramış, kavramakla da kalmayıp kabul etmiştir. “Sistem”, insanlara, gençliğinde yapamadığı şeyleri ancak yaşlılığında yapma olanağı sunmayı başararak tutuculaştıran bir fırlamadır. Onu da dönüştürmüştür sonunda işte! Ama hayat geçmektedir, bundan şikâyetçi olmak için vakti yoktur. “Yeni” vizyona giren filmi ilk o seyrederek. Yeni başlayan televizyon dizisini seyretmek için en derin sohbetleri bırakıp eve döner. Yeni açılan bir lokantanın yemek bekleyen ilk müşterisi olur. Daha sonra iş güç ya da çeşitli meşguliyetler yüzünden bu tür yeniliklerden haberi olmayan arkadaşlarına “Bu filmi gördünüz mü?” “Şu lokantaya gittiniz mi?” “Şu sergideki şu sanatçının, şu resmini gördünüz mü?” “Devlet tiyatrosunun yeni hamlesinden haberiniz var mı?” diye sorup, nispet yaparak ve “Günümüzde artık...” diye başlayan cümleler kurarak, doğru adreste oturduğunu belirtir.

Aslında sadece bu tavrıyla bile yorgun bedenini, zorla hayatın içine sokmaya çalışan bir manipülatördür. Doğal olarak gelişen hiçbir şey onda başarı hissi oluşturmaz. Zorlamadan bir şey yapmayı erkeklik onuruna yediremediği gibi başkalarının da yapabileceğine inanmaz. Hayat denen demir ayakkabının içine kendisini zorla soktuğunu fark eden sevgililerinden biri “Hayat sana hep dar geliyor ve bu yüzden de biraz vuruyor,” demiş ve kapıyı vurup çıkmıştır.

Onu terk eden kadınlar genellikle kapıyı çarparak gittik-

lerinden, böyle kapı çarpıp gitmelere karnı toktur. Suçlanmalar onu etkilemez.

Her zaman her türlü durum için geliştirdiği bir dolu taktiği vardır. Sadece onu terk edenler için değil, kendisine sıırıslıklam âşık, hatta onunla yatmak için yanıp tutuşan bir kıızı elde etmek için bile çeşitli taktikler geliştirmeyi marifet sayar.

Randevusuna mahsustan geç gider, sırf onu mukavemetsiz bırakmak için manasız kavgalar çıkarır, gittikleri lokantada mahsustan garsonla takışıp kıızın konumunu "sakinleştirici"likle sınırlandırır. Birazdan başına geleceklerden habersiz kıızcağız, bu görevi "yeter ki o üzülmesin" diye bayıla bayıla kabul eder. Zaten niyetli olan kıızı mahsustan evine çağırıp istemediği halde içki içmesi için ısrar eder, CD'lerini göstermek için yatak odasına sürükler, kıız çömelmiş bir şekilde onlara bakarken saçlarını okşar, sonra da onu bir punduna getirip becermek için yatağı atar. Oysa zaten kıız onunla beraber olmak istemektedir. Olsun! Bu "bilhassa" yapmaların yarattığı zafer duygusu, on orgazma bedeldir. Bu hissi sevişirken de bırakmaz, sevişmek güreşmek gibi bir itiş kakış halini alır. Seks, erkenden bitiveren "tek kişilik bir sevişme" ya da uzadıkça uzayan, artık o sırada ne yapıldığının bile hatırlanmadığı lastikleşmiş bir eyleme dönüşür. Sonunda seks yapmadan seksten yorgun düşölür. Ama o geri adım atmaz, bunun bir sevişme olduğunu adeta kanıtlamak istercesine "Müthiş sevişiyorsun, senden kopamıyorum," gibilerinden birşeyler söyleyerek karşısındakini kandırmaya çalışır.

Kendisinin yaşadığı bu sahte galibiyetin, karşısındakinde hakiki, koyu bir mağlubiyet duygusu oluşturmalarına aldırılmaz. Bunu seksin bir parçası sayar, "kadını becerdiğini" düşünerek kendi becerisine bir kez daha hayran kalır.

Sonra da moral olarak çökmüş olan kadını türlü şirinlikler ve incelik gösterileri yaparak teselli etmeye çalışır. Zavallı kadın bu narsistin karşısında ne yapacağını şaşırır,

küskünlüğünün içine gömüldükçe gömülür. Ama o, tavrını sürdürür, kızın küskünlüğünün yenilmekten değil, ona ulaşamaktan kaynaklanan “bir başarısızlık hissi” olduğunu anlamak istemez. Eğer sevgili, mahcup, sürekli kendisini suçlayan bir mazoşist değilse, bir an önce olayı çakar, küfür kıyamet kendini derhal dışarıya atar. Ya da ona ulaşamamaktaki bütün hatayı kendinde bulup “Ben zaten hiç...”le başlayan yaralayıcı cümlelerle nankör ruhunu paramparça eder ve kendi konumunu refakatçilikle sınırlandırıp bu patinaja bir süre daha devam etmeye çalışır. Ta ki bir gün, hapishanede yaşadığını anlayana kadar. Ayrılma büyük bir kavga ile gerçekleşir. Kavgada en çok bağırان hep o olur, foyasının meydana çıkmasından oluşan aşırı korku, bu bağırılara yardım eder. En söylenmeyecek lafları söyler, en galiz küfürleri eder, en sorulmayacak soruları sorar. Yerlerde sürünür, kendisini en acınacak durumlara sokar, “Bak senin yüzünden ne hale geldim!” görüntüleri yaratarak zavallı kızcağzın yüreğini dağlar. Amaç hep aynıdır. Kızı ağlatmak! Bu yaptığı hareketle annesinden hediye isteyen veledin kendisini yerden yere savurup bağırması arasında hiçbir fark yoktur. Hediye ise, birkaç damla gözyaşdır. O verilene kadar canhıraş bir şekilde çırpınmaya devam eder, kirpiklerin üzerinde bir damla yaş gördüğü zaman ise, o damlanın bir ağlama seline dönüşmesi için çektiği acının dozunu yükseltir, en serkeş, en zalimane numaralarla, en hilekâr dilencinin en acıklı ses tonundan daha acıklı feryatlarla karşısındakinin sinirlerini iyice bozar ve sonunda kızı hüngür hüngür ağlatmayı başarır.

Oh, nihayet! İsteğine ulaşmıştır. Kadını ağlatmıştır! Artık rahatlıkla onun saçlarını okşayabilir, muzaffer ve iyiliksever konuma geçip, türlü türlü hediyelerle gönlünü alıp zafer hissini pekiştirebilir. Ama bu defa yanılır; bu numarayı o kadar tekrar etmiştir ki, kadın çoktan tefrikanın dışına çık-

miştir bile. Herhangi bir sadakat çabasının burnundan getirileceğini bilir artık. Kadının mindere tekrar gelmesi için mazoşist olması yetmez, aptal olması da gerekir. Yapacağı iki şey vardır, ya bu kurnaz yağmacıyı kapı dışarı etmek ya da ortalığa okkalı bir küfür savurarak çekip gitmek!

Bu ve bunun gibi bir sürü ilişki arka arkaya gelir. O hiç değişmediği için, birbirine tamamen zıt karakterdeki kadınlar, çok benzer hikâyelerin kurbanı olur, aynı çözüm-süzlükler içine sürüklenir, giderek farklılıkları yok olur ve hepsi aynı kadın haline gelir. Bu kadın onun kafasındaki kadınlarla ilgili imajların toplamıdır. Sanki onlara öyle olmaktan başka şans bırakmayan o değilmiş gibi, “işte kadınlar böyle, hepsi aynı” teranesini büyük bir filozof edasıyla tekrar eder. Bu çıldırtıcı tekrar, onu hayatın aslında ne kadar basit olduğuyla ilgili kestirme ve şaşmaz sonuçlara götürür. Böylelikle hayatın sırlarını çözmüş olduğunu düşünür.

Oysa bu tavrı, onun dış dünyayı algılamamasına ve birçok konuda tecrübesiz kalmasına, avlanmak için kurduğu ağın içinde debelenip durmasına neden olur.

Zavallı kadın, karşısındakinin daha kim olduğunu anlamadan, tuhaf bir şekilde sürekli suçluluk hissettiği bir senaryonun içinde bulur kendisini. İlk gece, binbir oyunla yatağa atılan sanki o değilmiş gibi, bütün enerjisini onu yakalamaya çalışmakla geçirir, oradan oraya savrulur, bildiği bütün baştan çıkarma numaralarını tatbik etmek için çıldırır, sonunda kollarının arasından akıp giden kaygan adama karşı çaresiz kalmaktan yorgun düşer, ter içinde uykuya dalar. Sabaha karşı, uykusunun en derin yerinde, en savunmasız olduğu bir anda tecavüze uğrar, uykusunu feda etmek için bu saldırıyı rüyasına taşımaya çalışırken sekssiz birleşme aniden biter, mide ekşimesine benzeyen bir müzik eşliğinde, çocukluğu, babası, annesi, çocukluk aşkı ve her-

kesin ortasında çişini tutamadığı için popolarını sıkıştıran ilkokul hocasından oluşan rüyalar denizinde çırpınarak uyanır. Gözlerini açar açmaz bir karış mesafede, “Sakin ol ameliyat başarıyla geçti,” der gibi durup gülümseyen bir yüzle karşılaşır.

İçeriden nefis bir kahve kokusu gelmektedir. Kahvaltı hazırdır. Gül reçeli, İsviçre çikolatası, nefis Antep peyniri, İzmir tulumu, kızarmış fesleğen yaprakları, kekikli sele zeytini ve çavdar ekmeği, onu her türlü gerginlikten kurtarmaya hazırdır. Ama önce lavaña kokulu şampuanla köpürtülmüş banyoyu ziyaret etmesi gerekir. Sevgi bütün hücrelere yayılır, gece yaşanmış bütün fenalıklar unutulur...

Nedense bütün kadınlar, mükellef bir kahvaltıdan sonra işe, çalışma masasının tozunu almaktan başlarlar. O tozlar hiç masum değildir oysa. Her defasında işe yaradığı için oradadırlar. Kadını “kirletmekle” ona sahip olma arasındaki tuhaf ilişki gibi, erkeği “temizlemek”le ona sahip olma arasında da tuhaf bir ilişki olduğuna inanır. Hatta masanın tozlarını bir turnusol kağıdı gibi kullanır. Kadın, masanın tozunu yarım yamalak alıyorsa, “kısa ve beklentisiz bir beraberlik”, temizlikte aşırıya giden bir hevesperver ise “gergin, beklentili ve kavgalı” bir ilişki olacak demektir.

Kurban, çalışan bir kadınsa, onunla daha fazla beraber olabilmek için işinden ayrılır, bu tuhaf adamı elde edebilmek için yemekler pişirir, üzerine kuşüzümleri kondurulmuş tatlılar yapar, dünyanın değişik yerlerinden gelmiş kahveler hazırlar, binbir türlü nezaket gösterileriyle onu hoş tutmaya çalışır. Ama yine de kaygan gecelerin, uykuda tecavüze uğramaların tadına bir türlü varamadığından ya da illa ki onunla karşılıklı sevişebilmek gibi hastalıklı bir saplantıyı terk edemediğinden, koyu suçluluk duygusundan da bir türlü kurtulamaz. Bu duygu evin bütün deliklerinden sızan zehirli bir gaz gibi onu yavaş yavaş esir alır,

enerjisini tüketir, hayatla baş edemez bir duruma sokar. Tek çarenin bavulunu toplayıp kendini dışarı atmak olduğunu anlar, ama o enerjiyi bulamaz. Garip bir şekilde bütün vücudunu bir türlü kurtulamadığı suçluluk duygusu sarar. Bu yabancı evde fazlalık olduğunu hissederek kendisini küçülterek yok etmeye çalışır, nefesini ses yapmasın diye tutar, kokularını dışarı salmaz, terlememek için guddelerini kassar. Mümkün olduğu kadar az cümle kurar, ama yine de başaramayınca tek çözümünün onun uyanık olduğu zamanlarda uyumak, uyuduğu zamanlarda ise uyanık kalmak olduğunu fark eder. Tabii beyefendi uyanmasın diye sessiz olmak şartıyla. Depresyon hep rehavet, esneme ve ilgi dağılmasıyla birlikte gelir. Yarım kalmış cümleler, tembellikten öznenin hemen arkasına yapıştırılmış fiiller, sakarlık, sürekli yenen tatlılar eşliğinde samimiyet ve itiraf krizleri hayata damgasını vurur. Artan kiloların oluşturduğu suçluluk, uyku nöbetlerini derinleştirir. Kural hiç değişmez. Evine taşınan, istisnasız bütün kadınlar, gündüzleri uyuyan, geceleri ise uyumayan kadınlar haline dönüşürler. Zamanla hikâyenin nasıl başladığı tamamen unutulur, zavallılar, kendilerini geceleri çok istediği halde bir türlü uyuyamayan, gündüzleri ise hiç istemediği halde çok uyuyan bir “ruh hastası” olarak görmeye başlarlar. Gündüzleri uyanık kalabilmek için uyarıcı haplar, geceleri uyuyabilmek için uyku hapları alınır. Tıpkı onun gibi, her şey manipülasyonla yapılır, eğlenceye gidilecekse özellikle gidilir ve eğlenilir, yemek yenecekse zorla yenilir, çalışılacaksa zorla çalışılır, uyunacaksa hapla zorla uyunur, uyanık kalınacaksa hapla zorla uyanık kalınır. Onun için ise, manipülasyon neredeyse hayatın doğal akışıdır. Bu yüzden yanındaki kadının çırpınmalarından hiç etkilenmez. Akşamları belli bir saatte uyur, sabahları düzenli olarak sevgilisine tecavüz eder, sonra kalkıp gazetelerini alır, tereyağlı reçelli ekmeğinin ve Kolombiya

kahvesinin eşliğinde bir gün önce işlenen cinayet haberlerini okur, sonra tıraş olup banyo yapar ve cicilerini giyip ya işe gider ya da evinde uyur bıraktığı kadına müthiş iyilik yaptığını düşünen bir evliya gibi sokaklarda dolaşır.

İktidarsızlıktan, kendini suçlamaktan, aşırı uykudan, aşırı uykusuzluktan ve her şeyin sürekli farkında olmaktan patlayacak hale gelen kadın ise, sonunda çıldırma raddesine gelir. Bu fırsatı kaçırmaz. Sevgiliye yardımcı olmak için kendini paralayan fedakâr erkek pozlarına girer. Fahri doktoru olur. Para etmeyince, kadını çok yakın arkadaşı olan, televizyondan bile hasta tedavi ettiği için herkesin tanıdığı ünlü psikiyatra götürür. Kendisini aniden, televizyonda gördüğü bir adamın karşısında bulan kadın ise, şaşkın bir hayretzedeye dönüşür. Psikoloğa gidip gelmeler on beş günde birden haftada bire, ikiye çıkar, neredeyse doktora gitmek için yaşanır. Zamanla durumunda hiçbir değişiklik olmamasına rağmen müşteri, memnuniyetini sık sık dile getirir, ona yardımcı olduğu için tecavüzcüsüne minnet besler. Terapi seanslarında nedense hep ünlü doktorun televizyon programı konuşulur, başka bir kanalda aynı türde bir programa çıkan rakip doktor ve saçma sorular soran izleyicileri yerden yere vurulur. Arada sevgilisi ve doktorunun hararetli karşılaşmasına tanık olur ve bu iki dev adamın sohbetlerinde ünlülerin kimsenin bilmediği hastalık ve özel sırlarıyla ilgili kulağına çalınan malumatları özenle hafızasına kaydeder. Hastalığıyla rütbe kazanıp ünlülerin dünyasına kabul edildiğini düşünen kadın, bu soylu ruh bozukluğunu terk etmek istemez. Çözümsüz sorunlar sakız gibi uzar, şekerleşir, evhamlı ve efsunlu bir miskinliğe dönüşür.

Ama bir gün aniden bahar gelir, bütün bunlar unutulur ve ilişki biter. Bildik tarzda kavgalar edilir. Yine ağlamalar, zırlamalar birbirini izler, ama sonunda ikisi de rahatlar. Ha-

yatın bir daha birbirlerini görme ihtimali olmayan köşelerine savrulurlar.

Genellikle terk edilmeler yeni ilişkileriyle sınırlı kalmaz, zamanla eski dostları da onu aramamaya başlar. Bu, ellisinden sonra gençleşmeye karar vermiş, cıva gibi oradan oraya zıplayan nispetçi arkadaşlarının mahallesine uğramazlar. Böyle şeyler onda bir mağlubiyet hissi oluşturmaz. Tam tersi, bu anı yüklü insanları bir gün bile görmeye tahammül edemediğini düşünür, bu terk edilmeleri kendi zafer hanesine yazar. Eski bir dostuyla kokuşmuş anıları paylaşacağına, yeni bir kadınla tanışma umuduyla yanıp tutuşmayı tercih eder.

Eskilerin onu terk etmesinin yeni insanlarla tanışma özgürlüğünü artıracığı tesellisiyle ve yalnız kalma paniğiyle yenilerle tanışma çabasına devam eder. Teselli ve panik hayatının ayrılmaz ikilisidir.

Ama nedense her tanıştığı eşref-i mahlukata daha zor tahammül eder hale gelmiştir. Bir iki gün içinde onları eskidir. Ama ne gam! Daha kısa zamanda arkadaş oluyordur artık nasıl olsa. Bir iki gün içinde yeni birileriyle tanışıp bin yıllık dost gibi olur. Doğum gününü bile bu tanımadığı insanlarla birlikte kutlar. Sonra nasıl olduğunu anlamadan bir haftada onlarla da bozuşur. Bazen daha da kötüsü, ilişki hiçbir şey söylenmeden, kavga falan edilmeden, aniden bitirir. Öyle bir bitişir ki bu, aslında hiç başlanmamış olduğunu ortaya çıkarır. Ama o durmaz, hızla yeni insanlarla tanışır. Tabii ki birkaç gün içinde onlarla da ilişkisini koparır. Çok samimi olup evine davet ettiği, birlikte büyük partiler verip samimiyet krizleri geçirerek bütün sırlarını paylaştığı insanlar, bir ay sonra yolda gördüğünde, nereden tanıdığını bir türlü çıkaramadığı insanlara dönüşüverir. O buna hiç aldırmaz, yeni insanlarla tanışmak için oradan oraya koşuşturur. Aynı saate iki üç hatta dört kişiye birden

randevu verdiği olur. Birisiyle buluşur buluşmaz, binbir palavra sıkıp çayını yarılamaadan “Acaba öbür tarafta birşeyler mi kaçırıyorum?” paranoyalarına düşüp, yarım ağızla davet edildiği bir partiye balıklama dalıverir. Orada pek bir hava yakalayamayıp bir gün önce randevulaştığı bir kıızı hatırlar. Hızla partiyi terk edip onunla buluştuğu anda gelen bir cep telefonu mesajına cevap vermeye çalışır. Zengin bir eve yemeğe davetli olduğunu hatırlar. Hızla yemeğe yetişir. Binbir özürle içeriye girer. Özenle hazırlanmış masadaki Fransız şarabından bir fırt alır, marine edilmiş etten bir parça koparır. Aniden komünist partinin düzenlediği bir panelde konuşmacı olduğunu hatırlar, yemeği yarıda bırakıp panele yetişir. Yarım saat süren, kimsenin anlamadığı ama herkesin hak verdiği ateşli bir konuşma yapar ve geceleyin yorgun argın evine dönüp, yastığına sımsıkı sarılıp uyur.

Kendi yanında çalışan bir köleye dönüşmüştür. Hiçbir anı tam olarak yaşayamadan oradan oraya koşuşturuyor, yorulmaya bile vakit bulamıyordur. Hep bir bekleyiş, bir arayış, ama bulamayış halindedir. Sürekli telefondan gelecek yeni bir mesaj tarafından uyarılmayı bekliyor, internetteki posta kutusunda “Hey, ben geçen partide tanıştığın kız. Sana gelmek istiyorum. Vaktin var mı?” gibisinden bir elektronik posta bulma hayaliyle yanıp tutuşuyordur. Hayat onun için iki telefon sesi veya iki internet mesajı arasındaki mustarip bir bekleyişten ibarettir. Gelen herhangi bir teklife karşı dayanıksızlık, bu tür hayatın vazgeçilmez kuralıdır. Yoksa kendisini “önüne gelen müthiş fırsatı kaçırma” suçuyla yargılandığı büyük bir davanın sanığı olarak acımasız savcının karşısında bulur. Bu acımasız savcı kendisidir. O yüzden teklifler nereden gelirse gelsin reddedilmez, ne yapıp edilip oraya ulaşılır. Bir anda birçok yerde birden bulunmak, bu tarz hayatın kaçınılmaz sonucudur. Hiçbir ka-

dına, hiçbir yere ait olamaz o artık. Tıpkı hiçbir fikre ait olmadığını gibi.

Hep başka ve daha iyi ihtimaller vardır. Sürekli hareket edilerek bu ihtimaller arasında yaralı bir kısrak gibi koşuşturmalıdır. Günümüzde başarının temel koşulunun bu ihtimalleri artırmak olduğunun bilincindedir. İhtimalleri artırmamanın birinci şartı ise sadakatsizliktir. Her an 'her şeyden vazgeçebilmelisin ki, yoluna devam edebilesin. Yoksa yıllar geçtikçe yüklerin artar ve hareket etmeni engeller. İnsanlar, dostluklar, düşmanlıklar, sevgiler, kararlar, ideolojiler hepsi gelip geçicidir. Sürekli ileriye adım atmalısın, kaybetmeyi göze almalısın, yoksa kaybedersin. Değerlendirilmemiş bir fırsat, herhangi bir duraklama belirtisi, "Bakalım olacak mı?" gibi gelecekle ilgili belirsiz ve ikircikli tutumlardan kaçınır. Kaybedecek vakit yoktur. Muhtırasını vermiştir. Yapılacaksa şimdi yapılmalı, olacaksa şimdi olmalıdır! Bütün selamlaşmalar, tartışmalar, darılmalar barışmalar tanışmalar, tesadüfler, hemen bir çıkar ilişkisine dönüşmelidir.

Pınarları her daim dolu bir duygusal adamdan galiz küfürler sarf eden bir külhanbeyine, meczup bir dilenciden, bonkör bir duygu sebilcisine dönüşebilir. İstedğinde küçük bir çocuk, zalim bir işadımı, büyük bir orduyu yöneten bir komutan, yalanları ortaya çıkaran turnusol kağıdı, sürekli üste çıkan zeytinyağı, "acı söyleyen dost" olabilir. Bir sırrı paylaşmak için ahmak, budala bakışlar gerekiyorsa, onları karşısındakinden esirgemez. Nasıl olsa onları edepsizliğe dönüştürebilme becerisi kendisinde mevcuttur. Suskun kişilerin vantroloğu olmayı, gevezelerin kulağı olmayı becerir. Yarattığı karambolün, zaferle sonuçlanacak bir kafa karışıklığı oluşturacağını bildiğinden, kendisiyle çelişkiye düşmekten çekinmez. Bu kafa karışıklığını, bir demokrasi savunuculuğu olarak sunmayı çok iyi başarır. İnsan "liberal" olmalıdır. Çünkü para kazanmak için insa-

nın artık herkese ihtiyacı vardır. Komünistlere, kapitalistlere, İslâmcılara...

Ona para kazandıran mevcut durum, doğru bir durumdur. Ama yine de sürekli muhalif gibi görünmek, iktidarda kalmanın en önemli yoludur. Liberalizmi demokrasi yerine geçirir. Mevcut duruma muhalif bir kimlik sergiliyormuş gibi yapıp asıl meselelere hiç dokunmamayı becerir.

Başarının sırrı, rıhtımlarında yalnız başına yürüyen, ruhu üşüyen bir adam olmadan, vişneçürüğü, gülkurusu, tirşe gibi nostaljiyi kışkırtıcı renklere takılmadan, “Acaba yanlış mı yapıyorum?” diye sormadan, sürekli haklı olarak yaşamaktır. Toplumun gerçek sorunlarına dokunan entelektüel sohbetler insanı duraklatır. Gündelik ilişkiler söz konusu olduğunda “demokrasi”, “ince analizler”, “duyguların hassas paylaşımı”, “mağdurların konuşulması”, yürüyen insana çelme takmaktır.

Yanlış bir kararı uygulamak, hiçbir şey yapmamaktan çok daha iyidir. Yanlış bir karar alıp uygulayan kişi aldığı kararı uygulama refleksini kaybetmez, diğeri ise doğruların içinde katılaşılarak refleksini kaybeder ve sonunda hançerlenir. Çoğu zaman da kendi tarafından. Eğer bir yol ikiye ayrılıyorsa ve bunlardan sadece biri hedefe gidiyorsa, ilk aldığı karardan vazgeçebilen kişinin doğruyu bulabilme ihtimali daha fazladır. Çünkü ikiye ayrılan yolla ömrü hayatında sadece bir kere değil, binlerce, milyonlarca kez karşılaşır. Hem de sadece ikiye ayrılmaz bu yollar. Bazen üçe, bazen on beşe, bazen bine ayrılır. Kararlarını değiştirebilme becerisine sahip, esnek insanlar, hem ihtimallerini, hem hareket kabiliyetlerini artırırlar ve kötü şans denen serseri kurşunun hedefini şaşırtırlar. Bunları babasına söylediğinde, “Sürekli ihtimallerini artıran kişinin karşısına çıkan yolların sayısını da artırdığını,” söyler. Ama doğru yol bir tanedir. İhtimalleri artırmak, çoğu zaman ihtimalleri azaltmaktan başka bir şey değildir.

“Sen koşarsan, kovaladığın şeyler de koşar. Sen ne kadar çetrefilliysen, hayat da o kadar çetrefilli bir hal alır.”

Bu yüzden inşaat malzemesi satmaktan bina yapmaya, ev satmaktan *billboard* kiralamaya, dergi çıkarmaya, tanıtım ve reklam yapmaya kadar bir sürü işi bir arada yapan, oradan oraya koşturan bir adam haline dönüşmüştür. Hiç vakti yoktur. Süratle oradan oraya koşuşturur. Hep nefes nefesdir.

“El-aceletü min’eş-şeytan!” diye dalga geçer babası onunla. “Acele işe şeytan karışır!”

O da babasına “Şeytan benim!” diye cevap verir.

Babası da ona “Şeytan sen değilsin. Şeytan ‘acele’dir,” der.

“Bütün kararlarını uygulayan kişi, içindeki çocuğa istediği her oyuncacı alan babaya benzer. Oysa çocuğu eğitmenin bir yolu vermekse, bir yolu da vermemektir.”

O bu fikirleri duymaz. Ya da sürekli eğlenerek duymazlıktan gelir.

Babası sürekli eğlenirmiş gibi görünenlere kızar.

“Eğlenmek bu toplumun ortak paydası oldu zaten,” diye şikâyet eder. “Bu yüzden gazete yazarları berbat yazılarının köşesine gülen fotoğraflarını koyuyorlar, kötü kötü filmler çekmiş film yönetmenleri, biz ‘Bu filmi çekerken çok eğlendik,’ deyip işin içinden sıyrılıveriyorlar. Irkçısından, şeriatçısından solcusuna, bütün partiler insanları tavlama için eğlenceli pop şarkıları kullanıyorlar.”

İslâm’daki geçicilik duygusunu önemser. Liberalizmle İslâm’ın buluşmasını, iki sevgilinin buluşması gibi görür. Ona göre, İslâm ne kadar liberalizm gibi geçicilik hissini meşrulaştırırsa, o kadar çağdaş bir din olacaktır. Yeter ki konservatif olmasın.

Babası ile ilişkisi gariptir. Aslında çok saygı duyduğu, hatta gizliden gizliye taklit ettiği bir insandır babası. Ama onu kendisinden çok daha bencil bulur. Babası bütün bir

şehirle ona karşı bir ittifak içine girmiştir sanki. Onun İstanbul'u farklıdır. Daha mavi, daha yavaş, daha çok deniz kıyısı, daha çok köpüğü, daha çok zamanı, daha çok martısı, kırlangıç kuşu, serçesi, kumrusu, daha çok vapuru, daha çok sandalı olan, daha çok yürüyen, çok daha eski, hafıza kaybına uğramamış bir şehirdir. Yüzyıllar öncesine ait kokular hâlâ bir yerlerinde asılıdır, babası onları koklayarak yolunu bulabilir, martıların seslerinden havanın nasıl olacağını tahmin edebilir, denizin renginden günün tadını çıkarabilir, yaz günleri Sarayburnu'ndaki bol oksijenli soğuk akıntılara vücudunu bırakıp, kendisini önemsiz ama mutlu ve şanslı hissetmenin zevkini çıkarabilir. İstanbul'un zamanı ile babasının zamanı aynı şeydir. Babası şehre yetişmeye çalışmaz. Biraz geç de kalsa, vapurların onu bekleyeceğini bilir. Babası hiçbir şeyi beklemez. Çünkü onun İstanbul'unda özel olarak beklenmez. Beklemek bir yaşam biçimidir. Beklerken asla vakit kaybedilmez. Yemek yenir, tanışılır, hayal kurulur, roman okunur, âşık olunur, uyunur, çay içilir, makale yazılır, roman yazılır, hamama gidilir, günbatımı seyredilir.

Babasıyla aynı şehirde ama başka bir gezegende yaşıyor gibidir. Onun İstanbul'unda yürüyerek hiçbir yere ulaşmaz. İnsanlar dört tekerleklidir, birbirlerine küfür etmedikleri an yok gibidir. Hiçbir anın tam anlamıyla zevki çıkarılmaz. Çünkü herkes hep bir yere yetişmek zorundadır. Ya internet sinyalini, ya metronun gelmesini, ya filmin başlamasını ya da bir partiye yetişmek için trafiğin açılmasını beklemekle geçer zaman. İnsanlık tarihinde beklemenin bu kadar, sadece beklemekle sınırlı olduğu bir çağ olmamıştır. Bekleme zamanları öyle küçük küçük dilimlere bölünmüştür ki önemszenmez. Ama bir araya geldiklerinde o kadar fazladır ki. Neredeyse hayatın üçte birinin çöpe atılmasına neden olur.

Ama çağdaş hayat buysa, yaşanmalıdır. Beklemenin sadece beklemeye, seksin sadece sekse, iş yapmanın sadece iş yapmaya dönüştüğü, her şeyin kendisiyle sınırlı olduğu özgür bir dünya!

O, anın getirdiği bütün yenilikleri dibine kadar yaşamaya çalışmaktadır.

Olmayan mekânlardaki, olmayan bir insan haline dönüşmüştür. Bir haz bağımlısı, bir ışık seli, bir hızdır. Durularak yaşanabilmesi mümkün olan şeylerden uzaktır. Örneğin sevgi, böyle bir şeydir ve hazza rakiptir. Hazzın çoğunlukla anı bile oluşturmayan yanına karşın sevgi, tarih, bağımlılık, hüznün, kısacası sorumluluklar zinciridir. O, bu zinciri kırıp özgürleşmiştir artık. Sevgi ve mutluluk olmadan da yaşayabileceğini öğrenmiştir. Sevginin ve mutluluğun bıraktığı boşlukları tatmin ve haz duygusu doldurmuştur. Özlemeyi unutmıştır. Geçmiş, içeriği buharlaşmış ölü nesnelerle doludur. Yarı uykulu mükemmel bir hayatı bozmamak için tutsak edilmelidir.

Geçmiş dostluklar, meyhane masasında esprili olarak anlatılan, hayatı eğlenceli kılan birer anı parçasına dönüşmemişse eğer, birer çöptür. Asla karıştırılmamalıdır. Ama öykünülecek şahane hikâyelerle dolu anıların, parlatılıp gençlere sunulması mubahtır. Özenle seçilmiş anı parçaları, yalan dolan ilavelerle soslandırılarak hâlâ iyi bir hikâye yaşamadığı kompleksi içinde kıvranan gençleri hasetlerinden çatlatmak için kullanılmalıdır. Yalnız bu sohbetler, “yeni hikâyeler, yeni tesadüfler yaşayamayan yaşlılar sürekli geçmişlerinden bahsederler” gerçeği unutulmadan yapılmalıdır. Yani sıkmadan ve aşırıya gitmeden. Aksi halde yorgun, tecrübeli ve tatminsiz bir moruk olduğu ortaya çıkar. Gençlerin masasında sevgi arayan bir casus olduğunu gizlemek için gevezeleştikçe gevezeleşen zavallı ihtiyarlara döner yoksa insan. Evet, açıkyüreklilikle kabul ediyordur bunu.

Hikâyesizleşmiştir. Işın garibi, diğer bütün insanlar da öyle gelir ona. Belki de bu kanısı, başkalarının hikâyesini dinleyecek vaktinin olmamasından kaynaklanır. Yeni tanıştığı insanları artık derinlemesine tanımak için ne niyeti ne de vakti vardır. Tamam, haksızlık yapıyor olabilir, ama ötekilerin hayat hikâyeleri tek cümle içine sığmalıdır. Yoksa onu arşivine alamaz.

Yeri geldiğinde o cümleyi kutusundan çıkartıp parlatarak ortaya atar, o muamma kişiliğin şifresinin çözüldüğü andır bu.

“Çok hoş bir kız. Kendisiyle anlaşılamayan erkeklerle ilişki kurmayı seviyor.”

“Babası göçmen, o yüzden kendisinin buralı olduğunu kanıtlama ihtiyacıyla yanıp tutuşuyor.” “Esmer ama ruhu sarışın,” gibi laflarla önünden nehir gibi akıp giden kişileri bir bagaj memuru gibi etiketler.

Yeni olan her şeyin borazanlığını yapmak, köhne geçmişinden kurtulmuş da, hayata yeniden başlamış gibi bir hava verir ona. Yaşlandıkça yavaşlayan biyolojik hayatına rağmen, dış dünya hızlandıkça hızlanmıştır. İpin ucunu bırakıp hayatın temkinli varoşlarına çekilen kişi, eskisine göre çok daha çabuk yaşlanır. Yaşlanmakla da kalmaz, aynı zamanda “yeteri kadar genç olmamak” suçunu işler. Şimdilerde gençlik müzmin bir hastalık, yaşlanmak ise ideolojik bir suçtur çünkü. Gençlerin karşısında boyun eğmeyen, hâlâ utanmadan “Ben yaşıyım,” diye bağırان bir insan müsveddesinden her şey beklenir. Sümerbank’ı savunan, daktilo kokulu, özgürlük düşmanı, komünist bir diktatör, ölümsever bir anı biriktirici, acıları ekmeğine reçel yapan yeteneksiz dinazor, devlet memuru olmak isteyen Makyavelci köylü, aptal, bekâret meraklısı, şaşkın, cahil, pop müzik düşmanı, beyaz atlı bir prens, bir güve yeniği, bir fırsatçıdır o. Kastre edilmeli, ölene kadar yırtık koltuğunda televizyon

dizileri seyretmeye mahkûm edilmelidir. Hayır hayır, eski arkadaşları gibi geçmiş günlere yanan bir acısever olmaya da hiç niyeti yoktur.

Ne beyaz bakire zambak, ne ateşten lale.

Her sabah başka bahar olsa da ben uslandım.

Uğramam bahçelerin semtine, gülden yandım,

gibi şiirlerin söylendiği meyhane masalarından bucak bucak kaçır. O özgürdür. Böyle bir mahkûmiyeti hak etmemek için geçmişini satışı çıkarmak dahil, her şeye razıdır.

Artık istediği birçok şeyi yapabilecek durumdadır. İsteddiği her şey vardır. Köyde arkadaşları, şehirde arkadaşları, dağda arkadaşları, etrafında genç kızlar, film makinesi, fotoğraf makinesi, iyi kalitede bir arabası, değişik şehirlerde sevgilileri, son derece hızlı bir bilgisayarı, denizde küçük bir teknesi... Ama gelin görün ki, onlara ulaşması neredeyse imkânsızdır. İsteddiği her şey, yaklaştıkça ondan uzaklaşır. Birine gitmeye çalışırken diğerini kaçırıyor olmanın suçluluğunu hep yanında taşır. Yeni bir şeye sahip olmak, onu mutlu etmekten çok, hayatını iyice düzensizleştirmekten başka bir işe yaramaz artık.

Yaşlı bir insanın bu yüksek düzensizleşmeye karşı kendi entropisini düşürüp daha az insanla görüşerek, daha az seyahat ederek, daha az şey üreterek köşesine çekilebilmesi gerekir aslında. Hayatı küçültmek mutluluğu artırır. Ama bu mümkün olamaz. Genç olmaya mahkûm edilmiştir insanlar. Müdafaasızlardır. Yaşlanamıyorlardır. Gençliklerinde karşılarına çıkmayan olanaklar, bir rüşvet gibi önlerine sürülmüş, yaşlanmamaları için ne lazım geliyorsa yapılmıştır. Bu rüşveti kabul etmeyip yaşlanabilmeyi göze alanların ise durumları vahimdir. İhtiyaçlarını tek başına karşılayamayan iktidarsızlar durumuna düşürülmüşlerdir. Fakirleşmiş-

lerdir. D n ile ilgili deneyimlerin i e yaramadığı bir bugün vardır  imdi. Bugünü en iyi bilen, en deneyimli olan değil en yeni doğandır. Her şey ona sorulur, zevkleri çağın zevkleri, lafazanlıkları çağın konuşulması gereken konuları olarak kabul edilir. Çünkü en hızlı olan odur.

Ne yapsa o kadar hızlı olamaz, o yüzden sabırsızdır. Bütün sabırsızlar gibi onu da en çok kızdıran şey, sürekli vakit kaybettiğini hissetmesidir. Bu duygu onu mahveder. Oysa yorgundur. Şöyle bir ayaklarını uzatarak... Esneyerek, anılarına sığınıp... Hayır, hayır asla! Geri adım atmamalıdır. Zaten artık yapamaz. Durmak istese bile duramaz. Kendisini bırakamaz. Her an i ini bir kurt kemirir. En boş gününde bile, sanki birkaç dakika sonrasına çok önemli bir görev yeti tirmesi lazım gibi büyük bir tela  içinde hisseder kendisini. Oturduğu sandalyelerde sanki raptiye vardır.

Kimseye vakit ayıramadan, her geçen gün biraz daha hızlanarak, yavaş yavaş kendi ya ıtlarından kopmuştur. Eski arkadaşları da  ağrılsa bile, be  dakika durup oradan başka bir yere gideceğini bildiklerinden onu toplantılarına  ağırmazlar. Yavaş yavaş çevresindeki insanlar azalmıştır. Eskilerden kimse onunla g r  mez artık. Nispet yapacağı, hasetten  atlatacağı, yeneceği yenileceği kimse kalmamıştır çevresinde.

  te o zaman bir rahatlık   km  t r  zerine. “Ne kadar kolay ve alelade bir  eymi  meğerse hayat,” diye d   n yordur artık. Kimseye meydan okumak, kendini beğendirmek, ya da kanıtlamak zorunda değildir. Taktiklerini deşifre etmemiş ve etmek için de çaba sarf etmeyen, ikide bir kazık atmak zorunda kalmadığı, onu rakip olarak g rme en yeni dostlar  evrelemi tir etrafını. Zafer sarho lukları ve mağlubiyet üzüntüleri sunmayan, tutkusuz, mesafeli ve kısa süren dostluklardır bunlar. Hayatındaki başarıların veya ba arısızlıkların çetelesini tutmaya niyetleri yoktur. Bek-

lentisizdirler. Çünkü geçicidirler. Tıpkı hayat gibi. Geçmiş bir dokunsa, içinden eski dostlar, hikâyeler, hastalıklar, inlemeler, kaçırılmış fırsatlar, kurumuş sebiller, hayata dair yapılmış en enayi yorumlar, bir türlü başıyla sonu bir araya gelemeyen hikâyeler çıkacaktır. Bunları nereye koyacağını bilemeyecek, sonunda onca yükün altında kalıp ezilecektir.

Allahtan, uzun tartışmalara girmek gibi bir niyeti olmayan ve sürekli değişen yeni dostları onu yalnız bırakmamışlardır. Sinsi sinsi kuzu avlamaya çalışan bir kurt olmasına gerek yoktur artık. Madrabazlık yapmak, büyük düşüncelerini küçük taktiklere feda etmek zorunda da değildir. Gece-leri rahat uyur, ertesi gün atması gereken adımları ince ince hesaplayarak yatakta bir sağa bir sola dönmek zorunda kalmaz. Artık herkesten önce söz alabilir, görüşlerini uluorta söyleyebilir, en sert fikirlerinden anında vazgeçebilir. Fikir fukarası tartışmaların yapıldığı masalarda, ya hükümete methiyeler düzerken, ya Marmara denizinin hızla temizlendiğinden bahsederken ya da kalitesi şöhreti kadar olmayan yerli şarapları pohpohlarken bulur kendisini.

Daha yirmi dördünde olmasına rağmen, kırkındaki insanlara tepeden bakar.

Belli ki, yaşlandığında da öyle olacaktır. Gençleri hiç sevmeyiz, çocuklara, kadınlara ve yaşlılara merhamet etmez. Bütün çocukları, kendi çocukluğuyla birlikte fırınlarda yakmıştır sanki. Mutluluk, aptallık ve yalan dolu bir geçmişten başka nedir ki çocukluk? Seni var eden insanların, dünyaya getirir getirmeyen, yok saymaya çalışması. Bundan daha korkunç bir şey var mı?

Babalarının büyük başarısızlıkları sonunda ana rahmine düşmüşlerdir.

Büyük kırgınlıklar sonrası, engellenemez kök salma istekleri taşıyan yumurtalarla spermelerin birleşmesiyle olmuşlardır. Spermelerin ana rahmine düşüş tarihleri "iflas" ya da "hapisane çıkışı"dır. Panik ve yenilme duygusu yerini zafere, açlık duygusu yerini tokluğa bırakıp anne babanın birbirinden ayrılmasıyla terk edilmişlerdir. Hepsinin de hali vakti yerindedir. Ama mutsuzdurlar. Şövalyelik, kronoloji oluşturmak, kahramanlık gibi şeyler onlara yasaklanmış,

anne ve babalarının engizisyonunda ömür boyu mutlu ve güvenli, daha da korkuncu “özgür” yaşamaya mahkûm edilmişlerdir.

İnce boynunu annesinin zülfikârına uzatır. Bilir ki, o iki tarafı keskin, gerektiğinde hırçın, gerektiğinde nazenin beyaz tenli sevgili, ona asla kötülük etmez. Onun berduş başını yeni manikürden çıkmış uzun parmaklarıyla, sevgiyle okşar. Bütün nefret kusmalarının, sağa sola sıkıldığı küfürlerin yatıştırıcısı ve kendi mutsuzluğu içine gömülerek erdemli yalnızlığını sürdürebilmesinin ödülü bu sevgidir.

Yok sayılmak büyütmez insanı, hep çocuk kalmasına neden olur. Bu bir hazinedir aslında, hatta herkesten saklanması gereken bir hazine. Bunu saklamanın tek yolu, sevimlilikten kaçmak değildir de nedir?

Cindir. Çocukluğunda hasret kaldığı anne kokusu, yirmi yıl gecikerek de olsa yakınına kadar gelmiştir. Parmakları kıvrıkcık siyah saçlarının arasında dolaşmaktadır işte. Bu hasretin giderilemeyeceğinin bilincindedir. Bir sokak köpeğinin, zengin evine kapılanıp ev sahibesine yalakalanması gibi bir şeydir yaptığı. Vaktinde elde edemediği bir sevgiye çok geç ulaşmanın tatminsiz kızgınlığını yatıştırmaktan öteye gitmez o okşamalar. Ancak her şeyin buluttan yapıldığı, köşelerin yuvarlak bittiği, şeker, süt, sevgi, öpücük dolu bir dünyanın içinde kıymeti harbiyesi olan bu okşayışların bugün ne anlamı olabilir ki? Hayal kırıklıkları, bütün uçları sivrilmiştir; bulutlar, dibine kadar tatmin duygusu, “iyi uykular canım benim”ler, “hadi babaya bir agu yap”lar çöpe atılmıştır. Süt kusturur, sevgi kusurludur. Öpücük ise, belli koşullar altındaki uzlaşmanın kuru ifadesinden öte bir şey değildir. Ama yine de ileriye yönelik hiçbir arızayı gide remeyeceğini bile bile, sadece anın mutluluğunu yeterli bularak orada hiç kıpırdamadan durmak ister.

Anne, çocuğun duygularını en ince ayrıntılarına kadar

hisseder, ama onunla dramatik bir paylaşım içine girmez. Sonuna kadar çocuğuna olan özlemini giderirken, özgürlüğünü yitirmemeye kararlıdır. Ruhunun bordürlerinde oylanır. Onun için, parmakları arasında yatan bu çilekâr kafanın yirmi dört yaşında veya beş yaşında olması fark etmez. Çocuğudur ve onu sevmektedir. Onu, bir anne çocuğunu ne kadar sevebilirse o kadar sever. Ama bu sevgi, onu eski kocasına köle yapmadığı gibi, bu tatlı şeytana da köle yapmayacaktır. Dünyadaki erkek çocuklarının sulu yakarışlarına, kızgın küfürlerine, kendilerini yerden yere atmalarına, gözyaşı dolu ısrarlarına, sırnaşmalarına karnı toktur. Kimsenin can yeleği olmak niyetinde değildir. Kimse onu vicdan zincirleriyle duvarlara bağlayamaz. Hiçbir şey yüce değildir artık. Ulu dağlar bile yaşlı bir kıtanın kamburundan ibarettir. Tarih, efsanelerini kadın erkek savaşında yitirmiştir. Kadınlar ruhlarının kanlı parçalarını savaş meydanında bırakmış, ama bedenlerini kurtarmayı başarmışlardır.

Karşısına geçip bileklerini de kesse, endişelenmeyecektir çocuğu için. Sevgisinin kendisine karşı bir kırbaç gibi kullanılmasına izin veremez. Çocuğunu deliler gibi sevmeye ısrarla devam etse de, intihar eden çocuğunun arkasından diyebileceği şey en fazla, "Bu onun seçimiydi," olacaktır. Bu seçimini birlikte kafaların çekildiği tatlı yaz akşamlarında oğluyla paylaşmaktan geri durmaz. İntihar hakkı elinden alınan bu acılı delikanlı, Leyla'nın karşısındaki Mecnun olmasın da ne yapsın? Gözyaşlarını en derin nefeslerle kurutur, acısını paylaşmaktan utanıp küfre dönüştürür. Annesinin yüreğindeki bu mührü kıramayacağına göre, konuyu ağırlaştırmadan, zeytinyağı gibi suyun üstünde kalmaktan başka çaresi yoktur. İçtikçe içer. İçince küfrün bini bin para hikâyeler anlatır. Kadınları aşağılar. Özellikle annenin eski solcu arkadaşlarına galiz küfürler eder. Onurlu bir mücadelede gözünü bile kırpmadan ölüvermiş devrimci arkadaşla-

rının hüznü dolu hikâyelerinin üzerine işer. Annenin en sevdiği manzaraları jiletler. Kankalarını kezzaplar. Viskiyle votkayı karıştırır. İçine enerji veren içecekler ve meyve likörleri de katıp bir dikişte mideye yuvarlar. Annenin kılı bile kıpırdamaz. Barmenin “Biraz fazla ileri gitmiyor mu sizinki?” manasına gelen kaş göz hareketlerine gülücüklerle karşılık verip, biraz önce barda tanıştığı turuncu ceketli adamla çapkınca konuşmasına devam eder. Oğlan annenin dikkatini çekmek için üst üste tekilalar şatlar. Bütün bunlar anneyi neşelendirmekten başka bir işe yaramaz. Ortalığı kahkahalara boğar ve oğlanın tekilalarından birkaç şat da o götürür. İşte o an, sarhoş olmak yerine ağlayabilmeyi çok ister, ama sevdiğine bir mermi gibi sıkılmadıktan sonra gözyaşlarının ne anlamı vardır ki?

İyice kafayı bulup fitil gibi sarhoş olunca, oğlan da neşelenir. İçkinin annesiyle kendisini eşitlemesi onu bir anda her sözü anlam dolu bir filozof yapar.

Utanç verici olduğunu bile bile, belgesellerden, popüler bilim dizilerinden aklında kalan anekdotlarla annesinin kafasını karıştırır.

Annesine suyun içindeki yosunun, karidesin sunduğu ortama ihtiyacı olduğunu, eğer annesi bir yosun olarak sudaki karbondioksiti tüketip ona bir karides olarak ihtiyaç duyduğu oksijeni verirse, o da oksijeni alıp annesine ihtiyacı olan karbondioksiti vereceğini anlatmaya çalışır. Oysa böyle bir durumda annesi de onun gibi oksijen tüketmek istemektedir. İşte aralarındaki problem budur! O yosun olup karbondioksit tüketmek istediğinde ise, annesi de aniden yosun olmaya karar verip karbondioksit tüketmek istemektedir.

“Anlatabiliyor muyum?” “Anlıyor musun beni?” “Öyle değil mi?” “Söyle bana,” gibi ısrarcı sorularla biten bu gizli sevgi talepleri anneyi hiç ırgalamaz. Ona “Manyak mısın

oğlum?” der gibi bakar. Hemen filozof olmaktan vazgeçer! Böyle dolambaçlı laflar işitmeye alışmamış ki bu hatun! Kıkır kıkır güler, bebek çığlıkları atar, ellerini çırpıp nafile bir çabayla uzak çatılardaki kuşları ürkütmeye kalkar, kendinden beklenmeyen tizlikte sesler çıkarır, tam ağlayacak gibi olurken kahkahalara boğulur, hatta etraftakilerin onun bildiğini tahmin bile etmediği şarkılar söyler. “Topuğu kendinden büyük bir Akhilleus’um ben!” diye bağırır. Ambarlarının kapaklarını sonuna kadar açıp içindeki bütün yükleri dışarıya atar. Sonunda bitkin düşer ve küçücük bir bebek gibi annesinin dizlerine yatar ve sızar. Onunla yeni tanışanlar, bu koca çocuğun annesiyle kurduğu ilişkiye şaşırp kalırlar, ama annenin istifini bozmamasından, bu manzaranın defalarca tekrarlandığını anlayıp olan biteni görmezlikten gelirler. Anne, oğlunun başını okşayarak bardaki adamla konuşmaya devam eder.

Annesinin henüz tanıştığı adamla kıkırdaşmaları dayanılır gibi değildir!

Rüyalarına girip onu kastre eder. Hele bu konuşmalarda annesiyle kendisi arasındaki gizli ilişkinin zalimane bir alelihiye dönüşmesi affedilir gibi değildir. Konuşmayı sabote etmek için umulmadık anlarda ayılıp şarkı söylemeye devam eder. İyice rahatsız edici bir hale gelir. Bunun anlamı “hadi kalk gidelim artık anne”dir. Ama gitmeden önce bardaki o turuncu ceketli adama haddini bildirmelidir. Ona hiç ummadığı bir yerden girmelidir. Hiç tanımasa da onu. Hatta hiç tanımaması daha iyidir. Şaşırtmayı kolaylaştırır. Aniden “Turuncu giyerek göbeğini saklayamazsın!” diyerek adama şarlar, üzerine kusar.

Adam güler. Rakısına meze olarak getirilen, ince kıyılmış havuç dilimlerinden birini götürürken, “Dünyadaki bütün havuçların turuncusu birleşse, göbeğimi saklamaya yetmez ne yazık ki,” diye pişkin pişkin cevap verir.

Allah kahretsin! Böyledir işte! Annesinin takıldığı tipler, sempatik ve yüzsüzlük derecesinde hazırcevap insanlardır. Onlarla baş edilemez.

Adamın göbeğini göstererek:

“Havuçtaki şekerden haberin vardır umarım,” diyerek espriyi savuşturur.

Adam pişkin bir kahkaha atar.

Susar. Başka bir yöne bakar. Karşısındakini şaşırtmanın ve onunla baş etmenin en iyi yolu budur zaten. Israrlı bir şekilde taraf olduğun tartışmayı bir anda isteksizce terk etmek. Bir yerde şaşırtma varsa haklılık vardır.

Işıksız bir avize gibi bütün geceyi susarak geçirmeye karar verir.

Babasına annesini terk ettiği için, annesine de babasını terk ettiği için kızar. İkisinin böyle bir ayrılık sonunda gayet mutlu, güvenli bir şekilde hayatlarını devam ettirmelerine daha da çok kızar. Hatta zaman zaman, sanki aralarında hiçbir şey olmamış, bu dünyaya problemlili bir çocuk peydahlamamışlar gibi, medeni iki insan olarak görüşmeleri, gelecekte, çocuklarının durumundan, mali sorunlardan bahsedebilmeleri onu çıldırtır. Kendisini, artık hiç kimse- nin korumak istemediği, tedavülden kalkmış ortak bir hafızayı, ömür boyu beklemeye mahkûm edilmiş bir müze bekçisi gibi hisseder. Böyle durumlarda hayata bir başlangıç noktası bulmak iyice zorlaşır. Ya da hep ama hep bir başlangıç noktası aramaya mahkûm edilmiş olmasının acısını ciğerlerinde hisseder. Sanki asıl hayat o nokta bulunduktan sonra başlayacaktır. Yaşlanmak bile imkânsızlaşır. “Milat hep erteleniyor. Kutsal emanetler pazarına kar yağıyor!” diye mırıldanarak bir şarkı uydurur.

Ana oğul, perşembe günleri birlikte resim kursuna giderler. Bu annenin projesidir. Ellisine dayanmış bir insan için bunu yapmak anlaşılabilir. Her perşembe, “ölmüşlerinin

gazellerini dinleyerek ve rasathanelerinden geberik yıldızları seyrederek mutlu olan moruklarla" tuval boyar. Yirmi dördünde öfke ve aşk dolu bir veledin kokoş karıların takıldığı resim kursunda ne işi olabilir ki? Onun vardır. Çünkü anneye birkaç saat geçirebilmek için her şeyi yapmayı göze almış bir anne bağımlısıdır o.

• Resim kursunun çıkışı bir ödüldür ve hep o barda biter.

Annesinin yaptığı resimlerle kendisinininkiler farklıdır. Hollandalı ressamlarla Flaman ressamı arasındaki fark gibi bir fark vardır aralarında. Hollandalılarda ufuk aşağıdadır. Annesi hep öyle takılır, Rambrandt gibi. Kendisi Flaman ressamının hastasıdır. Rubens'i sever. Rubens, Rembrandt'a bin basar! Bir kere Rubens'in resimlerinde bütün Flaman ressamlarındaki gibi ufuk yukarıdadır. Bu, ona ufuk çizgisine ulaşana kadar birbirinin arkasına geçmiş, tıkkış tıkkış doldurulabilecek yüzey imkânları tanır. Anne suskun bir şekilde, bulutların arasından süzülen ışıkları, tepeden baktığı sonsuz tarlalar üzerinde parçalarken, o hırs içinde, resmi tuvalin yukarısında yer alan ufuk çizgisine dek börtü böceklerle doldurmaya kalkar. Ama bitkiler, hayvanlar ve insanlar, sanki aynı binanın aynı malzemeden yapılmış parçalarıymış gibi durmamalı, mimari bir uyum içinde olmamalıdır. Doğada farklı olan her şey, resimde de birbirinden farklı olmalıdır. Örneğin su kenarlarına yerleştirdiği çıplak kadın figürleri hoşgörüsüz ve şehvet doluyken, küçük gölün üzerinde yüzen nilüferler, davetkâr ve sakin, hatta misafirperver olmalı. İyi bir ressam, en kuvvetli bağnazın bile mimari bir estetikle sunulduğunda, çıplak bir kadın bedenini hoş gördüğünü bilir. Bu bağnazlıkla utanç verici bir uyum içine girmekten çekinmelidir. Şehvetli bir kadın, bir mimari yapıt gibi değil, şehvetli bir kadın gibi yer almalıdır resmin içinde. Resmi, mimarlıktan ve hoşgörüden kurtarmak gerekir! Sadece resmi mi? Her şeyi hoşgörüden

kurtarmak gerekir. “Hoş görülmemesi gereken şeyler” listesinin başında “hoşgörü” olmalıdır.

Işığın, resmini parçalamasını istemez, ışık ileride, uzakta bir yerlerde olmalıdır. Kusura bakmasın ama, güneşin çizgilerini yok etmesine izin veremez.

Annenin çizgiyle işi yoktur, konturları ışıktan eritmekten tarif edilmez bir haz alır. O ise, annesinin tam tersine, sert çizgilerin peşindedir. Bir anda resmin her köşesinin ayrı tel-den çalan havasından sıkılır. Resmin içindeki aynı bedenden kopmuş gibi duran, birbirine hasret yüklü parçaları, sert çizgilerle metazori birleştirmeye kalkar. Bu bir ele geçirme isteğinin öfkeyle ifade edilmesinden başka bir şey değildir. Oysa resim bu yolla ele geçirilemez, ama kolayca bozulabilir. Tam birşeyleri yakalamışken kaybeder. Kendisini resim yapan bir ressamdan çok, bir rodeocu gibi hisseder. Tuval onu sırtından fırlatmaya çalışır. Fikirden fikre savrulur. “Barbarlar resim sanatını bir türlü ele geçiremez. Geçirselerdi barbar olmazlardı zaten!” diye bağırır. Barbarlığını kaybetmeden resim yapmaya çalışmanın acılarını derinlerde bir yerde hissediyordur şimdi.

Birden resmi nedense baroklaştırmaya karar verir. İlgiyi varlığa değil, olaya bağlamaya çalışmalıdır. Baroğa ulaşma isteği onu aceleci ve hırçın yapar, oysa bu mesafe tarihinde çok sakın bir şekilde alınmış olmalıdır. Hem o sert, aceleci fakat kararsız çizgilerden vazgeçmeden baroğun kapısından adım atamayacağını bilir. Hem niye barok, Allah’ın cezası? Bu sorular başını ağrıtır. Sanat denilen bokta yeni bir şey yoktur ki! Her şey erozyona uğramış burada! Ya da eski bir volkanın kraterinden çıkmış, donmuş bir lav kalıntısından başka nedir ki sanat? Doors dinleyerek baş ağrısını dindirmeye çalışır. Yok yok, hayır, başka bir şey dinlemelidir burada. Mesela Şostakoviç!

İki numaralı piyano konçertosu onu delirtebilir. “Resim

mi, müzik mi?” diye düşünür. Müzik bu kadar sıkıntı verici değildir. Evet müzik! O hiç yok olmaz. Dünya döndükçe de, dönmedikçe de var olacaktır. Uzayın boşluklarında kendi başına, bir kulağa muhtaç olmadan akabilen mutluluk nehirleri! Resmini dinleyebilmek ister. Müzikten yapılmış katedrallerde kaybolur. Düşünme, yapma! Sadece dinle, Allah'ın belası!

Anne ise oğlunun içinde kopan fırtınalardan habersiz, küçük tuşelerle yoluna devam eder. O şimdi muzip, mutlu ve sevecen bir tiryakidir. Her fırça darbesini aynı resmin içine düşürmeyi başarır. Arayış ve bulamayış yoktur. Resmi kurtarma endişesi hiç yoktur. Resim kendi patikasında yavaş yavaş ilerler.

Bir resmin oluşmasına mutlulukla izin vermekten başka bir şey değildir yaptığı. Annesinin resmindeki tutarlılık onu çıldırtır. Hayır! Sanat gergefte nakış işlemek gibi basit bir görev olmamalıdır. Ya kendi resmindeki çözümsüzlük? Elbette değil!

Ama ne? Bana ne!

Resmi kurtarmak için her defasında fonu koyultmaya kalkar, koyulttukça koyultur. Koyulttukça koyultur. Sonunda fon simsiyah olur. Tıpkı ruhu gibi. Bir ressamın falan değil, bir baca temizleyicisinin kurum içindeki ruhu!

“Fonu siyaha boyayabilirsin, ama öndeki desenin de siyahsa sakın bunu yapma, yoksa resim simsiyah boktan bir şey olur.” Bu, ona öğretilen ilk kuraldır. Bunu bilmesine rağmen her defasında aynı hatayı yapar ve zaten siyah olan desenlerin arkasını da siyaha boyayarak simsiyah bir tuval elde eder. Sonunda hep aynı resme ulaşır. Simsiyah bir resme... Panik içinde renkleri birbirine sıvıştırması, pervazları altın renkli ters ışıklarla açmaya çalışması da durumu kurtarmaya yetmez.

“Bu resim falan değil,” der hocası, “düpedüz bir küfür!”

Her şeyin farkında gibi konuşan, yaptığı yemeğin lezzetiyle değil de, sadece boğazdan geçerken nasıl görüldüğü ile ilgili olan bu pornografik hocadan nefret eder. Ondan bir şey öğrenemeyeceğini bilir.

“Her defasında simsiyah bir tuval yapmam sence hastalıklı bir durum mu?” diye annesine sorar. .

Anne “Hayır,” der sevecenlikle. “Sen aynı siyaha her defasında farklı bir yol izleyerek varıyorsun.”

“Ama bunu kimse bilmiyor.”

“Ne fark eder ki? Sen peşinde iz bırakmayan bir katil gibisin.”

“Resim sanatını katleden hezeyan içindeki bir badanacıyım ben.”

Anne güler.

“Asıl o seni katlediyor aptal!”

Annesi haklıdır. Ne kadar çalışırsa çalışsın, sonunda hep simsiyah bir tuval elde etmekten kurtulamayacaktır. O resme değil, annesine bağımlıdır. Sanat da aşk gibi kendi dışındaki hiçbir bağımlılığı affetmez. Sadakati cezalandırır. Sadakatin her geçen gün artan bir şiddetle cezalandırıldığı bir dünyada, sanata bile sadık olmayacaksınız! Sürekli yapmak bazen bir yere ulaşmak değil, hep aynı yerde takılı kalmaktır. Sadece liyakatle beslenen deney, resmin içinde birkaç santimetrekaşe bile mülk edinmesini sağlayamazsa, tuval bir giyotin bıçağına dönüşecektir. Ama bunu engellemek için, ikide bir kendine kültür seferberliği düzenleyen şapşallardan olmaya hiç niyeti yoktur. “Acaba nerede hata yapıyorum?” falan gibi samimiyetsiz sorular sorup pencerenin üzerine “mor mu? mavi mi?” atması gerektiğini *Kaos ve Evren* adlı kitabı okuyarak öğrenmeye çalışan aptallardan değildir o. Resim her defasında simsiyah olacaksa olsun! Bu da tepesinin taşı atmış bir barbarın resim sanatına yaptığı bir katkı olarak kabul edilmelidir.

Birden ayılır... Saatler geçmesine rağmen hâlâ o bardadır ve annesi hâlâ turuncu ceketli adamlâ konuşmaktadır. Ne konuştuklarını bile bilmeden:

“Yaşadıklarınızın aslında tarihle filan ilgisi yok. Sizin yaşadığınız bir tür erken boşalma!” diye ökeyle adama bağırır.

Turuncu ceketli adam güler. Oğlan devam eder.

“Şu an ölsem inan çok üzülmezdim. Ya da o annemin ballandıra ballandıra anlattığı banka soygununda alınının ortasına bir kurşun yeseydin yine hiç üzülmezdim!”

Anne güler. Adam “Nelerden bahsediyorsun sen?” der gibi bakar.

“Sen bir kahramansın. Kahramanların ölmesi beni asla üzmez.”

Adam şaşırır. Kendisine kahraman olduğunu söyleyen biriyle ilk defa karşılaşılıyordu.

“Ama ‘kahramanlık’ için öldürülen masum insanlar beni ağlatır. Anlıyor musun? İşte ben buna saatlerce ağlarım. Kahramanlar masum değildir. Onların hep kafalarında bir takım plan ve projeler vardır. Tarih denen endüstrinin hizmetinde çalışan birtakım vasıfsız işçilerdir onlar! Ölünce de tatlarına doyum olmayan birer insan turşusu haline dönüşürler! Che Guevara ölümü hak etmiştir. Ona hiç ağlamam. Tıpkı Hazreti İsa’ya ağlamadığım gibi. Ama Beslan’daki çocukların öldürülmesi çok büyük haksızlık, anlıyor musun? Çok büyük haksızlık! Ben bu olaya günlerce ağlarım.

Sen, Daurov George Vladimoviç’i tanır mısın?

Ya da Dzampaev Aspar Arturoviç’i? Peki, Budaeva Valery Olegovna ve Malieva Sveta Aslanovna’yı ya da Adyrkhaev Albert Kazbekoviç’i ya da Salkazanova Pada Valerevna’yı tanır mısın?

Orada ölen bütün çocukların isimlerini ezbere biliyorum ben. Sen onların bir tanesinin bile ismini aklında tutmayı hamallık olarak görürsün. Senin borsanda, o isimlerden

hiçbiri değer yapmaz. Onlardan o kadar çok vardır ki. Benim Che Guevara'm onlardır. Tanrıların eteklerine gizlenmemiş, hikâyesiz masumlar! Hepsinin fotoğraflarını biriktiriyorum. Senin ağlamakla başa çıkamayacağını düşündüğün için üzölmeye bile değeri görmediğın binlerce masum ölüye ben her gün ağlarım!”

Turuncu ceketli adam, şaşırmaktan memnundur.

“Neden?” diye sorar.

“Birincisi, gerçekten onları kendime çok daha yakın hisederim. İkincisi, çünkü bize sadece onları bıraktınız.”

Adam hayranlıkla ona bakar. O ise aniden susar. Turuncu ceketlinin hevesini kursağında bırakır. Bir önceki kuşaklar gibi aforizmalarını ardı ardına sıralayan bir filozof olmaya hiç niyeti yoktur. Yoksa Beslan'daki çocuğın yanında kalmaz. Ona aniden hak vererek arınmaya çalışan bu adama taviz vermeyecektir. “Çok haklısın biliyor musun?” diye yağ yakılmasına, güzelliğinin ve zekâsının yüzüne vurulmasına izin veremez. İçki masasındaki övgülerin oluşturduğu geçici saadetlere kapılıp, o çocukları satmaya hiç niyeti yoktur. Sürekli kendisini haklı çıkaran cümleler kuran üçüncü sınıf profesyonel düşünürlerden olmaya da. Hem niye gereğinden fazla kendisini ifade edip güç kaybetsin ki?

Böyle olmak isteseydi, Doğu'daki acıların filmini yapıp Batı'da ödölden ödöle koşan bir film yönetmeni olmaya çalışırdı. Başarıyla beslenen bir aç tavuk değildir o!

Bu da onun militanlığıdır işte!

İroni hastalığına tutulmamıştır, teşbihler ve mecazlarla dolu dünyanın efsunlu yorgunluğuna kapılmamıştır. Masalsı, özgürlük budayıcı, şirinlik muskası romanları kapısından bile sokmaz. Bu eleştirilerini sürekli birilerine bağıra bağıra anlatıp, kendine misyonlar yüklemeye de hiç niyeti yoktur. Rahatsızdır. Sivridir. Oklu kirpi gibidir. Eleştireldir. Buna rağmen aktif olmayacaktır. Pasif olarak kalacaktır.

Hem de dibine kadar pasif. Asla savaşmayacaktır. Kargısını kanla kirletilmiş toprağa saplayıp ölene kadar bekleyecektir. Anne ve babasından farkı budur işte. O savaşı kaçırmıştır bir kere. Etrafında savaştan bol başka bir şey bulunmasa bile, sonsuza kadar savaşma şansını kaybetmiştir. Savaşmak için, ya hep çok genç ya da hep çok yaşlı olacaktır. Toplumun kötü yöne gitmesini durdurmaya çalışmayacaktır.

Bu da onun topluma verdiği cezadır!

İşçi, müteahhit, ev kadını, psikolog, imam, öğrenci, kadın, erkek, ibne kılığına girmiş Neronların Romalarını yakmalarını büyük bir zevkle izleyecektir. Lir çalarak değil. Doors dinleyerek!

Bu da onun teröristliğidir!

“Ah Jim Morrison! Söyleyeceklerimi daha önce söylemiş, müziğimi benden önce bulmuş, yaşamımı daha önce yaşamış olduğun için hep geç kalmış gibi hissettiriyorsun bana kendimi!”

Yapacağı hiçbir şeyin etkisi, Morrison'un yaptığı gibi olmayacaktır. Artık müzik yapmasına, yaşamasına hatta ölmesine bile gerek kalmamıştır. Jim, acıyı ota sarıp çoğaltmaktan başka bir şey bırakmamıştır kendisine. Uzun ve asla yorgunluk belirtisi taşımayan bir nefestir o. Bütün şehri içine çeker gibi çeker ciğerlerine... Galata Köprüsü üzerinde yürüyen siyah kalabalığı, Yeni Cami'nin önündeki güvercinleri, Beyoğlu'ndaki berduşları, maviyi köpürterekkiye bölen beyaz vapurları, balıkçıları, martıları, Boğaz'ın nakaratı yelkovan kuşlarını ciğerlerine doldurur. Morrison ve Nietzsche'yi, Huxley'nin algı kapılarını aralayarak bardan içeriye davet eder. Nietzsche adındaki düşünürün hem Hitler hem de Morrison tarafından nasıl sevilebildiğini düşünür. Hitler denen bok ne bulmuştur ki onda? Eğer Morrison'la Hitler, Nietzsche'de aynı şeyleri buldularsa, insanlık denen şeyden hiçbir şey beklenmemelidir. Morrison'un öl-

medigini söylüyorlar. Hitler'in de. Belki bir Latin Amerika ülkesinde Morrison ve Hitler aynı şehrin aynı mahallesinde birbirlerinin gerçek kişiliklerini bilmeden yaşıyorlardır. Morrison, şöminesini biriktirdiği ayva çekirdekleriyle yakmaktan hoşlanan, iki çocuk babası, emekli bir tarih öğretmenidir; Hitler ise sonbaharda çok güzel ayvalar satan manavın yüz küsur yaşındaki babasıdır.

Hiçbir şey gerçek değil! Sadece gerçek olan bu an! Aniden ağlamaya başlar. Ölecektir. Dünya da bitecektir. İnsanlık, gezegenler, her şey yok olacaktır. Bütün deliller yok olacaktır. Deliller olmayınca gerçek de yok olur! Kim kanıtlayabilir? Neyi kanıtlayabilir? Nasıl kanıtlayabilir? Kanıt nedir? Kanıtı kim icat etmiştir? Bir şeyi bir başka şeylere dayanarak açıklamak gibi bir aptallığı kim icat etmiştir? O başka şeylerin varlığını da başka şeylere dayanarak açıklayanlar, o başka şeyleri de başka şeylere dayanarak açıklayanlar herhalde.

Annesi eve giderken kulağına fısıldar:

“Sizin elinizden her şeyi aldık. Size sadece ‘Biz kimiz? Dünya nedir?’ falan gibi şeyleri düşünmeyi bıraktık. Bir de kendini sevmeyi.”

İçini büyük bir sıkıntı kaplar. “Kendine bağlanma! Kendine bağlanırsan, kendini seversen, hayal kırıklığın büyür,” diye bağırır! Ama içinden. Kimseye duyurmadan.

Bedenini yüceltme! Onu güzelleştirmek için spor salonlarına falan gitme. Evini pisletmekten korkma! Her geçen gün biraz daha güzelleşen bir evde yaşamaya çalışırsan, “hapishanenin duvarlarını güçlendirmekten başka bir şey yapmazsın”. Kendini koruma! Alacağın arabanın hızına bak! Kapor-tasının sağlamlığı, içindeki çelik barlar, *air bag*'ler palavra! Bunlar hep ölüm karşısında yaşayacağın hayal kırıklığının büyümesine yardımcı olmaktan başka bir işe yaramaz.

Gözyaşlarını siler.

Derdi doyum sağlamak değildir zaten.

Sağlamamaktır. Hayat bir tatmin olma savaşı mı yani?

Annesinin saçlarını okşayan ellerini hisseder.

Herhangi bir nedenle herhangi bir şey için savaşa bile, annesinin buna izin vermeyeceğini bilir. Tıpkı gördüğü o rüyada olduğu gibi. Elindeki kalaşnikofla karşı apartmandan yağmur gibi kurşun atan düşmanlarına ateş ederken, içeriye annesi girecek, “Ne yapıyorsun anne, beni rezil ediyorsun!” demesine aldırmadan sevgili oğlunun düşmanlarına “Susturun şu makineleri, o savaşmayacak!” diye bağırıp savaşın bittiğini ilan edecektir. “Ne hakla bunu yaparsın anne! Ne hakla benim savaşımı durdurursun?” diye bağıracaktır ama nafile!

Nasıl taş kalpli bir moron kesilir annesi böyle durumlar da. Asla dinlemez.

“Ancak siz savaşabilirsiniz değil mi? Bütün savaşlar, içinde siz olduğunuz zaman anlamlıdır değil mi? ‘Savaşma seviş’ de size ait. Biz ne yapalım, savaşmayalım, sevişmeyelim, sadece özgürce düzüşelim ya da internete girip *chat* yapalım. Üç bin kanallı dijital televizyon karşısında zap yaparken uyuyalım!”

Eve sarhoş gelip huzuru optik bir yanılsama haline dönüştüren televizyon karşısındaki uyumalarla hiç işi yoktur.

Böyle içkili gecelerin sonunda eve döndüğünde, içini büyük bir mutluluk ve gevşeme hissi kaplamaz. Bir an önce tatlı düşlerine kavuşmak için kendisini yatağa atmaz. Tam tersi dirilir.

Evi İstanbul’un varoşlarındaki, işten çıkılınca ancak gece geç saatte yorgun argın varılabilen lüks uyku şehirlerden birindedir. Yapay göllü, ördekli, tenis kortlu, Buhara kebabı satan İtalyan lokantalı bu yalnızlar sitesine herkes gibi uyumak için değil, sabaha kadar uyumamak için gider. Bir keresinde “Komşuların kim?” sorusuna, “Biz hepimiz mimari bir deneyde kobay olarak kullanılan, günde en az elli kilo-

metre asfalt tüketmezse bunalıma giren asfalt yiycileriz!” diye cevap vermiştir. “Birlikte yaşamak isteyen değil, birlikte yaşamak istemeyen insanları bir araya toplamışlar, bir deney yapıyorlar burada! Şiir okumadan, selamlaşmadan, arkadaşlık etmeden, anı biriktirmeden, yatağımızı toplama-
dan ne kadar dayanabileceğimiz test ediliyor. Daha sonra bu deney, asbest borular ve asfalt yollar vasıtasıyla genç kuşaklara aktarılacak!”

Hep karanlıkta ulaşılan bu yapay mahallede, neredeyse kimse birbirinin yüzünü hatırlamaz. Bir an önce zıbarıp uyumak ve sabahleyin işe erken gitmek temel reflektir. Haklarında çıkarılan isnatsız söylentileri bile özler duruma düşmüş bu erdemli insanlar, çarmıha gerilecekleri haçları otolarıyla taşıma ayrıcalığına sahiptirler. Evinde bulup arkadaş olduğu örümceğin, aşırı ilgiye bağlı obezite sonucu ölmesi üzerine bunalıma girmiş manyaklara bile rastlamak mümkündür burada. Şehrin ekonomik bünyesine katkıda bulunacak sosyal ilişkilere giremeyen artıklar ile doludur burası. Şehrin kalabalığından ve gürültüsünden kaçarak buraya taşınan yaşlı kadın, yan daireden gelen horlamayı artık duymadığı için yalnızlık korkusu içindedir. Üst katlarda transistörlü radyolarını kulaklarına dayamış Alkadras kuşçularının, alt katlarda ise kat kat giyinmiş kedili kadınların sayısı her geçen gün artmaktadır. Evler değer yaptığı için terk edilmek zorunda kalındığından, bölge giderek fakirleşmiştir. “Bu kadar değer yapmış bir evi yaşayarak tüketeciğime onu satıp daha ucuz bir eve taşınırım, geri kalan parayla da kimseye muhtaç olmadan yaşarım” gibi bir fikirden yola çıkılarak evler satılır. Ya da “Daha fazla değer kaybetmeden şu evi satıp kurtulayım,” diye düşünülerek, pencerelere “satılık” yazıları yapıştırılmıştır. ilk gelen müşteriye ev uygun fiyata okutulmaya çalışılır. Belli ki yaşanmak için değil, alınıp satılmak için yapılmıştır bu daireler.

Kapı komşuları sürekli değişir, büyük umutlarla taşınanlar daha taksitlerini tamamlamadan, henüz taşındıkları dairelerini boşaltıp yerlerini yeni büyük umutlarla taşınanlara bırakırlar. Ukraynalı bir kadınla yaşayan, kıllı göğüslü adam, dairesini satınca, onun yerini izini kaybettirmeye çalışan bir banka memuresi alır. Banka memuresi yalnız başına yaşamaktan çok sıkılınca taşınır. Yerine doğacak bebeklerinin doğayla sağlıklı bir ilişki kurmasını isteyen genç bir çift taşınır. Onlar da bir doğum sancısı sırasında hastaneye bir türlü ulaşamayınca, siteden ayrılmaya karar verirler. Al-lahtan şehri yeteri kadar tükettiklerine ve artık doğaya çekilme vaktinin geldiğine inanan yaşlı bir çift imdada yetişip, daireyi uygun bir fiyata satın alır. Ne yazık ki adam iki ay sonra ölür. Kadın kızının yanına taşınır. Dairenin yeni sahibi birkaç ay önce köyden şehre göç etmiş, ama nereden başlamaları gerektiğini henüz bilmeyen bir ailedir. Altı ay sonra onlar da taşınır.

Yaşayanların süratle taşınıp yerlerine yenilerinin gelmesi, apartman merdivenlerinde inanılmaz bir harekete neden olur. Kapılar açılıp kapanır, bağırıışların sonu gelmez, hamalların “Dikkat çarpacak, sol yap tamam,” demelerinden geçilmez. Komodinler, yataklar, dolaplar, sandalyeler, koltuk takımları, buzdolapları, fırınlar, ayakkabılar, terlikler, gömlekler, pantolonlar, sürekli bir aşağıya bir yukarıya taşınır. Evlerin duvarları hiç durmaksızın matkaplarla delinir. Eski mutfaklar kırılıp yerlerine yenileri yaptırılır. Kapılar, güvenli demir kapılara dönüştürülür. Ama bütün bu çabalara rağmen ani bir kararla evler boşaltılır. Yeni gelenler, eskilerin yaptığı değişikliklerden asla hoşnut olmaz. Tekrar bir hengâme başlar, her şeye sıfırdan başlanır. Eski buzdolapları, fırınlar, yataklar, koltuk takımları, komodinler merdivenlerden aşağıya indirilirken, yeni gelenlere ait komodinler, aydınlatma elemanları, koltuk takımları, yatak odası

dolapları, terlikler, etekler, ayakkabılar, merdivenlerden yukarı çıkarılır. Daha yeni değiştirilmiş olan mutfaklar acımasızca tekrar kırılıp yenilenir. Banyolar bir kez daha değiştirilip, duşa kabinler yerine küvetler, küvetler yerine duşa kabinler konur. Turuncu renkli fayanslar beyaza, beyazlar lilaya, lilalar pembeye dönüştürülür. Tesisatlar yenilenir. Mutfakla salon arasındaki duvar kırılıp mutfak açık mutfakla dönüştürülür, zaten bu duvar kırılmış ise tekrar eski haline getirilir.

Sanki hiçbir şey yaşanmamış gibi her şeye hep sıfırdan başlanan bu apartmana, Sisifos apartmanı ismini takmıştır. Sadece bu apartman mı? Bütün bu site böyledir. Gerçek bir mekân olmadığı için gerçek bir zaman da yoktur burada. Saatler çalışmaz. Sadece binaların, karşılarındaki bloklara attığı gölgelerin bir kumaş perde gibi yavaş yavaş çekilmesi vardır. Koca evrende eğer tarih dışı bir yer varsa, işte orası burasıdır. Yeni gelenler nedense hayata ikinci defa başladıklarını söylerler. Burası milattır. Bütün her şey geride kalmıştır. Artık tamamen kendi istedikleri gibi yaşayacaklardır. İddialıdırlar. Artık ikinci kendileridirler. İkinci Belmalar, İkinci Mahmutlar, İkinci Mehmetler, İkinci Süleymanlar, İkinci Ebrularla doludur ortalık. Ama evlerde yaşamının mümkün olmadığını, bu beton hücrelerin tek kullanım biçiminin “yaşamak değil satmak” olduğunu debelenerek de olsa sonunda anlarlar. Bu sonuca ulaşabilmek için denemedikleri yol kalmaz. Salondaki oturma takımıyla yemek masasının yerlerini değiştirirler, yatak odalarını salonla bütünleştirip, evi ofis tipi bir daireye dönüştürürler, hatta bu aptal mekânı “akıllı bir ev” haline getirip, her akşam eve döndüklerinde, mikro dalgada yemeğin hazır, bulaşıkların yıkanmış, izlenemeyen belgesellerin DVD’ye kaydedilmiş olmasından zevk almaya çalışırlar. Bütün bunların hiçbiri sonuç vermeyince, hücrelerinden tünel kazıp kaçamayacaklarına göre, dünya-

nın en ücra köşelerine birkaç tuş darbesiyle ulaşabilmek için çanak antenlerinin çaplarını büyütürler. Siteye girer girmez ilk göze çarpan, dairelerin balkonlarındaki, şehirde görülmeye alışılmadık büyüklükteki çanak antenlerdir. Bu görüntü bile sitede yaşanan korkunç yalnızlık hakkında fikir vermeye yeter. Uydu anten satan dükkânın sahibi şimdiden zengin olmuştur. “Zaten bir mahallede uydu anten satan dükkânların durumu iyiye orası yaramaz!” Zavallı insanların umutlarını yanlış yerde aramalarını acıyarak seyreder. “İnsanlar nasıl bu hale gelmiş?” diye düşünür. Bütün bu ke-pazeliği annesinin yaptığı gibi devrimci kuşakların yenilgisine bağlamak inandırıcı değildir.

Sitede daire alan insanlar, ilk günlerde bunları görecektür durumda değillerdir. Öyle bir umutla gelmişlerdir ki, yapay gölü, rehin ördek ailesini ve iki üç ölü nilüfer çiçeğini, sal-kım söğütü birlikte göldeki kendi yansımalarını görür görmez çarpılmışlardır. Görücü usulüyle de olsa, burayı sevmişlerdir. Onları durdurmak imkânsızdır. Onlara, “Ne işiniz var burada? Buradaki evler, daha önce yapılmış evlerin kopyasının kopyasının kopyasının kopyasının kopyası. Artık neyi kopya ettiklerini bile hatırlamıyorlar. Öykünme sitesi burası! Ama siz biriciksiz,” diyebilmeyi çok ister. “Burada, ne dün, ne bugün ne de gelecek var. Eğer illa ki tarih denen bir şeyden bahsedeceksek, bir türlü deney kazanamamanın, bir türlü tarih oluşturmamanın tarihi var burada. Burası bir yolgeçen hanı. Burada uyunur, başka bir şey yapılmaz.”

“Peki, sen niye buradasın o zaman!” “Benim tarihten nefret etmek için geçerli bir nedenim var. Ben üniversitede ‘tarih’ okudum! Ama gerçek nedeni öğrenmek isterseniz: Babam beni bu şatoya hapsetti. Erkek Rapunzel'im ben! Kurtarıcımın bana ulaşmasını sağlamak için saçlarımı uzatıyorum!”

Zavallı insanlar onu dinlemeyeceklerdir. Binbir umutla evlerine avuç dolusu paralar harcamaya devam edeceklerdir. "Boşu boşuna para harcıyorsunuz. Buradan nasıl olsa taşınacaksınız," uyarılarına kulak asmayacaklardır.

Ayrılmaları bile öyle olacaktır. Binbir umutla aldıkları daireyi binbir umutla satacaklardır. Hepsinin mutlulukla ilgili kurduğu cümleler aynıdır. Aynı şeylerden sıkılmışlardır. Aynı şeylerden nefret etmektedirler. Aynı şeyleri aradıkları için buraya gelmişlerdir. Aynı şeyleri bulamadıkları için aynı ümitlerle buradan taşınacaklardır.

Bu insanları gördükçe kendi dairesini ihmal ederek, hatta ona kötü davranarak ne kadar doğru bir şey yaptığını bir kez daha anlar. Bu aptal daireye ne kadar kötü davranılsa azdır. Böyle yerlerin gerçek değerinin ortaya çıkması için, makyajının dökülmesi, ilgisizlik ve pislik içinde bırakılması gerekir.

Merdivenlerden bir aşağı bir yukarı inip çıkan eşyalara iyice yabancılaşıp garip bir şekilde bakabilir. Neyi arıyor bu eşyalar? Neden buradalar? Nereden gelmişler? Buradan gidecekleri belli olduğu halde neden hâlâ buraya taşıyorlar?

Bazen merdivenlerde o taşınmalardan arta kalan bir kırık ayna, bir çorap, eski bir fotoğraf, süratle yazıldığı çok belli olan bir mektup, satır satır çizilerek okunmuş bir roman, kulpsuz bir kahve fincanı gibi döküntüler bulur. Onları bir arkeolog titizliğiyle alıp salonunun ortasına koyar ve saatlerce düşünür. Bir şapkanın, bir çorap tekinin, bir atkının, kırıkmış bir fotoğrafın öylece işlevsiz duruşunu, yalnızlığını ve çaresizliğini, haksızlığa uğramış bir insana acır gibi seyreder, hatta kendisini onların yerine koyar ve yalnız ihtiyaçları gibi hüznelenir. Bu site, şehirde sıcak bir yuva kuramamanın acısının şehir dışındaki yankısından başka bir şey değildir. Her geçen gün taşınmalar artar. Yeni taşınanlar, daha taşındıklarının ilk ayında alım satımın bu kadar yoğun

olduğu sitede bir hayat kurulamayacağını fark ederler. Ama son bir defa daha hayata asılırlar. “Ne olur kalın. Aslında burası iyi komşuluk ilişkileriyle çok güzel olabilir. İnanın biz bunu başarabiliriz,” diyerek birbirlerine gaz verirler, “lütfen, dairenizi satmayın, harika partiler vereceğiz burada,” diyerek umutsuzca birbirlerinden ricacı olurlar. Ama kimseye güvenilmez. İçlerinden birisi ertesi gün “Evet haklısınız, dediklerinizi düşündüm ve dairemi satmamaya karar verdim,” dese, daha iki gün önce ona “Kal!” diyen, başını önüne eğerek “İyi yaptınız, ama size kötü bir haberim var. Ben dairemi biraz önce sattım,” diyecektir. “Ama merak etmeyin, yeni taşınan çift çok iyi insanlar ve kalıcılar. Onlarla iyi anlaşacağınıza eminim. ‘Neden kalıcı?’ derseniz, çünkü çok iyi para verdiler.”

Bütün bu değişimden şüphesiz en kârlı çıkan oradaki bütün dekorasyon işlerini yapan sitenin dekoratörüdür. Merhametsiz değişiklikleri öneren hep odur. Yuvarlak ayaklı lavabonun, altı dolaplı kübik lavaboyla değiştirilmesi, çamaşır makinesinin mutfak tezgâhının altına girmesi için sürekli baskı yapar. Eğer daha önce çamaşır makinesi tezgâh atına konmuşsa, küçük tuvaletin kapatılıp çamaşır makinesinin oraya taşınması için yalvarır. Lavabo zaten dolaplı ve kübikse, onun yuvarlak ayaklı lavaboyla değiştirilmesi için ortalığı birbirine katar.

Bu işlerin kurdudur. Mutlaka müşterilerinin siteye taşınma nedenlerini küçük sorularla keşfedip zayıf yönlerini bulur. Geceleri bilgisayarının karşısına geçip aralarında geçen konuşmaları not eder, kişilik analizleri yaparak hangi müşteriye nasıl yaklaşması gerektiğiyle ilgili tahminlerde bulunur. Önce işe ufaktan başlar. Ürkütmeden. Onlara çok kolay kabul edebilecekleri, yapımı basit ve maliyeti az değişiklikleri onaylatır. Zaten dairenin içine girip müşteriye kesenin ağzını açtırdıktan sonrası kolaydır. Küçük küçük de-

gişiklikler yapılarak başlanılan işler aniden büyütülür. Evde gözün görebildiği ne varsa kırılıp dökülerek, her şeyi yeniden yapmak zorunlu hale getirilir.

Dekoratör kadın defalarca ona da gelmiştir. Dairesinin içine bakmak istemiş, “Gereken değişikliklerle ilgili size birkaç küçük önerim olabilir,” gibi masum yardım tekliflerinde bulunmuştur, ama ilk bakışta kadını gözü tutmadığından, onu içeri bile almamıştır. Ama kadın yılmamıştır “Affedersiniz, sizin çamaşır makineniz mutfak tezgâhının altında mı?” diye defalarca sormuş, her defasında da onun ördek yeşili ağır bakışlarıyla karşılaşmış ve sorusuna cevap alamamıştır. Ama yine de bu soruyu sormaya devam etmiştir. Sırf o hep başka şeylerle ilgili gibi duran yeşil bakışları kendisine çevirebilmek için. Bu kadın, tanıştığı her insanda, kendisini tekrar edebilmeyi, sosyal bir ilişki kurmak zanneden bir zavallıdır. İlk bakışta anlamıştır onu. “Zavallı aptal! Benimle de diğer insanlarla kurduğu aynı ilişkiyi kuracak, onlar gibi benim evimi yapacak. Onlarla konuştuğu şeyleri benimle de konuşacak. Böylelikle benimle tanıştığını zannedecek. Bu kadın ölü! Sabahları koşu yapan, işinde başarılı bir ceset! Ama yaşadığını zannediyor!”

Otuz beş yaşlarındaki kısa, siyah saçlı, deri mini etekli kadın sanki bir dekoratör değil, bir savaşçı, bir stratejisyen, bir taktik ustasıdır. Site tarihinin, hiçbir tarihçinin asla işine yaramayacak olan bütün bilgisi ondadır. Sitede ilk daire alan odur. Ama başkalarının gibi sıradan bir konut değildir onunkisi. Günde yirmi dört saat çalışılan, işçilerin, ustaların, müşterilerin girip çıktığı para kesen bir işyeridir.

İnatçıdır. Sonuca ulaşmak için her türlü yolu dener. Eğer bir mutfak değiştirip ondan para kazanmayı aklına koyduysa, onu kimse durduramaz. Söz konusu olan mutfak, bir ay önce tam zıddı iddialarla değiştirmiş olsa bile sonuç değişmez. Önce tesisat borularını yenilemek için, müşteriye

yemler atar. Sonra tezgâhın işlevsiz tasarımının neden olduğu vakit kaybını gündeme getirir. “Bu mutfak tabii çok güzel, ama lavabonun yeri çok yanlış. Ben olsam lavaboyu köşeye alırdım. Çünkü süzdürmeliği ölü alana koyarsak hazırlama tezgâhında altmış santimetre yer kazanırız,” gibi şeyler söyleyerek tezgâhı kırmanın yollarını oluşturur. Daha bir ay önce yenilenmiş mutfak acımasızca kırılırken, müşteriyi arkadaş olur. Uzun zamandır kimseyle paylaşmadığı sırlarını onunla paylaşır. Tıpkı elbise satan bir butik sahibesi gibi, onun ne renk duvarlarla çevrili bir evde yaşarsa mutlu olabileceğiyle ilgili tahminlerde bulunur. Hayatına girmiş erkeklerle ilgili samimi itiraflarda bulunur. Yeni ilişkileriyle ilgili sırları paylaşır. Kocasından ağır bir kazık yediği için buraya taşınmak zorunda kalmış bayan müşterinin dostluğunu kazanır. Sonra da farklı renklerin, farklı dalga boylarının ergonomik etkisi üzerine saatlerce konuşur. Her dalga boyu herkesi mutlu etmediği gibi herkese de yakışmaz. “Açık renk gözleri olanlara yemek odası için turuncuyu öneririm,” diye iddialı cümleler kurarak, o zamana kadar gözleriyle duvar rengi arasında bir ilişki olması gerektiğini hiç düşünmemiş olan müşteriyi en zayıf noktasından yakalar. Çünkü maviyi en iyi ortaya çıkaran şey, turuncudur. Hayatının erkeğini bir akşam, eve şarap içmeye çağıracağını ve turuncu fonda mavi gözlerinin ıslıl ıslıl yatacağını düşünen kadın, bu teklifi hemen kabul eder. Bu ilk giriştir. İleriki günlerde “Ben olsam açık renk fayansların mekânı daha geniş göstereceğini ve yuvarlak lavabonun sirkülasyonu kolaylaştıracağını düşünerek banyoyu tamamen değiştirdim...” diye ikinci hamlesini yapar. Ardından “Hem bu fayans tipleri geçen senenin modasıydı. Şimdi biraz eski duruyor. Size yeni çıkan üzeri lila desenli pembe fayansları tavsiye ediyorum. Çok az insan kullandı. Biraz pahalı, ama başka çaremiz yok. Bir kere yapılıyor bu de-ği-

şiklikler.” Kadın müşteri ilk birkaç gün direnir, ama turuncu duvarın önünde çektiği dijital fotoğrafını görünce dekoratörün işini çok iyi bildiğine ikna olur. Ev ne kadar yenilenirse kendi hayatının da o kadar yenileneceğine inanarak, her şeyin yenilenmesi gerektiğini düşünür.

Ama dekoratör acımasızdır.

Her şey bittiğinde bile işini bitmiş olarak kabul etmez. Mutlaka duvarlar kişinin karakterine uygun tablolarla donatılmalıdır. “Ama benim tablolarım var zaten”e cevap hazırdır: “Hayır, işte bakın bunu kabul edemiyorum! Lütfen bu konuda kendinizi bana bırakın. Bu benim imzamdır. Sonunda çok mutlu olacaksınız.” Elinde zaten Braque ve Picasso’dan Nuri İyem’e, Kandinsky ve Miró’dan Salvador Dalí’ye kadar her boyda ve renkte tablo vardır. Müşteriye sadece kişiliğine, odaların ve perdelerin rengine uygun röprodüksiyonlar seçmek kalır. Bir dekoratör olarak asla müşterisinin zevkine ters birşeyler empoze etmeyecektir. Ama eğer fikri sorulursa, turuncu duvarlı yemek köşesine mavi gözlerle fazla rekabet etmemek şartıyla, Picasso’nun mavi döneminden küçük bir tablo konması uygundur. Bu tablo mavi gözlü kişinin entelektüel görünmesine neden olacağı gibi, dekorla gözler arasındaki bütünleşmeye de yardımcı olacaktır. Küçük ebatta bir Picasso’nun yanına kırmızının hâkim olduğu bir Bedri Rahmi Eyüboğlu konursa, iş biter.

Müşteri “Neden Bedri Rahmi?” diye sorarsa, “Uluslararası beğeniler yanına yerli tatlar konmazsa, her şeyin özenti gibi durma tehlikesi vardır,” diye cevap verir. Toulouse Lautrec ise bohem bir hava vermesi için salonda yapılması düşünülen mini barın hemen yanında yer alacaktır. Aksi takdirde mini bar, havaalanının *free shop*’undan toplanan içkilerin tıkıştırdığı bir dolap gibi algılanır. Böylelikle salona bir mini bar yapılacağını da öğrenen müşteri “Ben aslında içki kul-

lanmıyorum,” dese de pek fayda etmez. Çünkü bardaki içkiler zaten çok az kullanılmak, hatta gerekirse hiç kullanılmamak için orada duracaktır. Ancak çok özel anlarda kullanılacaktır. Onda da belki birkaç yudum alabilmek için. Zaten içki müptelası olanların, içki biriktirmeleri imkânsız olduğundan, salonlarında barları falan yoktur. Onlar dipso-mandır. Evde barı olan insanlar içkiyi tüketmeden, sadece damak zevki için yudum yudum içmeyi başarabilen insanlardır.

Müşteri çaresizdir. Bir kere dekoratöre teslim olmuştur. Şimdiye kadar hayatta yaptığı birçok hatanın “temel konularla ilgili bir profesyonel hizmet almayıp, sadece deneyimlerine dayanarak hayatını yaşamış olmasından kaynaklandığına” ikna olmuştur bir kere. İşte şimdi hizmet ayağına gelmiştir. Üstelik parası da vardır. Kendisini bırakmalıdır. Biraz daha para harcayıp evinin duvarlarını reprodüksiyonlarla donatır, dekoratörün mini bar teklifini kabul eder. Hatta “Madem yapıyoruz bari en iyisi olsun,” diyerek, mini barın tumturaklı bir bara dönüştürülmesine hiç itiraz etmez. Barda olması gereken içki listesini sağlaması için sonsuz bir şekilde güvendiği dekoratöre yüklü bir para verir.

O kadının evine gitmiştir.

Kendi isteğiyle değil, davet edildiği için. Bir pazar akşamüstü, göl kenarında tanıştığı otuz dokuz yaşındaki kadın, “İstiyorsanız bir haftasonu bana akşam yemeğine gelebilirsiniz,” demiş, o da bu daveti nedense kabul etmiştir.

Gereksiz yere iyi hazırlanmış bir sofrayla karşılaşınca midesi bulanmış, özenle hazırlanmış yemeklerden birkaç parça alıp durmuştur. Sarhoş olmayı çok istediği halde bu kadınla içki içmeyi gereksiz bulduğundan, içki tekliflerini geri çevirmiştir. Duvardaki resimleri görür görmez kadının geri zekâlarının teki olduğuna karar vermiştir.

“Nasıl buldunuz resimleri?” sorusuna, “Aynı gün içinde hatta aynı saatte asıldığı o kadar belli ki bu resimlerin. Hiçbirinin kendisine ait bir zamanı, kendisine ait bir eskimişliği yok!” diye cevap vermiştir. Mavi gözlerinin etrafına mavi farlar sürmüş kadıncağız, maviliklerini daha da çok sergileyebilmek için turuncu duvarın önüne geçmiş ve titrek bir sesle “Ne demek istiyorsunuz yani?” diye sormuştur. “Hepsinin çerçeveleri aynı şirketin imalatı olduğu belli olan bu resimlerin hiçbiri, özel bir ilgi duyulduğu için duvarlara asılmamış.” Kadın ısrarla anlamazlığını sürdürmüş, “Ne gibi yani?” diye sormuştur. O da “Ne gibi yani var mı? Resimlerle birşeyler paylaşıldığı için ya da geçmişte bu resimlerle ilgili bir anı yaşandığı için oraya asılmamışlar,” diye cevap vermiştir. Bu sözler, bir giyotin bıçağı gibi inerek, belki de sadece bu özel an için hazırlanan mizansenin sonunu getirmiş, kadının hayatının bir döneminin başlamadan bittiğini ilan etmiştir. Aylardır süren işçiliğin bütün defoları ortaya çıkmıştır şimdi. Mutfaktaki yeni fayansların eğriligi, banyonun eğiminin ters verilmiş olması, master çekilmemiş salon sıvasının bombeleleri, sığınağını içeriden bombalamaya başlamıştır. Ellerini, gözlerini, kemiklerini, etini, beynini, kalbini özlediğini fark etmiştir. Neden kendisini bir süreliğine askıya alarak, hayatını dışının bekleme salonunda beklemekle eşdeğer pasif bir konumla sınırlandırmıştır ki? Neden yerinden edilmişliği, kovulmuşluğu, seçkin bir insanın özgür seçimi olarak kabul etmiştir ki? Gerçeği niye kendisine açıklamaktan korkuyordur ki! “Vestiyerde unutulmuş bir palto-dur o!”

Oğlan ise, kadının içinde kopan fırtınalardan habersizdir.

“Türk kovboy filmlerindeki tabelalara benziyor duvarlarınız. Bütün yazılar aynı gün içinde aynı tabelacı tarafından özensizce yazılarak iş bitirilmiş!” diye devam etmiştir.

Kadın, kalbinden bıçaklanmıştı. Gözleri yaşarmıştı. "Haklısınız. Bir türlü kendim olamıyorum ben," demiş ve "kendim olmadan ölüp gitmek istemiyorum," diye hıçkırarak ağlamaya başlamıştı.

Ne iç sıkıcı bir görüntü!

Kendisinden on küsur yaş büyük bu hıçkıran kadını kucağına alıp, saçlarını küçük bir kızın saçlarını okşar gibi okşayıp "Şşşş... Geçti geçti..." deyip pırpıslamaya hiç niyeti yoktur. Kapıyı vurup çekip gitmelidir aslında... Tam kapıya yönelirken salondaki aptal barın duvarına asılmış tabloya gözü takılmıştır. Kadın bu anın bir uzlaşma anı olabileceğini düşünerek, ağlamaklı bir şekilde ona bakmış ve "Lautrec!" diye hıçkırmıştır. O da sinir içinde "Bakın han'fendi, bu tablolar Lautrec, Braque ya da Picasso falan değil! Bu tablolar çerçevesi İsmail!" diye bağırarak ve ağlayan kadını, turuncu duvarı, mavi gözleri, barı ve röprodüksiyonlarıyla baş başa bırakarak kapıyı çarpıp gitmiştir.

Boş merdivenlerde yankılanan adımlarının sesleriyle kadının hıçkırıklarını perdelemeye çalışırken, "Kendim olmadan ölüp gitmek istemiyorum," cümlesi, içindeki boşlukta kanonlaşmıştır. Bu, onun yıllarca düşünüp de ifade edemediği şeydir! Bu kadın nasıl oluyor da, bu sahici fikri böyle güzel ifade edebilmiştir? Yoksa kendisini tamamen dekoratörün pençesine bırakacak kadar zavallı olan bu kadın bile, gerçeğe kendisinden daha mı yakındır? Yoksa gerçeğe yaklaşabilmek için bu kadar kendisini erteleyebilmek, bu kadar teslim olabilmek mi lazımdır?

Yoksa bu kadının "kendim olmadan ölüp gitmek istemiyorum"u ile onun "kendim olmadan ölüp gitmek istemiyorum"u çok mu farklıdır? Madem kendisi olmak istiyor, burada ne arıyor?

Geri döner. Onun için birşeyler yapmalıdır. Bir not yazıp kadının kapısına asar.

Buradan gidin han'fendi
Görmüyor musunuz?
Her şey ne kadar kendisiz burada
Mekânlar coğrafyasız
Siz ne kadar sızsızsiniz
Duvarınızdaki Picasso bile
Picassosuz
Evsiz evlerle dolu
Çölsüz bir çöl burası.
Sokaklarda tek dolaşan, Allahın belası rüzgârdan başka
bir şey değil!

Komşunuz olmayan komşunuz...

Çareyi dekoratör kadına kızmakta bulur.

Kaçık, ısrarcı, kimseye hiç söz hakkı tanımayan aç tasarımcı! Her yeri değiştirip yeniden yapıp satmaya bir türlü doyamayan bu çılgın yaratık, üniversitede ne okumuştur acaba? “Doyumsuzluk” üniversitesinin “açlık ve tatminsizlik” bölümünü birincilikle bitirip “Kendinizi devamlı tatminsiz hissetmeniz için ne yapmanız gerekir?” dersinden on üzerinden on çekmiş olmalıdır.

Zavallı mavi gözlü kadın. Oysa ona ne kadar iyi davranmıştır. Bir süre sonra o da taşındığında, dekoratör kadın, “Sürecin kesintisiz devam edebilmesi için taşınması gerekirdi zaten,” diye düşünecektir. “Taşınsın ki yenileri gelsin. Onlar da taşınsın ki yenileri gelsin...”

Tablolar, üçte bir fiyatına dekoratör tarafından tekrar satın alınır. Dekorasyonun ödenmemiş son taksidi altıya bölünür, yine de ödenemezse, firuze renkli koltuk takımı, son taksit yerine alıkonur. Pembe salonlarında sadece firuze renkli bir koltuk takımının neşeli bir hava yaratacağına inandırılan çifte okutulur. Ayrılan kadının yerine taşınan emekli kaptana ise ilk önerilen şey, açık mutfağın kapalıya

dönüştürülmesi, turuncu olan yemek odasının kesinlikle maviye boyanması, banyo seramiklerinin ise, hemen değiştirilip daha kişilikli bir rengin seçilmesi ve hazır bu işe girişmişken tesisatın mutlaka yenilenmesi gerektiğidir.

Hep aynı işçiler, hep aynı ustalar, hep aynı tesisatçılar, bitmek tükenmek bilmeyen bir iş garantisi bulmuş olmanın sevincini yansıtmamak ister gibi tarafsız bir yüz ifadesiyle ortalıkta dolaşıp dururlar. "Müşteri istiyor ne yapalım? Bizim görevimiz onları memnun etmek," diyerek, apartmanların şantiye haline dönüştürülmesinde kendilerinin payı olmadığını ima ederler. Özenle döşedikleri fayansları bir ay sonra acımasızca kırmaları gerektiğini bildiklerinden, yaptıkları hiçbir işe sevgiyle bağlanmamayı öğrenmiş profesyonellerdir onlar.

Dekoratörün bütün deliklerden içeri sızmak için sürekli hazır olmasından, dairesinin kapısından içeriye girmek için fırsat kollamasından tiksindir. Aynı zamanda hayatına da girmek, bütün duvarlarını elindeki iğrenç Picasso, Miró ve Lautrec'lerle donatmak, hatta bununla yetinmeyip geceleri onunla yatmak istediğinden emindir.

Yalnızlıktan ölse bile, evlerdeki fasulyelerin, boya kutularının, dolarların, sandalye ve koltukların, hatta duyguların sayımını yapan bu mübaya memuresine kendini vermeyecek, duvarlarına tapon reproduksiyonlarını astırtmayacaktır.

Bu da ona verdiği cezadır işte!

Bir yandan da bu kadının tutku dolu, ateşli ısrarcılığına gıpta eder. Kendisi ise, tam tersi, hayatta hiçbir şey yapmak istememektedir. Hiçbir ev işine konsantre olamaz. Çöpü dökerken, yerde gördüğü bir gazeteyi okumaya dalar, sonra ne yaptığını unutup çöpü ortada bırakıp etrafı toplamaya kalkar. O sırada aklına birilerine telefon etmek gelir ve elindeki çorap tekini masaya koyarak, telefonun tuşlarına basar, sonra aniden üzerine bir yorgunluk çöker ve kendisini

koltuğa atıp dakikalarca orada kalır. Evi hep darmadağınktır. Tıpkı yaptığı resimlerdeki gibi her tarafı ayrı telden çalar. Allahtan temizlikçisi Kiraz Hanım vardır. Kiraz Hanım, bütün eşyalara, elbiselere, her şeye, her köşeye dokunmadan evden çıkmayan bir sihirbazdır. Sihirli bir dokunuştur onunkisi. Hasta görünümlü, solgun, yorgun eşyalar, Kiraz Hanım'ın eli değer değmez, dipdiri, sağlıklı, umutlu, her an her şeyi yapmaya hazır eşyalar haline dönüşürler. Kiraz Hanım'ın yeni ütülediği gömleği giyen bir insanın, en azından birkaç saat pinekleme mümkün değildir. Sanki Kiraz Hanım sadece eşyalarını değil, aynı zamanda bütün hücrelerini tek tek elden geçirmiş, hepsini sihirli toz beziyle silip özenle tekrar yerine yerleştirmiştir. O ütülü gömlekleri giydiğinde dirilir. Artık karşılaştığı insanlara daha anlayışla davranabilir, kadınlara rahat rahat iltifat edebilir, annesinin kendisini sık sık aramamasından şikâyet etmeyebilir, sokaktaki fakir bir çocuğa bonkörce para verip aç kedilere süt alabilir. Ta ki gömlek kırışana kadar. Kiraz Hanım'da, dokunduğu her şeyi sevgiyle doldurabilme özelliği vardır. Kiraz Hanım dokunuşlarında önem verilmenin güzelliğini yaşar bütün eşyalar. Hayatın en büyük lüksü bu değil midir artık? Önem verilmekten mahrum bırakılmış insanlara, onlara "önem verildiğini" hissettiren bir mal satmak ne kadar kolaydır. Bu mal bir ev, bir araba, vücudu sıcak bir şekilde saran yünden bir süveter, bir eşarp, bir opera bileti, bir bardak filtre kahve olabilir. Ama tek bir kural vardır. Önce onu itip kakarak, sevgisiz, arkadaşsız, güvensiz, doğasız bırakarak önemsiz bir insan olduğunu hissettireceksin ki, kendisini bir paçavra kadar değersiz hisseden insan, bu malları satın alarak kendisini değerli bulmanın mutluluğunu hissetsin. Kimisi öyle şartlanmıştı ki, satın aldıkları bir bardak kahveyle bütün sorunlarını hafifletmeyi kafalarına koyduklarından, en küçük pürüzü kabul etmezler. Kahvenin

tadını biraz değişik bulduklarında, fincanın tipini beğenmediklerinde, ortalığı birbirine katmaktan çekinmezler. Bu koca sitedeki insanlar, gazetelerde çarşaf çarşaf yayımlanan renkli ilanlarda, kendilerine değer verilecek sıcak bir yuvayı görüp, özledikleri hayata kavuşmak için buraya gelmemişler midir? Bazıları ateisttir. Bazıları dindardır. Bazıları kadın, bazıları erkektir. Ne fark eder ki? Kendilerini evlerinde hissedecekleri bir dünyayı satın almanın mutluluğunu yaşamak için buradadırlar. Çünkü içlerindeki ev, bir gece ansızın buldozerlerle yıkılmıştır. Evsiz kalmışlardır. Bütün ömürleri içlerindeki o enkazdan sıcak bir ev yaratmak için mücadele etmekle geçer.

Ama sitenin hizmetleri çokyönlüdür. Yalnızca bu enkazı havaya kaldırma çalışmaları için değil, aynı zamanda yıkılması gereken bir yuvayı yıkmak için de sonsuz ihtimaller sunar.

Örneğin merkezin hayhuyu içinde kendi ilişkilerine vakit ayıramadıklarından bir türlü boşanamayan çiftler için idealdir.

Daha bakar bakmaz tanır onları. Öyle yorgun, bıkkın ve yalnızdırlar ki. İlişkileri bir deri bir kemik kalmıştır. Değil birbirleriyle, başkalarıyla bile sevişmek istemiyorlardır artık. Kavga edecek halleri bile kalmamıştır. Site onlara birbirlerinden patlayana kadar, özgürce sıkılma imkânı tanır. Ayrılık genellikle siteye taşınıldıktan beş altı ay sonra gerçekleşir. Tuhaf bir içgüdü ile sonuç baştan bilindiği için, büyük parça eşyalar kolilerinden çıkarılmamış, bavulların içindeki elbiselerin tamamı boşaltılmamıştır. Ama çözüm kesindir. Burada birbirinizden kaçacak hiçbir yeriniz, hiçbir sosyal ilişki ihtimaliniz yoktur. Slogan şu olmalıdır:

“Rahat rahat boşanabilmek istiyorsanız, buraya taşının. En geç altı ayda sonuca ulaşırsınız. Garantili çözüm!”

Beton, demir, çelik, cam, podüma, çakıl, kum, su gibi bu

kadar somut, bu kadar “olan” şeyler kullanıp bu kadar “olmayan” bir mekân yaratabilmek, sadece bu çağa özgü bir yetenek olmalıdır.

Ama yine de şehirde yaşanan hayata bir şekilde ters düşmüş yalnızlar sitesindeki insanlarla ortak bir yanı olmalıdır. Emindir ki, herkesin orada olmak için ne olduğunu tam olarak hatırlamasalar son derece haklı gerekçeleri vardır. Birbirlerini sevdikleri için değil, konuşacak konu bulamadıkları için sevişen insanlarla doludur ortalık.

O kadar yalnızdır ki.

Bu düşünce, bazı geceler kalbine ok gibi saplanır.

Hayatına girmiş bütün kadınlar, bu gece onu başka erkeklerle aldatıyor olmalıdır.

Eda!

Evet o... Nereden gelir aklına böyle şeyler. Onu ister şimdi!

Otomobiline binmelidir. Gazlayıp Eda'ya ulaşmalı, kapısını yumruklamalı, kapıyı Eda açmalıdır. Nasıl da şaşkın şaşkın bakar yeşil gözleri!

“Seni özledim!” diye bağırabilmelidir.

“Ama sadece bir yanını özledim,” diye devam etmelidir.

“Bana hiç göstermediğin bir yanını.”

“Tabii,” diyecektir Eda, emindir bundan. Ama bunun bir bedeli var, önce senin, bana hiç göstermediğin bir yanını gösterebilmen lazım.”

Hay Allah! Gerçekten böyledir işte Eda. Hiçbir şeyi karşılıksız yapmaz. Simetri meraklısı, denge manyağı, eşitlik müptelasıdır!

Ya da Gizem! Evet, ona gitmelidir.

“Beni ne kadar çok sevdiğini biliyorum,” demelidir. “Hatıta unuttuğunu söyleyen bile hâlâ unutmadığını biliyorum.”

Ama evlidir. Evet. Gizem evlidir. O yüzden terk etmiştir kendisini zaten. Olsun!

Yine de kapısını çalabilir, Gizem anlayışla karşılayacaktır. Ama kapıyı kocası açacaktır. Gece geç saatte kadınlar kapıyı açmazlar.

“Buyurun,” diyecektir kocası sert bakışlarla.

“Gizem’le görüşmek istiyorum,” diyecektir o da.

“Gizem sizi unuttu.”

“Ben de o yüzden geldim. Karınızın beni artık unutmasını istiyorum.”

“Unuttu zaten.”

“Tekrar unutsun o zaman.”

“Neden istiyorsunuz bunu?”

“Onun beni unutabilmek için verdiği mücadeleyi seviyorum.”

“Artık mücadele etmiyor.”

“O zaman öğrenmek istediğim bir şey var.”

“Neymiş?”

“Ondan, bu kadar çok özlediği bir şeyi nasıl unutabildiğini öğrenmek istiyorum.”

“Sizi özlemiyor artık!”

“Ben özledim. Neyi özledim biliyor musunuz?”

“Hayır.”

“Onunla beraber karşılıklı oturup susmayı.”

“O artık benimle susuyor!”

“Eminim bundan! Televizyonun karşısında oturup susuyorsunuzdur.”

“Evet. Biz bir çekirdek aileyiz! Bütün gece televizyonun karşısında çekirdek çitliyoruz.”

“Biz de yapmıştık. Peki, külotlarını kuruması için hâlâ kapı tokmaklarına asıyor mu?”

“Evet.”

“Hâlâ kahvaltıda mısır ununa bulanmış palamut balığı yapıyor mu?”

“Evet.”

“Soyunurken ‘üzerindeki şeyleri nasıl bu kadar çabuk çıkarabiliyor,’ diye düşünmenize neden oluyor mu?”

“Evet.”

“Bulaşık makinesi var, neden elde yıkıyorsun?” diye sorduğunuzda ‘Suyla oynamak hoşuma gidiyor,’ diye cevap veriyor mu?”

“Evet.”

“Haklısınız. Beni özlemesi için hiçbir neden kalmamış. Benim verdiğim her şeyi ona vermişsiniz.”

Belki Perihan. Yo unut onu! O hiç olmaz!

Depresyondan çıkması için evine bir hırsızın girmesini bekleyen bir kadındır o!

Hiçbirine gidemez. Sabaha kadar salondaki koltuğunda çakılı kalır.

Sabaha kadar uyumadan öylece kalır.

Oysa bu sitede ancak uyunur.

Çok uzak bir yerlerden gelen kuş sesine benzer sesler duyularak “Ah ne güzel bir sitede yaşıyorum. Etrafım yemyeşil, gölde ördekler var. Gökyüzünde kuşlar var. Gel gör ki bu güzel yeri yaşamak için hiç vakit yok,” diye düşünülüp uykuya dalınan bir yerdir burası.

Pazar günleri çok tecrübesizdir bu yüzden. Pazar günleri, evlerinin bahçesindeki kiraz ağacını henüz fark etmemiş işadamları, birbirlerine tarifsiz bir acıma hissi besleyen çiftler, şapşal bir çocuk tecrübesizliğiyle uyanır, önce panik içinde ne yapacaklarını şaşırırlar, sonra son derece konforlu bir sitede yaşadıklarını hatırlayıp, genellikle hafta arası kapıcılarının baktığı cins köpekleriyle ördekli gölün etrafında dönüp, kendilerine vaat edilen cenneti arayıp dururlar. Pazar öğleyin ise sitenin çok iş yapan mantıcısında bol sarımsaklı mantı yerken bulurlar kendilerini. Şehir merkezinden çok uzak olduklarını ve ne kadar mantı yerlerse yesinler, merkezden kimsenin onların sarımsak kokusunu duymaya-

cağını bildiklerinden, bu lüksün keyfini çıkarırlar. Yedikçe yerler. Uykucular gettosunun bu sarımsaklı mantısı, insanı nasıl da uyutur. Esneme, büyük bir mutluluk ve tatmin duygusuyla birlikte gelir. Vücutları ağırlaşır, uyumak sanki sadece kendilerinin projesiymiş gibi, kimseye görünmeden tekrar gerisin geriye evlerine dönüp dağınık yataklarına düşerler. Uzun ve nefis bir öğle uykusu çekerler. Uyandıklarında akşam olmuştur. Güne başlayamamışlardır bile. Şehre inip birileriyle buluşmak fikrini süratle kafalarından uzaklaştırıp, bir an önce birşeyler yemek isteğiyle yanıp tutuşurlar. Hint mi, Çin mi, yoksa Kore mi, diye kafalarından geçirirler. Yer ayırtmak için sağa sola telefon ederler. Hint lokantasının geçen ay iflas ettiğini, Kore lokantasının uzun zamandır bilinmeyen bir nedenle kapalı olduğunu, Çin lokantasının ise *take away* haline dönüştüğünü öğrenip, İtalyan lokantasında Buhara kebabı yemeye karar verirler. Zaten başka bir seçenek de yoktur. İtalyan lokantasını, kebaptan başka bir şey olmadığını bildikleri halde biraz sonra ne yiyeceğinden habersiz gibi duran yalnızlardan oluşmuş mahmur kalabalıklar doldurur. Alelacele yemek bitirilir. Ertesi sabah erkenden kalkılacağı için bir an önce uyumak gerekir. Lokanta en geç onda kapanır. Herkes uyumaya gider. İşte onun bu saçma hayatla hiçbir ilişkisi yoktur.

Pazar günleri, onun için diğer iş günleri gibidir. O yüzden bütün gün çalışma saatlerinde ne yapıyorsa, pazar günleri de onu yapar. Bütün gün uyur. Böylelikle uyku kentini doya doya yaşama fırsatını da elde etmiş olur.

Hafta arası ise, içkili gecelerin sonunda evine varır varmaz çırilçıplak soyunur. Banyosunda sıcak ve köpüklü sular hazırlayıp, dedesinin hediye ettiği gümüş buhurdanlığında amber ve öd ağacı yakarak mistik bir ortam oluşturur. Saatlerce banyoda kalıp, vücudunun her noktasını en pahalı şampuanlarla yıkar. Nedense kediler gibi temizlenmeyi, ha-

yatta yaptığı en önemli faaliyet olarak görür. Yapmak istediği her şeyin karşısında bir engel olarak gördüğü bedenini yok edercesine ovalayarak, acıyı teninde büyötmeye çalışır.

Bazen yıkanırken babasını düşünür.

Babası, solculuk döneminde hapishanede bile yatmıştır. İşkence de görmüştür. İşkencede çok korkmuştur. Babasının üzerine sinen korkuyu bedeninde bir pislik olarak hissetmektedir. Yıkandıkça yıkanır.

“İşkencede ne yaptın?”

“İşkencede sen bir şey yapmak zorunda değilsin. Sana birşeyler yapılır.”

“Korkmadın mı?”

“Elbette, çok.”

“Sonra?”

“İşkence görmüş insanlara bunu sormamalısın.”

“Neden?”

“Çünkü insan, kendisini en aşağı hissettiği bir anı, bir başkasıyla paylaşmak istemez.”

“Anlatmak bu kadar zor mu?”

“Benim için değil. Ama birçok insan için zordur.”

“Neden değil?”

“Korktum. Onlara bana kötü davranmamaları için yalvardım. ‘Ne istiyorsanız yapayım,’ dedim. Kıcıma cop soktular. Taşaklarımı burdular. ‘Seni hadım edeceğiz orospu çocuğu!’ dediler. Ağladım. Bayıldım. Ayıldığımda hücremde hüngür hüngür ağlıyordum ve taşaklarım kan içindeydi.”

“Çıktıktan bir hafta sonra senin âletin işe yarayıp yaramadığını kontrol etmek için annemi bana hamile bıraktın.”

“Tam değil.”

“Sana yapılmış olan işkencenin bir uzantısı olmak istemezdim inan.”

“Sizin bunları anlamanız zor.”

“Nedenmiş?”

“Çünkü siz sağcısınız.”

“Neci olup olmadığımı ben bile bilmiyorum, sen nereden biliyorsun?”

“Çünkü bin dokuz yüz seksenden sonra doğan herkes sağcıdır.”

“Sağcı olmak ne demek?”

“Kazanana inanmak demek.”

“O zaman sen de sağcısın.”

“Doğru.”

“Bence siz sağcı bile değilsiniz! En korktukları anları bile bir hikâyeye dönüştürmeyi beceren korkaklırsınız! En hazine anılarınızı rakı masalarında meze haline getiren bir korku terbiyecisine dönüşmüşsünüz. Her şeye kadeh kaldıracabilecek kadar vıcıksınız! Kendinizi yiyorsunuz farkında değilsiniz!”

“Bir aşk çocuğu olmak isterdin, değil mi? Onlar da problemli oluyorlar merak etme.”

“Bütün hikâyeleri yaşamışlar benciller. Bize yaşayacak hikâye bırakmamışlar. Ortaçağı olmayan bir kıtaya dönüştürmüşler bizi! Sırf hikâyemiz var zannedilsin diye omuzlarımıza dövmeler yaptırdık. Ama senin kendi hikâyen olmayınca, dövmeler hiçbir hikâye taşımıyor maalesef. Hamal gibi biz onları taşıyoruz. Romanların, macera filmlerinin, teorik eserlerin üzerine kuluçkaya yatmış bu Harpagonlar! Kafka onların, Karl Marx onların, Lenin, Stalin, emperyalizm, Dostoyevski, Sartre, Nietzsche... Herkes onların! “Bunlar bizim sana vermeyiz,” diye tutturuyorlar üstelik!

Bize de bu durumda Bukowski olmak falan kalıyor. Ya da galiz küfürlerle bezenmiş pornolar!

Zaten sizin Kafka’nızı, Marx’ınızı falan da istemiyoruz. Hurdacı mıyız biz?”

Babası tuhaf bir adamdır. Her konuda kendisini haklı çıkarmayı becerebilecek istatistiki bilgilerle donanmıştır.

Eğer herhangi bir eylem mevcut istatistikler içinde cereyan ediyorsa, bir kahveye atılan bombayı, elli kişinin öldüğü bir trafik kazasını, bir insanın beş kişiyi doğramasını bile hoş karşılayabilir. Temel işi tanıtımcılıktır. Bir konserve fabrikasının tanıtımından, bir politikacının tanıtımına kadar her işi yapar. Politikacı; sağcı, solcu, İslâmcı, liberal, merkez sağ, merkez sol, hangi siyasetten olursa olsun fark etmez. Belediye başkanı olmak isteyen politikacılar kapısını aşındırır. Peşincidir. “Kazanırsam sana şu kadar para” vaatlerine kanmaz. Parayı peşin alır. Ama bu işle yetinmez. Her konuda, her duruma uyan portatif becerilere sahiptir. Gittiği her toplantıdaki her ilişkiyi, bir iş ilişkisine döndürme yeteneğine sahiptir. İlişki paradır. Her konuşma onun için bir iş konuşmasıdır. İnşaat malzemesi satar, dergi çıkarır, insanlar arasında bağlantılar kurarak aradan komisyonunu alır. Reklam şirketlerine iş bulup aracı olur. Ev satar. Para kazanmadığı an yok gibidir. Çevresindeki herkesi kendisine para kazandıracak bir şekilde örgütlemeyi başarır. Kimseyle bozuşmaz. Herkese bir gün ihtiyacı olacağını bilir ve çevresindekilere de “bir gün bana ihtiyacınız olabilir”i hissettirir. Hayatı abartılmış, süslü hikâyelerle doludur. Son derece stratejik mevkilerdeki insanlardan vasıfsız işçilere, iyi bir ayakkabıcıdan en iyi aşçıya, büyük bir iş adamından bir mafya babasına ya da en güzel orospuya kadar ilginç insanlar bu hikâyelere girip çıkarlar. Hikâyeler kimsenin pek bilmediği bir Karadeniz yaylasında, fakir bir Afrika ülkesinin balta girmemiş bir ormanında, Amerikalı mültimilyarderin yatında, İstanbul belediye başkanının ofisinde, mezeleri güzel bir Rum meyhanesinde geçebilir. İmrendiricidir. Karşısındakinde “ben bir hiçim” duygusu uyandırır. Onun, her insana full as çekebilecek kadar zengin bir dünyası vardır. İnâtçıdır. Kazanamayacağı bir insan yoktur babasının.

Banyodan sonra salona geçer ve sabaha kadar bornozuna sarılarak orada oturur.

Salonu, babasının aldığı hediyelerle doludur. Çoğunlukla IKEA'dan alınmış, kutularından çıkarılıp monte edilmeyi bekleyen kitaplıklar, sehpa, çerçeveler, aydınlatma elemanları ve mutfak ekipmanlarıdır. O eşyalara öylece bakar. Kutularını açıp onları monte edecek enerjiyi ve morali nedense hiçbir zaman kendisinde bulamaz. İçlerinde ne olduğunu bile merak etmez. Kutuların üstü tozla kaplanmış. Kül tablası veya çay sehpa veya gazete olmuştur. "Başarılı bir iş adamının, başarılı oğluna aldığı eşyaları, oğlan başarılı bir şekilde monte ederek kullanmakta ve bu durum onları mutlu etmektedir," cümlesindeki aptal figüran olmaya hiç niyeti yoktur! Onların içinden çıkacak herhangi bir şeyin hayatını değiştiremeyeceğini bilir.

Oysa o, kendisine utangaç bir şekilde hediye edilmiş eski bir sehpayı, utangaç bir şekilde alıp ömür boyu saklayabilir, okuduğu kitapları oğluyla paylaşmak için çıldıran bir babanın hediye kitaplığını özenle monte edebilir. Öyle ince biridir!

Babası merkezden otomobille tam bir saatte ulaşılabilen bu daireyi ona almıştır, ama evine bir kere bile gelmemiştir.

Babasını özlemektedir, aslında hep özlemektedir. Yanındayken bile onu özler. Onun abuk sabuk hikâyelerinin hiçbirisi imrendirici ve inandırıcı olmasa da... Yenik, anlamsız, sık bir hayatın köpürtülmüş laf kalabalıkları da olsa... Nafile bir bekleyişle onun kendi olacağı bir anı bekler. Çünkü babasıyla çok güzel zamanların geçirilebileceğini hatırlamaktadır. İmkânsızlıklarla, kavga, umutsuzluk ve huzursuzluklarla dolu da olsa, hayatın dibine kadar hissedildiği hakiki anlardır onlar. Şimdi ise öyle mi? Acı bile sahiciğini kaybetmiştir. Sırtarak kapıdan bakan bir şaka gibidir.

Babasından daha nostaljik olmak gibi bir saçmalığı yaşamasına neden olsa da, çocuklukta onunla paylaştığı bazı küçük hikâyeleri önemser. Oysa babasının nostaljiyle ilişkisi çok zayıftır. Nostalji baba için ne zamana ne de mekâna ait bir şeydir. Olsa olsa “fakirlik özlemi” gibi bir şeydir. İmkânsızlıkların güzel yanlarının hatırlanması... Ancak fakirlikle hissedilebilecek tatlar ise, onun bulunduğu statüdeki insanlar için artık kolay elde edilebilir şeyler değildir. Sadece satın alınarak elde edilebilir ve kimsenin ummadığı kadar da pahalıdır. Bugün, ilk gençlik yıllarında olduğu gibi, yırtık pırtık kotlarla tenekenin üzerinde midye yiyebilmek için 4X4 bir jeep, deniz kenarında geniş bahçeli bir ev ve iskelesine bağlanmış en az on metre uzunluğunda bir tekne gerekir. Artık başka bir gezegende yaşamaktadır. Öyle kollarını sallaya sallaya Sarıyer’e midye çıkarmaya gidip, dönüşte de bir kenar mahalle orospusuyla yatamaz. Evet. Bugün bu fakirliği satın alabilecek kadar parası vardır, ama kendisini doğada vakit kaybedecek kadar yaşlı hissetmiyordur.

Babası projesizdir. Projeleri olsa bile kimseyle paylaşmaz. En ifrit olduğu soru “Önümüzdeki yıllarda ne yapmayı düşünüyorsunuz?” gibi bir sorudur. Cevap “Bilmem,”dir. Bütün projeler ve gelecek tahayyülleri, eski sosyalist günlerine gönderme yapar ve hareket kabiliyetini sınırlar. Gelecek beklentilerini artırmak, bugünü paçavralaştıran bir şeydir. Umut mutluluğu öldürür. Beklenti paranoyayı kışkırtır. Korkunun açtığı kapıdan ilk geçen şey ise düzensizliktir. Babası korkuyla birlikte düzensizliği çöp tenekesine atmıştır. Düzensizliği esnekliğe dönüştürmeyi başarmıştır o. Bütün parayı da bundan yapar zaten. Hep mutludur. Mutlu olmasa bile mutludur. Acı çekmeyi de kendisine yasaklamıştır. Büyük mağlubiyetlerin sonunda bile kurulması gereken tek cümle vardır: “Ama biz bu işi yaparken çok eğlendik.” Fırlamaca bir buluşla acıyı kendi otoritesini kıran “iro-

ni"yle yer değiştirmiştir. Otoritesinden kurtulmak ona müt-hiç bir hareket alanı ve esneklik, her türlü fikri savunuyormuş gibi yapma hakkı tanır. O ne bir karakter ne de bir tiptir. Her ikisi arasında gidip gelen bir ironidir artık. Hayat, eğlenceli ve zararsızdır. Trajik geçmiş, yerini komediye bırakmış, ama trajikomik olmamıştır. Ne güzel bir baba! Guldürü ve trajedi arasındaki tarafsız bir bölgede kafasını dinlemektedir.

Ne zaman babasını düşünse, peşinden hemen annesini de düşünür.

O bembeyaz tenli, kırılgan, savunmasız, beklentisiz ve teklifsiz meleği! Günlerce annesini aramasa, o aramaz. Resim kurslarını bir gün önceden haber vermek bile hep ona düşer. Fırtınalı bir hayattan sonra kendi sahillerine çekilmiştir. Yüzüne bakıldığında psikolojisinin anlaşılması mümkün olmayan, ser verip sır vermeyen bu okunaksız kadın, oğlunun her şeyini en ince ayrıntısına kadar bilir. Bu annenin çok meraklı olmasından değil, oğlunun en gizli sırlarını samimiyet krizleri esnasında anneye anlatmasından kaynaklanır. Ama anne ona nasıl davranması gerektiğini söylemek konusunda iştahsızdır.

Belli ki erkeklerin suflörlüğünü yapmaktan yorulmuştur. Kendi sırlarını da çocuğuyla hiç paylaşmaz. Tuhaftır ki, bu ilişki yoksunluğu aralarındaki ilişkinin çimentosudur. İkisini de birbirinin gözünde soylulaştırır. Birbirlerinden ayrı kişiliklerdir ve birbirlerine uyum sağlamak zorunda değil-lerdir. "Kim bu kalemun?" diye düşünmek zorunda değil-lerdir. Özgürlük dediğimiz şey de bu değil mi zaten?

Geceleri eve gelip banyo yaptıktan sonra, sabaha kadar bornozuna sarılarak kendi kendine konuşur. Annesine, babasına, resim hocasına, turuncu ceketli adama uzun ve gerçek hayatta hiç olmadığı kadar kibar cevaplar verir.

Sonra gün ışımadan işe gider.

Ne iş yaptığını tam olarak kendisi bile bilmeseyse de, işinde son derece disiplinlidir. Mutlaka saat sekiz on beşte odasında olur. Onun dakiklığını bilen sekreteri, işe başlama saati sekiz otuz olmasına rağmen, her defasında ondan on dakika önce, yani sekizi beş geçse işe varmayı başarır. Bunu yapmak zorundadır. Çünkü işte bulunduğu sekiz saat süresince, patronunun sadece iki kere yüzünü görür. Bir girişte bir de çıkışta. Eğer girişte onunla karşılaşmazsa, patronuna kendi varlığını ispat edemeyeceğinden korkar. Çünkü patron, öğle yemeği de dahil olmak üzere bütün gün boyunca odasından çıkmaz. Bir de “Beni arayan olursa toplantıda olduğumu söyle,” cümlesinin kendisine söylenmesini önemser. Çünkü gün boyunca ona verilen tek görev budur. Telefon eden insanlara, içeride odasında uyumakta olan patronunun toplantıda olduğunu söylemek.

İş, onun uyuma mekânıdır.

Masasına oturur oturmaz deri koltuğunu geriye çeker, bacaklarını masanın üzerine uzatır, ellerini göbeğinin üzerinde kavuşturur ve uyumaya geçer. Birkaç dakika içinde gecenin bütün yorgunluğu bir anda üzerine çulllanır, kendisini rüyalar âleminde bulur. Bir dergiye reklam alan bir şirketi yönetmektedir. Ama yıllardır hep aynı dergiye hep aynı firmalar ilan verdiğinden, yeni bir şey yapmak gerekmemektedir. Kimsenin okumadığı, yıllardan beri aynı yazarların birbirine benzer yazılar yazdığı, aynı sayıdaki aboneye dağıtılan ve genellikle naylonundan çıkarılmadan çöp tenekesini boylayan dergilerden biridir. Kendisi bile o dergiyi hiç okumamıştır. Kendini kurtardığı gibi babasına ve kendisine hatırı sayılır bir de kazanç sağlamaktadır. Babasının ayarladığı kaymak bir iştir. “Senin hiçbir şey yapmana gerek yok. İş kendi kendine yürüyor. Bir büromuz var. Bir sekreterimiz olacak. Bir de sen,” diyerek işi ona sunmuştur. “Peki ben ne yapacağım?” sorusuna da “Hiç,” diye cevap

vermiştir babası gülerek. “Hiçbir şey!” “Orada otur yeter! Hatta istiyorsan orada oturma, gez, dolaş! Sen bu derginin sorumlu yazı işleri müdürüsün!” Hayatta kendine sıfır sorumluluk yükleyen bir işin isminin “sorumlu” kavramıyla başlaması onu eğlendirir. Kendisini doğduğundan beri nekahet döneminde hissettiği için, bu işi onur kırıcı bulmamıştır doğrusu.

Kısa süre içinde “uyuma” işinde çalışmakta olduğunu kabullenmiştir. Her gün sekiz buçuk-beş buçuk arasında uyun diye babası ona ayda iki bin dolar maaş vermektedir. Ö da her gün düzenli olarak bu işe gitmekte ve uyumaktadır. İşini çok iyi yapar. Saat sekiz buçuktan beş buçuğa kadar kesintisiz uyur. Öğle tatilinde bile çalışmasını kesintiye uğratmadan uyumaya devam eder. Rüyaların içine dalar. Rüyalarında hep bir kız vardır. Siyah saçlı beyaz tenli bir kız. Sakin, mutlu, yumuşak, sadık, ulaşılamaz gibi hissedilen, ama her an elinin altında olan bir kız. Bir insan olmaktan çok, o bir ortamdır. Bir ev, taşlı bir sokak, rüzgârda çarpan bir kapı, sonbaharda aniden bastıran elma kokusu, sarı badanalı bir mahalle okulu, kapının aralığından görünen tene yapışmış siyah bir külot, lambriler, yüksek tavan, bir türlü geçmek bilmeyen zaman, öğle uykusunda ağza yayılan süt tadıdır.

Rüyalarının sahibidir.

Görür görmez onunla tanışmak için çıldırır, kalbi göğüs kafesinden fırlayacakmış gibi çarpar, ama kız onu tanıyor zaten. O, kızla tanışmak için yanıp tutuşurken, genç kız onu çoktan özlemeye başlamıştır bile. Boş sokaklarda dolaşp kızı evine çağırmaya cesaret edip edemeyeceğinin endişesini yaşarken, kız onun evine gidip yatağına yatmış, sabırsızlıkla çırılçıplak onu beklemektedir. Şehrin her tarafına kızın kokusu sinmiştir. Bütün caddeler onun ıslaklığının, kırılğanlığının, istekli, güvensiz sabırsızlığının izlerini

taşır. Onu her yerde arar, ama bir türlü bulamaz. Umutsuzluk içinde evine döndüğünde, kızı yatağında bir adamla sevişirken bulur. Seviştiği adama yaklaşır. Adam kendisidir. Müthiş bir kıskançlık duygusuyla, bağırarak boşalır. Sesi yankılanır.

O an ter içinde uyanır ve telefonu çalar, arayan yan odadaki sekreteridir. “Beni mi aradınız efendim? Bir ses duydum da...” Nefes nefese “Hayır,” der ve telefonu kapatır. Pantolonu batmıştır, ama onu temizlemekle uğraşıp vakit kaybedemez. Bir an önce rüyalarına geri dönüp kızı tekrar bulmaya kalkar, ama kız kaçmıştır. Geride şehrin büyük caddelerinden uzaklardaki ovalara doğru gürül gürül akan bir ırmak bırakmıştır! Kendisini ırmağa bırakır...

Aradığı kadın, bu kadındır. Ama gerçek hayatta onunla bir türlü karşılaşamaz.

Âşık olduğu bütün kadınlarla ilişkisi, bütün tablolarının sonunda siyah olması gibi sadece bir seks ilişkisi haline dönüşür. Aynılaşır.

İşte bu aynılaşmadır onun dengesini bozan. Dengesi bozulduğu zaman, o da başkalarının dengesini bozmak ister.

Kapıcının çocuğuna hiç ummadığı bir anda avuç avuç para verir. Şaşırmasını, sevinmesini, yağlı zeytin gibi kara gözlerinin saniyesinde beklentiyle dolmasını eğlenerek seyrederek. Fırsatçı zavallılığını, dalavereci utangaçlığını görmezlikten gelmez. Bir laboratuvar faresinin hareketlerini izler gibi izler onu.

Artık kapıcının oğlu, ona hep görünmeye çalışacaktır. “Belki bir gün yine bana para verir,” diye. Ne zavallı bir durum, değil mi?

Daha sonraları kapıcı çocuğuna bırakın para vermeyi, selam bile vermez. Tanımazlıktan gelerek, beklentilerini dinamitler. Çocuğun kendi kendini ezişini “Ben ne yaptım da bu adam bana artık para vermiyor?” diye kıvrım kıvrım

kıvranışını, suçluluk hissinden gebermesini büyük bir zevkle izler. Çocuğun dengesini bozmuştur işte. Bu çocuk artık her şeyi yapabilir. Bu kırılgan, öfkeli zavallının yapacağı bütün kötülükleri, bu toplum hak etmiştir. Bu da onun topluma bir katkısı olarak kabul edilmelidir.

Bazı geceler geç saatte aniden karar vererek dışarı çıkar, şehrin bomboş sokakları onundur. Kimse yoktur. Tanıdık yoktur. Sadece o ve güvenlik kameraları... Ne büyük bir özgürlük! Gazı topuklar... Sabaha karşı bütün yollar bir yarış pistine dönüşür, otomobillerini sadece ulaşmak ya da hava atmak için kullananların asla fark edemedikleri gerçek işte budur... Bomboş caddelerin, lastiklerin altından su gibi aktığı, yani otomobillerini asıl kullanmaları gereken saatlerde uyuyorlardır. Masumiyet hızdır şimdi. Ne kadar hızlıysan o kadar masumsun.

“Amaçsızlık” binalarıyla çevrelenmiş “aldırmazlık” sokakları, iki tarafı “alıntı” ağaçlarıyla dolu olan “umursamazlık” bulvarına açılır. Bu bulvar “kolaj çiçekleriyle” dolu “sevgisizlik meydanı” ile son bulur. Çiçeklerin ortasına “unutkanlık anıtları” dikilmiştir. Meydan, “sen tüketmek için dünyaya gelmiş bir aptalsın” panolarıyla çevrili “duygusuzluk caddesine” açılır. Caddenin sonundaki “ilgisizlik okullarını” geçip, “yalnızlık apartmanlarından” sola sapıp, gerçeğe hayali birleştirmeye çalışan, ama bunu yapmıyormuş gibi davranmayı da bir marifet sayan “ironi” köprüsünden geçer. Köprünün sağ tarafındaki geniş alan “ancak” bataklıkları ile kaplıdır. Sağa dönünce ise, “perspektif” bulvarına varır. Bulvarın sonundaki “kahramanlık” diskoteği henüz kapanmıştır. Diskoteğin kapısında büyük bir “kaza” vardır. Bedenlerle ruhlar çarpışmış; sidik, kan ve alkol kokusu etrafa sinmiştir. Trafik polisleri yerden aylıklarını toplamaktadır.

“Sevgi” fırınlarından buram buram “sıcak ekmek” kokusu gelmektedir. Birden, kapısında marifetmiş gibi “Dikkat!

İnsanların ömürleri uzamasına rağmen mezarlığımızdaki ölümlerin yaş ortalaması her geçen gün düşmektedir!” yazan “barış ve kardeşlik” mezarlığını fark eder. Bir sıkıntı bulutu kaplar içini. Ölüm işte oradadır. Hemen yanı başında. O halde niye yaşamaktadır ki? Geç kalmıştır. Ölmek için geç kalmıştır. Geç doğmuştur çünkü. Her şeyi kaçırmıştır. Ütopya bir projedir artık. Ölüm bile gerçek olmak yerine gerçeğe gönderme yapmayı tercih etmektedir. “Huzur”, salon salamanjeli, jakuzili, flat tv’li bir insanlık ayıbıdır. Sipariş üzerine mimarlar tarafından çizilir. Ama gerçek mutluluk istiyorsanız, o bir tesadüftür. Sadece birkaç insana nasip olur ve onlar da cezalandırılır.

Biraz daha gazı topuklar. Uyku şehirdeki evini geride bırakmıştır. Evi olmayan evini. Gerçek evi geçmişte kalmıştır. Bütün herkesin evi geçmişte kalmıştır. Eve ulaşmak için çabalayıp yorulmuşlar, bir yerde mola verip yaşamaya başlamışlardır, ama orası onların evleri değildir. Herkes evsizdir bu şehirde. *Homeless city!* Evsiz olduklarını bilmeden, ama acısını da içlerinde hissederek yaşamaktadırlar. Penceresinden uyku şehrin ışıklı pencerelerine bakarak, o pencerelerden kendi penceresinin nasıl görüldüğünü az mı merak etmiştir? “Herkes kendi penceresinin başka pencerelerden nasıl görüldüğünü bilseydi, hayat ne kadar mükemmel bir şey olurdu!” diye az mı düşünmüştür? Oysa tek bir pencereden dahi kendi penceresinin nasıl görüldüğünü bilmez. Hapishanedeki mahkûmlarınkiyle hiçbir farkı yoktur penceresinin. Bir ara bir dürbün satın alıp tek tek bütün evlerin pencerelerine bakmış, ülke çapındaki orjiye katılmak için umutla televizyonlarını açmış ve yorgunluktan uyuya kalmış insanları gözlemiştir. Kör olana kadar güneşe bakan Zerdüştlar gibi televizyona baka baka kör olmuşlardır.

Ama Zerdüştlar olamamışlardır.

Yaşadığı o boktan sitedeki en sıkıcı şey, bir dürbüne sahip olmaktır! Dürbün televizyondan da beter bir şey! Tek kanal ve tek film var! Televizyon karşısında pinekleyen insanlar.

Gazı topukladıkça, onlardan uzaklaşmaktadır.

Onun sadece bir eve değil, bir şehre de ihtiyacı vardır. Ama allahın cezası, bu tekerlekli, portatif şehir nereye giderse gitsin ondan kaçmakta, kendisini hep bir asfaltta otomobil sürerken bulmaktadır. “Keşke fakir olsaydım,” diye düşünür. “Fanzin formatında marjinal, parasız, ısrarcı ve öfkeli bir rockçu olmayı başarabilseydim. Kuşe kâğıdın üzerinde patinaj yapmak zorunda kalmazdım.”

Dedesine telefon etmek ister o an. Gecenin köründe. O her zaman uyanıktır. Ona her zaman ulaşılır.

Dedesinin telefonu açmayacağını bilir. O yüzden üç kere üst üste birkaç dakika çaldırmalıdır. Böyle yaptığı zaman dedesi arayanın kendisi olduğunu anlar ve o zaman telefonu açar.

“Buyurun kimi arıyorsunuz?” falan demez.

“Nasılsın?” diye sorar.

“Dede,” der o da. “Canım, keşke bu sıfatı hak edebilsem?” der dedesi mutlaka.

“Dede?”

“Canım!”

“Çok özledim. Senin beni özlemediğini bilsem bile ben seni çok özledim.”

“Ama öyle konuşma. Ben seni özleyip özlemediğimi bilmem ki. Gelirsen anlaşılır.”

“Sana gelmek istiyorum.”

“Gel o zaman.”

“Geleceğim.”

“Çay içeriz. Bekliyorum.”

“Çok yakında geleceğim.”

“Biliyorum.”

...

“Geçen gün gazetede senin kaldığın sitenin reklamını gördüm. Bir cennette yaşıyor olmalısın.”

...

“Kuzum o gölün ismi ne?”

“Orası göl değil dede.”

“Canım keşke bu sıfatı hak edebilsem. Ne peki?”

“Bir havuz. İsmi ‘göl’ olan bir havuz.”

...

“Çok yakında geleceğim sana dede.”

“Biliyorum.”

Telefonu kapatır.

Dedesine hiç gidemez o! Ona hiç ulaşamaz. Ne zaman ona ulaşmak için yola koyulsa, şehrin labirentlerinde yok olur. Ayyaş bir şekilde, daha önce hiç gitmediği bir barda, hiç tanımadığı bir kızı baştan çıkarmaya çalışırken bulur kendisini.

Kaybolmuş semtler, çalınmış camiler, kimin evinde olduğu tahmin bile edilemeyen müzeler, neden başladığı, neden bitirildiği, neden bitirilmediği bilinmeyen inşaatlar, asfaltın altında kalmış olduğu söylenen anne ve babaların tanıştığı plajlar, romantik sözlü pop şarkıları, yarısı kesilmiş tarihî eserler, sadece deftere yanlış yazıldığı için değişmiş sokak isimleri...

Sinemaya gitmeyi bile bir doktrin haline getirmesinler de ne yapsınlar bu insanlar! “Bakın ben konsantre olabiliyorum. Yıkılmadım ayaktayım! Günceli takip edebiliyorum!” Salaklar! Kendi güncelini oluşturamazsan, hep başkalarının yarattığı günceli takip edip durursun ve bunu da marifet sayarsın!

Cevap...

“Ama postmodern çağda yaşıyoruz.”

Bütün açıklamalar, eleştiriler, kabuller ve karşı çıkışlar böyle başlar.

Yaşanılan her şeye tek bir isim vererek, kudurmuş bir atı bu kavramla gemlemeye çalışmak, evcilleştirmek mümkün mü? Evleri bile evcil olmayan bu insanlar, sağa sola saldıran bu yaralı atı, bütün yaptıklarını tek bir kavram altında toplamaya çalışarak nasıl evcilleştirebilirler? Filistinlilerin üzerine bomba atan, Beslan'da çocukları öldüren, Irak'ta bir milyon insanı geberten katile bir isim verip onu mahallenin maskotu haline getirmek mümkün mü?

Çocukları en son model bombalarla öldüren, ama çocuk pornosunu cezalandıran bir çağ, şizofrenik olmayı bile hak etmez. Onun tek hak ettiği şey küfürdür! Hiçbir teorik lafla, hastalık ismiyle, bu çağı onurlandırmamak gerekir. Eğer böyle yapıyorsanız, yani bu çağa "postmodernizm", "şizofren", "yeni ortaçağ" falan gibi bir isim veriyorsanız, onu meşrulaştırıyorsunuz demektir. İnsanlığa yardımcı olmak istiyorsanız, bu çağı anlatmak için alçalabilmelisiniz. Bilimsel veya sosyolojik kavramlar yerine küfür kullanmalısınız. Üniversitedeki postmodernizm kürsüsünden galiz küfürler yükselebilmeli ki, bu çağın açıklanabildiği konusunda ikna olalım! Paradigma maradigma, epistemoloji, totoloji gibi laflardan salata yapanlara "Al o lafları kışına sok!" diyebilmeliyiz! En galiz küfürleri barındıran imtihan kâğıdı, gerçeğe diğerlerinden daha fazla yaklaştığı için en yüksek notla ödüllendirilmeli!

Yoksa her şeyin *happening* olduğu bu çağda, senin eleştirilerin de bir *happening* olur çıkar!

Yargıları kesindir! Ne olayların ne de kendisinin bu yargılar karşısında kaçacak yeri kalmamıştır.

"Kesin değer yargılarıyla kendini görünür kılmaya çalışan okunaksız insanlardan birisin!" diye seni eleştirirlerse, terbiyesizce karşılık vermeyi bilmelisin.

“Sakin değilsin sen!” diye de eleştirebilirler.

“Bir cami avlusunda beş dakika oturup, şadırvandan su içmeye gelen güvercinlere bak, sakın olmanın ne demek olduğunu anlarsın,” diye cevap verebilirsin. Ya da küfür edebilirsin. İkisi de aynı şey!

Ama onlara yardımcı olmalısın.

Ummadığı bir anda cebindeki bir avuç bozukluğu sü-müklü bir dilencinin maşrapasına pervasızca ve sevgisizce boşaltıvermek gibi. Unutma, yardım yapılacaksa sevgisizce, hatta terbiyesizce yapılmalıdır.

İyi bir trafik kazası, kendi osuruğunun kokusuyla mutlu, özgür bir pısırik olmaktan çok daha samimidir. Hayatı bu kadar çok seven insana, ölmek için kazadan başka bir yol bırakmamışlardır.

Bomboş yollarda gazı iki yüze kadar mahmuzlar.

İki yüzün üzerinde boyut değişmektedir. Burası oldukça tenhadır, neredeyse hiç kimse tarafından kullanılmamaktadır. O kadar yalnızdır ki orada. Burada olmayan evi, olmayan komşuları, olmayan arkadaşları, olmayan işi, olmayan annesi ve olmayan babası yoktur. Olmadığı halde hayatı doldurmaya kalkan hiçbir şey burada yoktur. Çünkü onlar, bu kadar hızla giden bir araca binerek yok olmaktan korkarlar. Çağımızın komedisi! Yok olmaktan en çok olmayanlar korkar! Burada televizyon ekranı, gazeteler, haberler yoktur. İbre iki yüz ona dayanır. Kapıcının çocuğu, resim kursundaki kokoşlar, “Beni arayan olursa toplantıda olduğumu söyle”, arkadaşlık hissi, erteleme duygusu, seks, sertleşti mi, acaba beni seviyor mu, beklenti, tereciye tere satmalar falan yoktur. Sadece biraz endişe vardır. Acaba birazdan araba takla atar mı ya da karşıdan gelen kamyonlardan biriyle kafa kafaya çarpışılır mı? Dibine kadar gazı topuklar. İki yüz elliye ulaşınca endişe, telaş, başarısızlık hissi falan kalmaz. Hepsi sollanır. Endişe ve korku, en fazla iki yüz on

kilometre falan hız yapabilir. Rüyaların hızı ise, iki yüz yirmi beş kilometre falandır. O hıza ulaştıktan sonra bütün saçmalıkların nefesi kesilir, Venüslerin aşk hikâyeleri tökezleyip çamura düşer, Marsların savaş hikâyeleri gazozlaşır, tanrılar otobüsü kaçırmış bir yolcudur, geriden bakakalır. Yalın bir gerçeklik alır her şeyin yerini.

Güzellik yavaş yavaş bakılan şeylerden bakana geçer. Güzellik artık onun falan değildir. Düpedüz “o.” dur! Ah keşke hep o hızda kalınabilse! Burada bütün sorunların çözümü o kadar basittir ki. Bir cümle. Ne bir cümlesi? Bir kelime. Ne bir kelimesi bir harf. Evet sadece bir harf! Her şeyi bir anda çözüverir! Hatta... Sorunların çözülmesi falan da gerekmez aslında. Hiçbir sorun bu hıza erişemez zaten. Arabanın camından hızla akıp giden bulutların, otoyolun, arabaların, kaldırımların ve şehri işgal eden reklam panolarının ulaşmadığı bir hızı vardır şimdi. Geçmişin bir uzantısı değildir. Anlatılamaz. Paylaşılamaz... Gerçek zamanın biricikliğinin ve hep şimdiliğinin en iyi hissedildiği yer orasıdır. Zaman dan çok mekândır. Mekândan çok da zaman. Bunu insanlarla paylaşabilmek ister. Orada ne nostalji vardır ne de gelecekten beklenti falan. Kendisinden başka hiçbir şey inandırıcı değildir orada. Gövde, baş, bağırsak, diş, burun, göz, aşk, mide fesadı, muhabbet, kıskançlık, sarhoşluk falan değil, sadece ama sadece bir zaman dilimi olduğunu anlamak oradadır. O anın filmini çekmeyi çok istemiştir. Bir elinde kamera, bir elinde direksiyon, iki yüz seksene dayanan ibrenin filmini çekmeye çok çalışmıştır. Birileriyle paylaşmak için. “İşte bu!” diyebilmek için. Nasıl bir sanatçı olduğu yeri anlatmak için bir araba dolusu şiir yazar ya da kâğıtlar dolusu nota kusar ya da bir ressam nasıl tonlarca tuval boyarsa, o da bu filmi gösterip “İşte bu! Ben buyum!” diyebilmek ister. Aşk, müzik, resim, bir öğle yemeği ya da bir kadeh *happy hour* içkisi kadar kolayca paylaşılabilen bir şey

değildir iki yüz elli kilometrelik hız! Özel bir şeydir! Yaşamak genel bir şeydir, ama ölüm özel! Onun gibi.

Daha ileri gitmek istemektedir. Daha çok yakalanmamaya ihtiyacı vardır. Daha çok paylaşmamaya. Paylaşılmamaya... Daha çok... O tarafsız bölgeye ulaşmalıdır.

Gazı topuklar.

İşte... işte bu... işte...

Şehirle bütünleşir

Bir şiidir o artık.

Şehrin içine çekilmektedir.

Ne bir korku, ne bir acı ne de suçluluk duygusu, sadece büyük bir basınç. Ciğerlerine uygulanan basınç! Yanardagın ya da bir gezegenin patlaması gibi. İçindeki enerjinin dışarıya çıkışı. Hem de kulaklarından. Sessizlik. Sessizlikle birlikte artan, manyakça artan hız, ve gerçek hayatta hiç o kadar yoğun hissedilmeyen bir tuz tadı.

Ağza dolan kanın tadı.

Acı yoktur.

Acı, insanı ölümden koruduğu gibi ölüm de insanı acıdan korur.

Işıklar sönecektir birazdan.

Ölüm, anne ve babayı çocuklarının bir türlü gitmeye fırsat bulamadıkları evinde karşılaştıracaktır. Hay Allah! Onların karşılaşmasından aldığı tarifsiz haz, iki yüz elli kilometre hıza rağmen hemen yanı başındadır. İşte bu hazdan kurtulmak imkânsızdır. Ne kadar hızlı gidersen git, ondan kaçamazsın. Hatta sadece ona yaklaşabilirsin. Zulasının, kirli çamaşırlarının, paralarının, hız göstergesinin kayıt edildiği kanlı film makinesinin ele geçirilişini seyreder. Neredeyse hiçbir şeyi yoktur. Annenin çok eski bir fotoğrafı dışında. Anne tuvaletin aynasına sıkıştırılmış fotoğrafına

bakarak ağlar. Çocuğunun ölümüne mi yoksa o fotoğrafıa görünen kadının artık yaşamadığına mı? Ikisi de aynı şeydir. İnsan ağlayınca hep kendisine ağlar. O da ağlar, annenin ağlayışına ağlar.

Babası IKEA'dan alınmış ve hiç açılmamış kutuları görünce, midesine bir yumruk yemiş gibi hisseder kendisini. Kusacak gibi olur. Yumruğu atanın kendisi olduğunu bilir. Ne büyük bir zevk!

Dergiler naylonundan çıkartılmamıştır. Elektrik faturası ödenmediğinden elektrikleri kesilmiştir. Faturanın yanında, üzerinde "İçinde estragol, cineol, linalol ve pinen var," yazılı, ucu isteksizce yırtılmış bir reyhan otu paketi, başucunda on bin dolar vardır. Geçen yaş gününde babasının ona verdiği para. ylece harcanmamış bir şekilde orada durmaktadır.

Öyle saçma bir şekilde durmaktadır ki, biriktirilmemiştir bile.

ocuklarına aldıkları, ama onun kullanmamakta ısrar ettiği şeylerden bahsedip ağlarlar. "Resim kursuna yazdırmıştım onu!" diye hıçkırıklara boğulur anne. "Yavrum, talihsiz yavrum! Bütün resimleri simsiyahtı," diye bağırır.

"Amamış bile canım! Ona aldığım kitaplığı amamış bile!" diye haykırır baba...

"Verdiğim parayı harcamamış bile..." diye bağırarak duvarlara yumruklar atar.

Anne ve baba, çaresizlik içinde birbirlerine sığınır.

Çok bildik bir ten kokusu.

Bu da onların yalnızlığıdır işte!

Kaza anının oğulları tarafından çekilmiş filmi seyredilir. İbrenin iki yüz seksene dayanışı ve uzun süre orada kalışı... Filme dayanabilmek için birbirlerine sığınan anne ve babasına sarılır. ylece kalakalırlar. Ne kadar özlemiştir bu ortak kokuyu.

“İntihar ya da kaza değil bu,” der anne. “Bu iki şeyin dışında bir arayış.”

Bu buluş onları rahatlatır.

Baba anneyi güçlü kollarıyla kendine çeker ve “Oğlumuz adına bir hatıra ormanı yapmak istiyorum!” der.

“Yapalım. Gerçekten yapalım,” diye ağlayarak katılır anne.

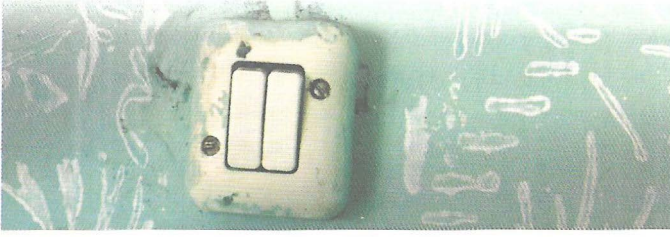
“O güzel insanın adına.”

“Bir hatıra ormanı olmak” falan istemiyordur.

Hıçkıra hıçkıra ağlar.

Gazı topuklar...

“Ağla piçkurusu!” diye bağırır.

Bugün, 19. yüzyılın İstanbulu'nda yaşayan ve hayatındaki hiçbir şeyi asla değiştirmeyen bir dede; eskinin solcusu, şimdinin liberali veya aynı anda bütün ideolojilerin temsilcisi olan bir oğul; yirmi dört yaşında, hissettiklerini bir yağlıboya tabloya döktüğünde ortaya sadece simsiyah resimler çıkaran bir torun...

Yıllar geçtikçe değişen şehir yaşamı, aynı ailenin erkeklerinin hayatlarını nasıl değiştirir? Onlar, kendi hikâyelerini, hayatlarını yansıtan kendi mekânlarında yaşıyor; *zamanın* asla dokunamadığı kapalı bir hayattan, *zamanın* bütün insanların hayatına hükmettiği bir devre, oradan da *zamanın* uykudaki kadar belirsiz ve ölçülemez olduğu bir ana varıyorlar *Uyku Şehir*'de.

İstanbul'un üç farklı mekânında, üç kuşaktan, birbirine değmeden yaşayan üç erkeğin iç içe geçen öyküleri; bugünün, geçmişi ve dünü aynı zamanda nasıl sarabildiğini gösteriyor. Behiç Ak, kendi dönemlerinin koşullarında şekillenen üç sıradışı hayatı, şehrin üç farklı mekânıyla özdeşleştirerek birbirine bağlıyor.

İLETİŞİM 1300
ÇAĞDAŞ TÜRKÇE
EDEBİYAT 173

ISBN-13: 978-975-05-0579-9

